

Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ: Ἡ ζωή καί τό ἔργο
τοῦ μεγάλου Ἑλληνα φιλοσόφου

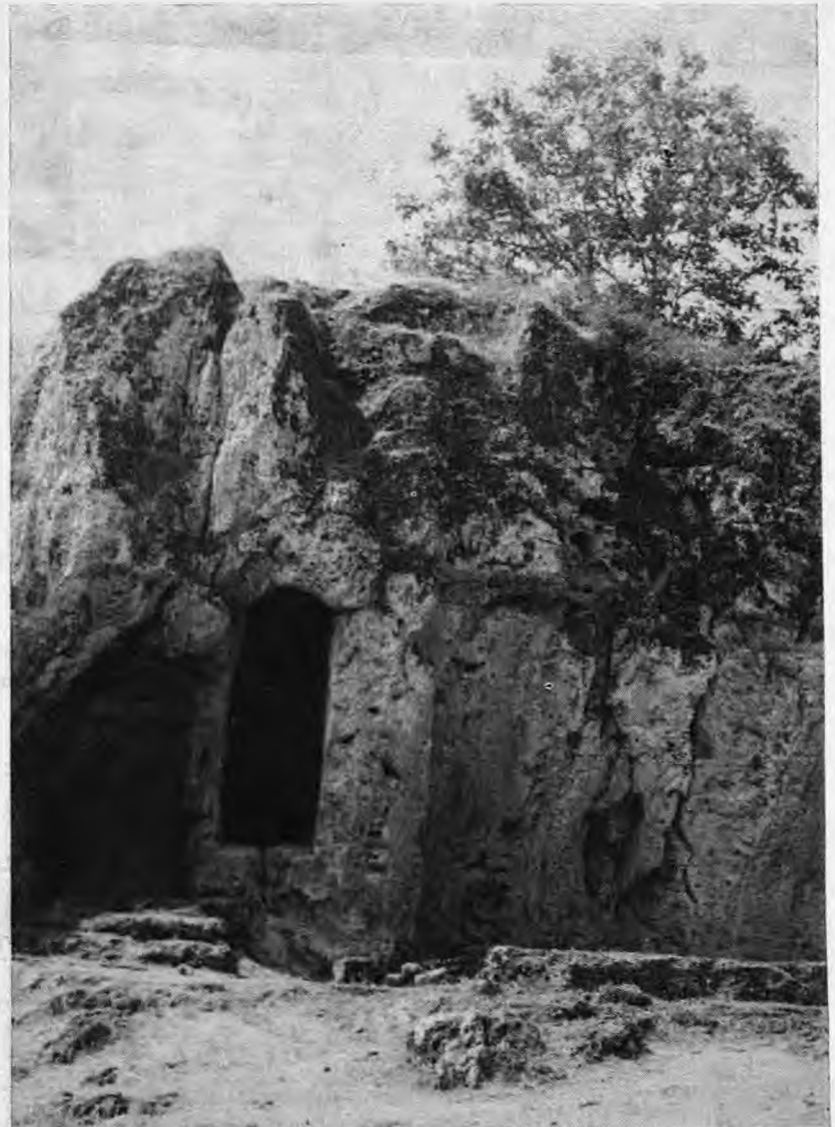
Τριακόσιοι σοφοί
ἀπ' ὅλο τόν κόσμο
στή Νάουσα

Λησμονημένοι
Ναουσαῖοι
ἀγωνισταί τοῦ '21

Ἡ Νάουσα στό
Β' μισό τοῦ
19ου αἰώνα

Ἡ σχολή τοῦ Ἀριστοτέλη
πού θρίσκειται στή Νάουσα

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Καραμπατάκη 1 (γραφεία Τ.Ο.Ν., Τηλ. 28.150)

κάθε βράδυ 7-8 μ.μ. πλην Σαββάτου και Κυριακής

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΜΠΑΪΤΣΗ

“Έκδοση συλλόγου «Μπούλες — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έτος Α' — Φύλλο 4ο — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1978

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλ. Μήτσαλα, Ίωάν. Καρατσιώλης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ε.Α. Κιάος

Χρ. Περδικάρη 3 — Τηλ. 27.093 — ΝΑΟΥΣΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κων/νου 32 — Τηλ. 28.646.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Σοφία Ίσσωνίδου — Καίτη Γιαγκούλα

Καραμαπάκη 1 Τηλ. 28.150

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Κ. Σπορέλα

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»

Περ. Ζέγγος — Δημ. Δρανίτσας και Σία Ο.Ε.

Άντ. Καμάρα 3 τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Έπίκαιρα

Μουμπτζίδου Κ.: Χρονογράφημα — Φτερουγίσματα 84

Ίστορικά

Τσακίρη Κ.: Άριστοτέλης ο Σταγειρίτης 85

Βαρδαγιαννίδου Λ.: Άριστοτέλης — Ή Ζωή και τό
έργο του 87

Χιονίδη Γ.: Λησμονημένοι Ναουσαίοι αγωνιστές του 21 89

Σπορέλα Κ.: Ή Νάουσα στο 2ο μισό του 19ου αιώνα 91

Άρχ. Άμβ. Κυρατζή: Ή θεότης του Ίησοῦ 94

Έρευνες

Καρατσιώλη Ί.: Γεωργικές ηλεκτροδοτήσεις και ή ση-
μασία τους 95

Έπιστημονικά

Παπανικολή Α.: Κοπνίζετε; Καταστρέφετε την ύγεια
σας 97

Δερματοπούλου Β.: Ή κυψέλη πηγή Ζωής και ύγεια 100

Λαογραφικά

Σπόρτση Ν.: Τότι κι τώρα 102

Θέματα της πόλης μας

Τσαϊώνα Α.: Γενικά περιγραφικά στοιχεία για τό δη-
μοτικό δάσος της Ναούσης 103

Πέτρος Φ.: Ή Νάουσα — Μιεζα 107

Χατζηγηρηγοριάδη Κ.: Τό νοσοκομείο μας και ή μικρή
ιστορία του 108

Καλλιτεχνικά

Μηνόπουλου Θ.: Ή τέχνη και οι άνθρωπνες σχέσεις
μ' αυτήν 109

Λογοτεχνικά

Δάδη Στ. — Λάλα Τ.: Ποιητικές σελίδες 110

Άθλητικά

Νουσηλάζου Ί.: Νέες επιτυχίες των άθλητών μας στους
πανελλήνιους αγώνες 112

Γεωργικά

Ντινόπουλου Ο.: Πυρεθρίνες — Τετράνυχτοι 113

Γυμνόπουλου Λ.: Τό Ευνόμαυρο Ναούσης 114

Διάφορα

Ναλμπάντη Β.: Μικρά και άθωα ψέματα 116

Τό Ώδειο Ναούσης στα χρόνια της κατοχής 118

Δάδη Η.: Ώδηγική κατασκήνωση 1978 120

Ναουσαϊκή κουζίνα 121

Άγαπητέ φίλε,

Είμαστε πάλι κοντά σου. Νοιώθουμε πολύ ικανοποιημένοι, γιατί παρουσιάζουμε τό τέταρτο τεῦχος της «Νιάουστας». Τό τεῦχος αυτό είναι αφιερωμένο στον Άριστοτέλη, μεγάλο φιλόσοφο της αρχαιότητας. Έτσι τιμώντας τον γίγαντα της σκέψεως, ξεπληρώνουμε ένα μικρό χρέος που έφέτος συμπληρώνονται 2300 χρόνια από τον θάνατό του.

Άγαπητέ φίλε,

Έμεις οι Ναουσαίοι, έχουμε και ένα έπι πλέον λόγο νά τον τμήσουμε. Όχι μακριά, κάπου 4 χιλιόμετρα ανατολικά από την σημερινή Νάουσα, βρίσκεται τό Νυμφαίο όπου λειτουργούσε ή σχολή του Άριστοτέλη. Σ' αυτή ή μεγάλος δάσκαλος διδάξε τό γυιό του Φιλίππου Β'. Άλέξανδρο Δέν χωρεί καμιά άμφιβολία ότι ή έπίδραση του Άριστοτέλη στην μόρφωση και στην διάπλαση του χαρακτήρα του νεαρού Άλέξανδρου υπήρξε τεράστια. Μπορεί νά πεί κανείς ότι χωρίς τον Άριστοτέλη δάσκαλο, είναι Ζήτημα αν ή βασιληάς Άλέξανδρος θα γινόταν Μέγας της παγκόσμιας Ιστορίας. Όπωσδήποτε ή Άλέξανδρος ήταν τό σπουδαιότερο «έργο» του Άριστοτέλη.

Άγαπητέ φίλε,

Συνεχίζουμε την προσπάθεια για την συνεχή βελτίωση του περιοδικού «Ή Νιάουστα». Αυτό όμως δεν άρκει. Έπιθυμούμε και την δική σου συνεχή συμπαράσταση και βοήθεια για νά μπει τό περιοδικό σέ κάθε Ναουσιανό σπίτι.

Γειά σας

Ο. Π. Ντ.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ ΔΡΑΧ. 200
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΔΙΣΜΟΙ » 300

Φτερου- γίσμα- τα...

“Ολοι περιμένουν την αλλαγή που γίνεται κάθε πρωί, κάθε μεσημέρι, κάθε βράδυ, κάθε μέρα, κάθε χρόνο, όλα μας τα χρόνια.

“Ιούνιος, μεσημέρι στην μικρή μας πόλη. “Η κίνηση στους δρόμους άραιωσε αισθητά. Μια παρέα παιδιών κατηγορίζει φωνές, καρές, γέλια, ξεγνοιασιά. “Έχουν πάρει το άπολυτήριο. Πιστεύουν ότι έχουν απολυτρωθεί από τα θρανία, από τον καταπιεστικό κατάλογο, τον αντιπαθητικό πίνακα, από τους καθηγητές. Είναι ή φυγή από το γυμνάσιο είναι ή έλπιδα του αύριο, είναι οι απόφοιτοι του έπαρχιώτικου λύκειου. Είναι ή έξοδος στη ζωή. “Αλήθεια! τί αισθάνονται;

— Παιδιά είστε για μια βόλτα στο πάρκο. άκούγεται ή χαρούμενη φωνή της Μαίρης.

Συμφώνησαν όλοι. “Έξι χρόνια. Έξι ώρες κάθε μέρα δεν ήταν λίγο. Είχαν τόσα πολλά να πουν. Σε λίγο ό καθένας θα έπαιρνε το δρόμο του.

“Η μικρή συντροφιά βρήκε ένα παγκάκι, με μπόλικη σκιά και στρώθηκε.

— Ούφ! ζέστη. δεν λέμε κανένα άνεκδοτο; Ζέστη και πιπέρι κάνουν ένα ωραίο κοκτέιλ. “Αδιόρθιος ό Κώστας και σίς πιό σοβαρές στιγμές θά έβρισκε κάτι να πεί. Γέλασαν όλοι. “Η Μαίρη σοβαρή συνέχισε: Πότε θα μεγαλώσει τέλος πάντων; Αιτή είναι ή πιό σπουδαία ύσα για νας. Καιός για σοβαρότητα.

“Ο πάντα σοβαρός Γιάννης. Μετράει τις κουβέντες του όπως μετράει τα βερσέδια στο κατάστημα του πατέρα του. “Ολη την ήμέρα βρίσκεται εκεί. “Ονειρεύεται να γίνει έμπορος. “Όλα γι’

αυτόν πουλιούνται και αγοράζονται.

— “Ας μιλήσουμε γι’ αυτά τα χρόνια που πέρασαν πετάχτηκε ή “Ελένη.

Γέλασαν όλοι.

— Μά έδω λέμε να πάμε μπροστά, έσύ πάλι πίσω; “Άσε αυτά πέρασαν.

— “Η μαμά θα άνησκει πρέπει να την ειδοποιήσω, μουρμούρισε ό Στέλιος.

— “Η μαμά σου παιδί μου σ’ έχει δέσει στην ποδιά της. μά τέ-

Της Κικίης Μουμτζίδου

λος πάντων πότε θα μεγαλώσεις;

“Ο Δημήτρης ένα φιλόλιγνο άγόρι κοιτάζει καχύποπτα γύρω του. Γυρίζει δεξιά κι’ άριστερά κι’ ύστερα βγάζει θριαμβευτικά ένα πακέτο τσιγάρα.

— “Άντε βρέ παιδάκι μου που ήσουνά τόσο ώρα;. “Ο καπνός κάνει καλό.

— Μήπως θέλεις από τα δικά μου; ρωπάει ή Καίτη. Είναι μέντας, τα πήρα κρυφά από τη μαμά μου.

— Παιδιά προσοχή μη μάς δεί κανείς. καήκαμε. σιγομουρμούρισε ή “Άννα φυσώντας τον καπνό.

— “Έλα πάρε ένα, τό πρώτο είναι δύσκολο, είρωνεύτηκε Βασίλης και πρόσφερε τσιγάρο σε μια κοπέλλα.

Τό στόμα της έκλεισε με ένα εύχαριστώ και τα ιδρωμένα δάκτυλά της κράτησε άδέξια το πρώτο της τσιγάρο. “Άσχημη στιγμή, ή στιγμή της ήττας.

— “Άσφαλώς ό Στέλιος δέ καπνίζει, είρωνεύτηκε πάλι ό Βασίλης. Τήν μαμά του την περιόριζε ό καπνός...

Σε λίγο φάνηκαν οι υπόλοιποι της παρέας. “Ο “Ηλίας και ή Νίτσα. Είναι ένα χρόνο τώρα πάρα μαζί. Δεν λένε τίποτε. Τά λένε για είναι τόσο ρηχά. Μόνο κατάζονται. “Ηδη τό ξέρουν όλοι όλη ή πόλη μιλάει γι’ αυτούς. “Έτσι περίπου άρχίζουν τα φλέγια πού είναι τόσο κρυφα και τό άληθινά στην ήλικία των δεκαπέντε χρόνων.

— Τί σκέφτεσαι Κατερίνα; ρωτά πάλι ό Βασίλης.

— Τί θα γίνει βρέ παιδιά; “Άρκετώ να φοβάμαι. Τά βλέπω όλοι βουνοδ προστά μου. “Ένα ρίγος κατακυλά στην παχοκοκκαλιών παιδιών. Κι’ αυτά άσπίζουν να τρέμουν την ζωή που άνοήτται μπροστά τους: Μια παρτίδα παιδιών παίρνουν τό δρόμο τή ύπειθυνότητας.

Τά πρόσωπά τους καίνε, τά μύτια τους πετάνε φλόγες. τά χέρια τους τρέχουν. Είναι ό ήλιος που τους τρέπουν. Είναι ό ήλιος. Είναι ό φόβος: Μά πού πάνε; “Έξερουν μά δεν πιστεύουν. “Άσχημα διαβάζει. Έχουν άκούσει συναντήσει. όλλα αυτά δεν είναι νι’ αίστοός. Αιτήτοι έχουν νειάτα. Έχουν πίστη. Έχουν όνειρα...

Τέχουν όλα!!!

Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης

(384-322 π.χ.)

Συμμετέχοντας ενεργῶς στή 2300ῆ επέτειο τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Σταγειρίτη φιλοσόφου Ἀριστοτέλη καί κλίνοντας εὐλοχικά τὸ γόνυ πρὸ τῆς τεραστίας συμβολῆς τῆς διδασκαλίας του στήν ἠθική καί πολιτική ἀνάπτυξη τῆς ἀνθρωπότητας, καθῶς καί στή δέμη τῆς ἴλης προσοπακότητας τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ἰσχυρῆς δολοχῆρου, θά ἐγκύριοιαι στήν πολυσύνθετη αὐτῆ δianoia καί τὸ ἔργο της ἀπὸ ὀπτική νοηία πού ἀπειται μιάς φιλοσοφίας ψυχολογικῆς καί παιδαγωγικῆς ἐπὶ τροχάδην μελέτης τῆς ὅλης συμβολῆς του.

Ὅταν κάποτε ὁ μαθητής του Μ. Ἀλέξανδρος τὴν ρώτησε πὸς δίδαξε τὸν ἴδιο τὸν Ἀριστοτέλη, ἐκεῖνος ἀπήντησε: Τὰ ἴδια τὰ πράγματα, γιατί ἡ γνώση καί ἡ πράξη βρίσκεται σὲ στενὴ ἐπαφή μὲ τὴν πραγματικότητα. Δὲν ἀποτελεῖ δὲ ὑπερβολὴ ἡ ἀποψη ὅτι ἐπὶ 2300 χρόνια ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς Ἀριστοτελικῆς σκέψης καί ὁ Ἀριστοτέλης κοινοῖμος μὲ τὰ σημερινὰ μέτρα ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἕνας σύγχρονος σοφός.

Ὁ Ἀριστοτέλης στὸν τομέα τῆς φιλοσοφίας καί αεταρσιακῆς φρονεῖ ὡς ἡ φιλοσοφία δὲν εἶναι ὅπως αὐτὴ πού θεσπίζε ὁ Πλάτωνας, δ αλεγκτικὴ καί διαφανέτα: μέσα ἀπὸ μιά ἐνόραση (INTUITION), ἀλλὰ μὲ ἐπίσημη καί ψηλαφρητὴ ποσοπάθεια γιὰ ἀναλύτηση τῆς ἀλήθειας. Ἡ γνώση ἀποτελεῖ ἀργυρῆν ἀπλὴν ἐπιπερίση πραγματιῶν καί γεγονότων. Ὁ ἀνθρώπος ξεκονεῖ ἀοργικά ἀπὸ τὰ ὄντα, τὴν οὐσία καί τὰ αἰτια καί αἰτιατὰ πού δημιουργοῦν τὴ δίασσοις ἐκράνσεις τῆς ζωῆς ἡ τοῦ εἶναι. Οἱ διάσσοις ἐπισημίες ἔχουν σάν ἀντικείμενο ἐρεῖνης ἡ καθευά τοις μὲ πηγὴ τῆς πραγματικότητας. Καμὲν ὅπ' αἰσῆς δ' ἐρεῖνη τὸ ὄν καθολοκληρία, τὸ ὅποιο εἶναι τὸ θεμέλιο τῆς πραγματικότητας. Ἡ φιλοσοφία εἶναι ἐπιστήμη τοῦ ὄντος ὡς ὄντος πού οἱ πρώτες αἰτίες θά ἀναγθαῖν σὲ ἄλλες προγενέστερες θεμελιωδές αἰτίες πού πηγάζουν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Ἐνῶ οἱ ἰδαί-

Μελέτη Φιλοσοφικῆ

- Ψυχολογικῆ

- Παιδαγωγικῆ

τερες ἐπιστήμες μελετοῦν ἀμεσώτερες αἰτίες τῆς ἐμπειρίας. Ἐπεὶ δὲ ὅμως οἱ πρώτες αἰτίες ἐντεπάρχουν καί κορυφώνονται στὸ Θεό, ἡ φιλοσοφία κατ' Ἀριστοτέλη ἀποβαίνει θεία ἐπιστήμη ἡ ὁ Θεὸς τὴν κατέχει μόνο σὲ μέγιστο βαθμὸ. Ἐπ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ὁ Θεὸς ἀποτελεῖ τὸ ἀληθές ἀντικείμενο τῆς φιλοσοφίας καί γι' αὐτὴ ἡ φιλοσοφία χαρακτηρίζεται σάν θεολογία καί

Τοῦ Πασχάλη Τσακίρη 'Επιθ) τοῦ Δ.Ε.

πρώτη φιλοσοφία. Ἐπο: ἡ πρώτη φιλοσοφία καλεῖται μεταφυσικὴ ἀπὸ τὸν τίτλο μετὰ τὰ φυσικά. Ἡ καθολοκὴ φιλοσοφία, ἐπε δὲ δὲν μπορεῖ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη νὰ διαχωριζετα ἀπὸ τὴν ἰδέα τοῦ κόσμου, γιὰ τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ ἔχε ἐπίσημη ἔξω ἀπὸ τὸ αἰσθητό. Ἐνῶ ὁ Πλάτων λέγει ὅτι τὰ πρῶτα αἰμαῖνοιαι τίς ἰδέες, οἱ ἰδέες δηλ. εἶναι τὰ πρῶτα, αὐτὰ γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη εἶναι κορυφές ἀντλήσεις κενές προενομένου, μὰ καί δὲν ἀλλοτῶνται δεοντολογικά οἱ ἰδέες ἀπὸ τὰ αἰτια καί αἰτιατὰ τῶν ἐμπειριῶν.

Ἡ ἰδέα ἐξ ἄλλου δὲν ἀποτελεῖ τὴν αἰτία τῆς γενέσεως τῶν πραγμάτων.

Ἡ αἰσθητὴ πραγματικότητας τοῦ σῶματος, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης, ἐνεργεῖ στὸ φιλόσοφο τὸ θεαμασμο γιὰ τὴ θεότητα, πού εἶναι ἡ ἀοργὴ τῆς φιλοσοφίας. Ἡ ἴλη καί ἡ μορφὴ πού δὲν εἶναι χωρισμένες καί ἡ μὲ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει χωρὶς τὴν ἄλλη. Στὴν ἀκατάπειστη ἐξέλιξη τῆς φύσεως ἡ ἴλη προσλαθεῖ νὰ ἀποκτήσει τελειότερη μορφή.

ἀλλὰ μὰ ἐπ' αἰπειρον ἐξέλιξη δὲν εἶναι νοητὴ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη «Ἀνάγκη στήνα: καί μὴ εἰς ἀπειρον ἴνα». Πρέπει κάποτε νὰ σταματήσοιαι σὲ ἕνα πρώτο κινοῦν ἀκίνητο, σὲ μιά πρώτη αἰτία, ἀπὸ τὴν ὅποια λαμβάνει ὄθηση ἡ καθολοκὴ κίνηση. Ἐπε δὲ ἔμους ἡ κίνηση στὸν κόσμο εἶναι: αἰώνια, γιὰ τοῦτο πρέπει καί ἡ αἰτία νὰ εἶναι αἰώνια καί αἰώνια ἡ ἐνεργεια. γιὰ νὰ εἶναι ἡ κίνηση διαρκῆς. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιο εἶναι: ἐνεργεια εἶναι τὸ ἄλλο. Ἐπο: τὰ πάντα στὸν κόσμο τὰ δέπει: ἡ ἐντελέγεια, ἡ σκοπιμότης πού ἀποτελεῖ τὴ σφραγίδα ἕνὸς ἔννοιαν ἔχοντος γίνεσθαι. Οἱ διάφορες ὅμως μορφές τῆς γήινης ἐνεργειας ἐπειδὴ εἶναι συνδεδεμένες μὲ τὴν ἴλη εἶναι: δεβαρμιένες ἀπὸ αὐτὴν καί ὡς ἐκ τοῦτου ἀτελεῖς.

Ἀπὸ τίς γήινες μορφές ἐνεργειας μόνον ὁ νοῦς, ἂν καί εἶναι συνδεδεμένος μὲ τὸ σῶμα, ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν δυνατότητα μιάς ἀνεξαρτήτου ὑπάρξεως κατ' ἑαυτὴν. Ἐλλειψη ἴλης εἶναι τὸ χαρακτηριστικό τῆς ὑψηλῆς ἐνεργειας, πού ἱσταται στὴν κορυφὴ τοῦ σῶματος καί ἡ ὅποια εἶναι ὁ Θεός. Ἐπο: τὰ λογικά ὄντολογικά καί χρονολογικά πρῶτειο τῆς ἐνεργειας τῶν ἀσθητῶν ὄντων καταλήγει: στὸ ἀτάλιτο πρῶτειο τῆς καθαρῆς ἐνεργειας, πού εἶναι πρῶτερο τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου καί αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν οὐσία τῆς θεότητας. Ἡ οὐσία τῆς θεότητας εἶναι νοῦς, ἕνας νοῦς ὅπως ἀπρόστατος ἦτο: κατάσταση διαρκούς θεώσεως καί νοήσεως ἐποπτείας. Ἡ νόηση δὲ αὐτὴ στρέβεται: πρὸς ὅτι εἶναι θεοτάτο καί τρωτάτο. Ἀυτὸν (ἐνν. τὸν Θεόν) ἄρα νοεῖ ὁ νοῦς, εἴπερ ἐστὶ τὸ κράτιστον καί ἔστιν ἡ νόησις νοήσεως νόησις. Φυεῖν δὲ τὸν Θεόν εἶναι ὄν ἀίδιον ἄσπτον ὅπτε ζῶη καί αἰών τρωγῆς καί αἰδίου ὑπάρχει: τῷ θεῷ τοῦτο γὰρ Θεός.

Πρῶτος ὁ Ἀριστοτέλης μελετᾷ τὴν ψυχὴ πᾶν ἰδαίτηρη ἔρευνα ἐπιστημονική, γιατί ἡ γνώση τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ λυθία λυθος, πού θ' ἀνοίξει: νέους δόξοιους σὲ κάθε ἐπιστήμη, ἀφοῦ ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ ἀοργὴ

των ζώων: "Εστι γάρ, ολον αρχή των ζώων. Η ψυχή είναι προστή στην επιστημονική έρευνα, έπε δὴ αφήνε: περιθώριο σπουδῆς με τὰ ψυχικά της προβλήματα, πού με πολλή τόλμη τὰ έρευνᾷ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ μεγάλη ἀμεροληψία. Η ψυχή έχει: βιολογική ἀρχή, ἔτσι δὲ τὴν ψυχολογία, τὴν τοποθετεῖ στὴν φιλοσοφία τῆς φύσεως, ἀφοῦ ἡ θρησκευτική, αἰσθητική καὶ ἡ κατώτερη διανοητική ψυχή είναι: μὲ φυσική ἀρχή δεμένη με τὸ σῶμα. Βαθύτερη όμως παρατήρηση τῆς νοητικῆς ψυχῆς ἀποδεικνύει: ὅτι παράγοντες πού σὺν ζωτικὲς δυνάμεις ἐνεργοῦν στὸν ὀργανικὸ κόσμο είναι ἀνίκανοι νὰ ἐξηγήσουν τὴν συνάρτηση τῶν φυσικῶν, ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν λειτουργιῶν. Ἰδιαίτερα ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν είναι: ἐνέργεια κάποιου σωματικοῦ ὀργάνου, ἀλλὰ ἀνάγεται στὴ σφαῖρα τῆς μεταφυσικῆς καὶ γιὰ τοῦτο πρέπει νὰ τὸν μελετήσε: ἀποκρίνωτερη μεταφυσική ἐπιστήμη. Χαρακτηριστικὸ τῶν ὄντων, ζώων καὶ φυτῶν είναι: ἡ τροφή καὶ ἡ ἀνάπτυξη. Τὸ ζῶο παρουσιάζει καὶ τὴν ιδιότητα τῆς αἰσθήσεως. Ὁ ἄνθρωπος: όμως κοντὰ στὴν αἴσθηση προσθέτει καὶ τὴ νόση. Η παραπάνω λειτουργία δὲν είναι μόνο γυναικεία γεγονός, ἀλλὰ στο γέιο πού ἀπατεῖ τὴν παρουσία τῆς ψυχῆς ὡς αἰτίας καὶ ἀρχῆς τῆς ζωῆς.

Ἐπιτὸ Ἀριστοτέλης διακρίνει κώστα ἱεραρχία ψυχῶν. Ψυχὴ φυσική ἢ θρησκευτική, αἰσθητική ψυχὴ, νοητική καὶ νοητική. Η μνήμη είναι: ἡ μορφή καὶ ὄν: ἡ ἴλη. Η ἴλη είναι: τὸ δυνάμεις, ἡ μορφή είναι ἡ τέλει: ἡ τελειοποίηση, ἡ ἐντέλεξη. Η ψυχὴ ἔστιν ἐντέλεξη ἢ ποιότη σῶματος φυσικοῦ δυνάμεις: ζῶν ἔχοντος.

Δὲν παύει όμως ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ν' ἐπιτελεῖ μὲ ἀδιάσπαστη ὀργανική ἐνότητα. Ἐπεδὴ όμως ἡ ψυχὴ σῶμα: μέσα της βλεπόμενες τὸ μορφές τοῦ αἰσθητοῦ καὶ νοητοῦ κόσμου ἀποτελεῖ τὸ εἶναι: τὴν ἵσασθη, τὴν ὁλότητα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ λειτουργίες τῆς ψυχῆς είναι πολλαπλές: κίνηση, ἀΐση, γέννηση, αἰσθάνεσθη, γονιμότητα, συγκινησιακά, βούλησθη κλπ, ἀλλὰ προσβάλλονται ὑπὸ ἐνιαία ἀρχή. Οἱ γνωστικὲς λειτουργίες τοῦ ἀνθρώπου είναι: ἡ αἰσθησι, ἡ φαντασία καὶ ἡ νόση. Με τὰ αἰσθησιότα του

ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνετα: δυνάμεις: διττέλει, ἀκούει, ὀσφραίνεται κλπ. Σὺν νοητικὴ λειτουργία ὑπερέχει: καὶ ἡ μνήμη, γιὰ νὰ διατηρήσει τίς ἐντυπώσεις τῆς ψυχῆς. Ὁ νοῦς τώρα καταλαμβάνει τὴν κορυφὴ τῆς ἱεραρχίας τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν καὶ ταυτίζεται με τὴ νοητικὴ δυνάμει, ἔχει: διττὴ δὲ μορφή ἐνεργητική ἢ παθητική. Τὰ στοιχεία τῶν αἰσθήσεων, τὰ αἰσθησιματα, ἢ φαντασία τὰ μεταβάλλει: σὲ παραστάσεις πού ἀποτελοῦν τὸ ἴλλο τοῦ νοῦ. Ἀρχῆσιν ἡ ψυχὴ είναι: TABULA RASA, ἕνα κενὸ πινάκας πού με τὰ αἰσθησιμά του τὸ παθεῖ καὶ με τὴν ἐνεργητικὴ συνδυαστικὴ ἐκτικότητα τῆς νοήσεως ἰδὸ ὀικοδομῆσθαι τὴν προσωπικότητα καὶ τὸν χαρακτήρα του. Τὸ ἀποκρίνωτερη τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς νοήσεως θὰ ἀποκρῖνωσθαι σὲ ἐνόητες κατόπι.

Ἐπιτὸ Ἀριστοτέλης ἀφάνει: στὴ σφαῖρα τῆς Λογικῆς, Ἀναλόγως τῆς ποιότητος τῶν αἰσθησιμάτων, τὸ παθεῖ θὰ δημιουργήσει: τίς πρώτες τοῦ ἐποπτεῖται: τίς ἐνοιες τοῦ γνῶσ κόσμου. Γιὰ νὰ δημιουργήσει: λ.γ. τὸν ἔνοια τοῦ σκόλου θὰ πρέπει νὰ παρατηρήσει: ὅλα τὰ εἶδη τῶν σκόλων καὶ νὰ ἀποκαθαροῦσθαι τὸν ἔνοια σκόλος. Παράλληλα θὰ σημειώσθαι καὶ ἀτομικὲς ἔνοιες: λ.γ. τὸν ἔνοια τοῦ Σωκράτη ἢ τοῦ Πρωθένωνα. Οἱ ἔνοιες θὰ ταξινομηθῶν κατὰ τὴ σχέση, τὸ γένος καὶ τὰ εἶδη τους. Ὅσα ἀξάνει: τὰ πλάτος μᾶς ἐνοίας ἐλαττωῦνται: τὸ βάθος της, διακρίνει: δὲ 10 κατηγορίες ἐνοιῶν. Οἱ ἔνοιες: τώρα θὰ ἀποτελέσθαι τὰ στοιχεῖα τῆς κοίσεως: πού τότε μόνο αἰτέσθαι είναι: ἀληθείς, ἂν οἱ ἔνοιες είναι: διακριθῶσθαι. Ἀπὸ τούτοις κοίσεις: Πάντες οἱ ἄνθρωποι: φησὶ. Ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος. Ὁ Σωκράτης είναι: ὄντος, ἢ δημιουργεῖται ὁ παραγωγικός συλλογισμός.

Μεγαλύτερη όμως σημασία ἔχει: κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ὁ παραγωγικός συλλογισμός, ἀπὸ πολλὰς μερικὲς κρίσεις δηλ. συνίσταται: σπουδαίωτα ἢ συλλογιστικὸ συμπέρασμα, δι: ἀπὸ τὸν παραπλοῦς νὰ ἐπιτύχουμε: ἔπειτα οἱ θεωρόντες τῆς παιδαγωγικῆς ὁ γονιός ἢ τὸ κοινωνικὸ περιβάλλον γεννά: γιὰ τὸ παθεῖ πού τὸ ὄντι ἀρτίωτερα στὴν αἰτενέργεια καὶ τὴ μάθησι.

Ἐπιτὸ ἄνθρωπος: καὶ λαγνὲς ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀ-

ριστοτέλη προσθέσουμε καὶ τίς ἡθικές του τοιαύτες, βάσει τῶν ὁπίων πρέπει νὰ παιδύουμε: στὸ παιδί μὲ ἱεραρχία σκοπῶν, γιὰ καθε ἄνθρωπος ἐννοεῖ τὴν εὐδαιμονία με τὰ δικά του μέτρα καὶ σταθμά, ἀλλὰ ἡ παιδευτικὴ μας παρέμβασι πρέπει: τὸν ἄνθρωπο νὰ τὸν κρίνει: πρῶτα ἄνθρωπο, τότε ἔχομε: ἰσχυρὰ τὰ μέσα τῆς Ἀριστοτελικῆς σκέψεως γιὰ τὸ δύσκολο παιδαγωγικό μας ἔργο, μὲ πού ὁ καθε ἄνθρωπος ἐναντι τοῦ παθεῖ, ἐν παντί τῶτο καὶ χρόνω ἀποβαίνει: παιδαγωγός τῶν παιδῶν μικρῶν ἢ μεγάλων.

Προχωρώντας στὰ πολιτικά του ὁ Ἀριστοτέλης φρονεῖ: ὅτι σκοπός τοῦ κράτους είναι: ἡ εὐδαιμονία τῶν πολιτῶν, νὰ παραγοῦσθαι τὰ μέσα καὶ νὰ ἐκβάλλει: νόμους. Η δικαιοσύνη είναι: ἀρετὴ τοῦ κράτους, πού πρέπει με γνώμονα αὐτὴν νὰ ἐγκαταστήσει: στὴν κοινωνία τάξη καὶ ὁ καθε πολίτης νὰ ὀφείτθαι: στὴ θέση, γιὰ τὴν ὁποία είναι: ἰσχυρός νὰ τὴ βαστάσει.

....

Προσπαθήσαμε νὰ δώσουμε μὲ ὀρη τὸν Ἀριστοτέλη ὑπὸ μὲ ὀρη: σμένη ἐπιστημονική πτυχὴ καὶ νὰ δείξουμε: ὅτι ἡ UNESCO με τὴ θέσπιση τῆς ἐπετίου: τὰ ἔναν σῆγχομο σφῆ, Δὲν θὰ ἀναφεροῦσθαι: στὶς γυμναστικὲς καὶ τίς κοινωνίες τῶν Ἑλλήνων, Ἰνδῶν, Σινῶν, Ἀράβων, Εὐρωπαίων, πού τὸν ἐτιμῶσθαι σὺν τὸν κορυφαῖο γενάρχη τῆς ἀληθείς ἀπιστίας, Μόνος θέλωμε νὰ ἀνακοινώσουμε: νὰ τὸς σπογούς ἀντιφρονεῖσθαι καὶ διαδοῦσθαι ἀνεδαφικῶν τοποθετήσεων τῆς σῆμειου: ὅτι οἱ δύο παρομοίως τοῦ διαλεκτικοῦ ὀλομοῦ Μάρξ — Ἐννοεῖ: ἑθελῶσθαι καὶ ἐκτιμῶσθαι: σφῆσθαι τὸν Ἀριστοτέλη. Ὁ Λαοβίος: ἔπειτα, ὅτι ὁ Ἀννὸς σὲ σύγκριση με τὸν Ἀριστοτέλη δὲν ἴταν: παρά μῆσθαι του. Ὁ παγκοσμίως γνωστός: πᾶν φιλόσοφος Χένριελ ἔλεγε: ὅτι μετὰ τὸν Ἀριστοτέλη δὲν γεννῶσθαι: πρῶτος πνεῖσθαι οὔτε θὲ γεννῶσθαι: οὔτε ὅτε γρεῖσθαι: νὰ γεννῶσθαι.

Ἐπιτὸ ὅλα αὐτὰ προσθέσουμε: τίς ὀπόμενες τοῦ Ἀριστοτέλη: ὅτι ἡ πᾶν τελεῖ ἰσπογοῦσθαι: νὰ παθεῖ καὶ κῆλεις: αἰσθησιμῶν: ὅτι: τῶν ὁπίων θὰ μορφῶντο: ὁ νέος, νὰ πού:

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 117

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ: 'Η ζωή και τό έργον του

Ο φειτειός Αύγουστος ήταν αφιερωμένος στη μνήμη του 'Αριστοτέλη. Τα ανώτατα πνευματικά ιδρύματα όλου κλήρου του κόσμου ύμνησαν τα 2300 χρόνια από το θάνατο του κορυφαίου Έλληνα φιλοσόφου. 'Η Ελλάδα οά γενέτειρα του 'Αριστοτέλη δέν θά έμεινε φυσικά άμέτοχη. Το ύπουργείο πολιτισμού σέ συνεργασία με την ΟΥΝΕΣΚΟ πραγματοποιεί στή 'Αριστοτελείου πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης τό παγκόσμιο συνέδριο για τόν 'Αριστοτέλη. Το ΕΛΤΑ τέλος εξέδωσε για τα 2300 χρόνια μιá σειρά από τέσσερα γραμματόσημα.

Πατέρας πολλών έπιστημών ό 'Αριστοτέλης γεννήθηκε στή Στάγειρα της Χαλκιδικής τό 384 π.Χ. Δέκα πέντε χρόνια ύστερα από τό θάνατο του Σωκράτη και τρία χρόνια ύστερα από τήν ίδρυση της άκαδημίας του Πλάτωνα.

Οί γονείς του, Νικόμαχος και Φωστίδα, άνήκαν σέ μεγάλες ιατρικές οικογένειες. Ο πατέρας του ήταν προσωπικός γιατρός του παιπού του Μ. 'Αλεξάνδρου, βασιλιά 'Αρύντα Β'. 'Ετσι οί σχέσεις του ίδρυτη της περιπατητικής σχολής με τή Μακεδονία ήταν προετοιμασμένες.

'Εχασε πολύ νωρίς τούς γονείς του και μεγάλωσε στήν 'Αταρνέα της Μ. 'Ασίας κοντά στή φίλο του πατέρα του Πρόξενο.

Σέ ηλικία 17 χρόνων ήρθε στήν 'Αθήνα και μπήκε στήν άκαδημία του Πλάτωνα. Μέσα σ' αΐτων τόν κύκλο πέρασε τά είκοσι καλύτερα χρόνια της ζωής του και έφυγε μόνον ύστερα από τό θάνατο του δασκάλου του. Σ' αυτά τόν χρόνια γνώρισε από κοντά τόν Πλάτωνα με τό μετριασμένο ιδεαλισμό και τήν αυτεκριτική Μελέτησε και κύνεψε συγχρόνως όλόκληρη τή φιλοσοφία. Ο Πλάτων στή πρόσωπο του 'Αριστοτέλη βρήκε τόν 'Ανιάξιο μαθητή. Από δσους άκουσαν και σπούδασαν τόν Πλάτωνα μόνο ό 'Αριστοτέλης κατόρθωσε νά κατανοή-

σει τή διδασκαλία του και νά αναπτύξει συνδυάζοντας πρωτοβουλία και δημιουργικότητα. Στή σκιά του Πλάτωνα ό 'Αριστοτέλης άντρώθηκε και ή επίδραση που δέχθηκε από αυτό τό έξοχο πνεύμα ήταν τόσο βαθιά και σταθερή, ώστε άφησε άσθηστα σημάδια στή διάνοιά του. Χρειάστηκε καιρός ώσπου νά ανακωνεύσει και νά ξεπεράσει τήν πλατωνική φιλοσοφία, για νά δημιουργήσει τή δική του, που άνταποκρινό-

Τής Λ. Βαρδαγιαννίδου

ταν στήν εμπειρική πραγματικότητα. Στό πρόσωπο του Πλάτωνα, πρόσφερε σ' όλη του τή ζωή τό φόρο της πιά ευλαβικής λατρείας, που τήν ωραιότερη έκδήλωσή της παίρνει στήν έλεγεία του βωμού, όπου τόν άνιστάζει άνθρωπο που «οί κακοί δέν έχουν δικαίωμα ούτε νά τόν επαινούν και που έδειχνε με τή ζωή και τή διδασκαλία του πως μπορεί κανείς νά είναι καλός και εύτυχιομένος μαζί».

Μετά τό θάνατο του Πλάτωνα έφυγε από τήν άκαδημία με όλόκληρη μένη προσωπικότητα. Φύγοντας από τήν 'Αθήνα ό 'Αριστοτέλης πήγε προσκεκλημένος από τόν 'Ερμεία, ήγεμόνα του 'Αταρνέα και της 'Ασσο, στήν

περιοχή της Τρωάδας. Στήν 'Ασσο ό 'Αριστοτέλης ίδρυσε σχολή θυγατέρα της άκαδημίας. 'Εκεί έμεινε τρία χρόνια και ήταν ή κεντρική μορφή σ' ένα κύκλο από άκαδημαϊκούς. Κέρδισε τήν έμπιστοσύνη του 'Ερμεία που του έδωσε για γυναίκα του τήν ανηψιό του και θετή του κόρη Πυθιάδα. 'Αξιοσημείωτο είναι ότι στήν 'Ασσο γνώρισε για πρώτη φορά τό μαθητή και διάδονό του Θεόφραστο, ό όποιος τόν άπεισε νά μεταφέρει τή σχολή του στή Μυτιλήνη που ήταν και γενέτειρά του.

Τό 342 φεύγει από τή Μυτιλήνη στήν Πέλλα ύστερα από προσωπική πρόσκληση του Φιλίππου για νά αναλάβει τή μόρφωση του Μ. 'Αλεξάνδρου.

Τό σχολείο που δίδαξε ό 'Αριστοτέλης τόν 'Αλέξανδρο ήταν τό Νυμφαίο της Μιέζης.

Τά άφθονα νερά και ή υπερβολική βλάστηση καθιστούσαν τό Νυμφαίο πραγματικό ήρεμιστήριο. Ιδανικό μέρος για μελέτη. 'Εδώ σ' αυτόν τόν επίγειο παράδεισο έστειλε ό Φίλιππος τόν 'Αριστοτέλη νά διδάξει τόν δεκατριάχρονο γιό του. 'Ετσι μακριά από τή ζωή της πρωτεύουσας και του παλατιού και ανάμεσα σ' άπλοϊκούς άνθρώπους, ό 'Αλέξανδρος άφοσιώθηκε άπερίσπαστα στή μελέτη του.

'Ο Πλούταρχος στή ζωή του 'Αλεξάνδρου (Κεφ 7) γράφει: «Σχολήν μόν ούν αυτοίς και διατριβήν τό περί τήν Μιέζαν Νυμφαίον απέδειξεν, όπου μέχρι νύν 'Αριστοτέλους τε έδρας τε λιθίνας και ύποσκήους περιπάτους δεικνύουσιν».

'Η επίδρασή του πάνω στή μεγαλοφυή μαθητή του ήταν βαθειά. 'Εκαλλιέργησε στήν ψυχή του τή λατρεία για τήν έλληνική παράδοση χρησιμοποιώντας για αυτό τό σκοπό τά όμηρικά έπη. Μόλις ό 'Αλέξανδρος άνέβηκε στή θρόνο, ό δάσκαλός του έγραψε και του αφιέρωσε τό περί βασιλείας του έργο. Τότε ό βασι-

ληθῆς γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ δάσκαλό του ξανάτῃσῃ τὴν πατρίδα του ποὺ τὴν εἶχε καταστρέψει ὁ Φίλιππος. Ἄκουη καὶ ὅταν πᾶ ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε καταπιασθεῖ μὲ τὴν ἑκστρατεία του γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ κόσμου, ὁ Ἀριστοτέλης δὲν δίστασε· ἴσως μὲ τὸ ὑπόμνημά του Ἀλέξανδρος ἦ ὑπερῶς ἀποικῶν, προσπάθησε νὰ ἀποτρέψει τὸ βασιλιά ἀπὸ τὸ νὰ μεταχειρισθεῖ σὰν ἴσους τοὺς Ἕλληνας μὲ τοὺς βαρβάρους, ὅπως σχεδίαζε ἐκεῖνος. Μόνον ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος σκότωσε τὸν ἀνεψιὸ τοῦ Ἀριστοτέλη Καλλιθένη, μὲ τὴν ὑπόψια ὅτι εἶχε λάβει μέρος σὲ μιὰ συνωμοσία, θόλωσαν οἱ σχέσεις τους. Μὰ καὶ αὐτό, δὲν τὸν ἔκανε νὰ χάσει τὴν πεποίθησή του, στὴν ὀρθότητα τῆς μακεδονικῆς πολιτικῆς.

Προσπάθησε ἐπίσης νὰ ἀναπτύξῃ μέσα σὸν Ἀλέξανδρο τὴς ἀρετῆς τῆς ἐγκράτειας, ἐπειδὴ τὴς θεωροῦσε σὰν τὴς κυριώτερες γιὰ ἓνα μονάρχη. Ἀλλὰ, ἂν ἡ στοργὴ πρὸς τὸ δάσκαλό του ἦταν μεγάλη, ἡ συμμόρφωση πρὸς τὴς συμβουλές του ἦταν μικρή.

Χαρακτηριστικὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀριστοτέλη, ἦταν ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο δίδασκε. Δηλαδή ἀντὶ ν' ἀφήνῃ τοὺς μαθητὲς του καθισμένους νὰ τὸν ἀκοῦν, συζητοῦσε μαζί τους πεσοπατώντας. Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ὀνομάσθηκε ἡ σχολή του περιπατητικὴ. Ἡ διδασκαλία του περιελάμβανε δύο σειρὰς μαθημάτων: 1) Τὸ πρῶν ἐξετάζει ζητήματα καθαρὰ θεωρητικὰ. 2) Τὸ βράδυ ἀπευθύνεται σ' ἓνα εὐρύπερο κοινόν. Συνεχίζει τὰ μαθήματα τοῦ δώδεκα χρόνιαν· εἶναι τόση ὥσως ἡ ἐνεργητικότητά του, ὥστε βρίσκει τὸν καιρὸ νὰ γράφῃ καὶ νὰ δημοσιεύῃ πολυάριθμα ἔργα, ποὺ ἀναφέρονται σ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς γνώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Σύμφωνα μὲ τὸ Διογένη τὸ Λαέρτιο, ἡ δύναμή του καὶ ἡ ἀντοχή του στὴν ἐργασία ἦταν ἀσύγκριτες. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ διαπιστωθεῖ ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἔργων ποὺ ἔγραψε. Γιὰ νὰ κατορθώσει λοιπὸν ὁ Ἀριστοτέλης νὰ ἐλαττώσῃ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου καὶ νὰ αὐξήσει τὸ χρόνον τῆς ἐργασίας, κρατοῦσε

στὸ χέρι μιὰ μεταλλικὴ σφαῖρα πάνω ἀπὸ ἓνα δοχεῖο. Ἔτσι ὅταν ἀπὸ τὴν κούραση ξέφευγε ἡ σφαῖρα ἀπὸ τὸ χέρι ἔπεφτε μέσα στὸ δοχεῖο καὶ μὲ τὸ θόρυβο ξυπνοῦσε.

Ὁ Ἀριστοτέλης πέθανε τὸ 322 π.Χ. στὴ Χαλκίδα, ἀφήνοντας τὴν ἀκόλουθη διαθήκη:

α) Κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνήλικους ὑπηρέτες ποὺ ἦταν στὴν ὑπηρεσία μου δὲν θὰ πωληθεῖ. Τὸ ἀπαγορεύω. Θὰ μείνουν καὶ ὅταν ἐνηλικιωθοῦν, θὰ ἀπελευθε-

ρωθοῦν γι' ἀνταμοιβή.

β) Στὸ Σίμο ἐκτὸς ἀπὸ τὰ χρήματα ὅσα τοῦ ἔδωσα γιὰ νὰ ἀγοράσῃ ἓνα σκλάβο, νὰ δοθοῦν χρήματα ν' ἀγοράσῃ ἀκόμα ἓνα.

γ) Ἡ εἰκόνα τῆς μητέρας μου νὰ ἱσοθετηθεῖ στὸ ναὸ τῆς Δήμητρας στὴ Νεμέα.

Ἡ στάχτη του ἐνταφιάσθηκε στὰ Στάγειρα, σύμφωνα μὲ τὴν τελευταία του ἐπιθυμία. Στὸν ἴδιον δὲ τάφο τοποθετηθῆκανε ἀργότερα τὰ ὄσπια τῆς γυναίκας του Πυθιάδας.

Τὸ χορευτικὸ συγκρότημα «Μπούλες καὶ γενίτοισι» πῆρε μέρος στὸ «Διεθνὲς καλλιτεχνικὸ φεστιβάλ Λεμεσοῦ» στὴν Κύπρον. Τὸ συγκρότημα ἐπραγματοποίησε πέντε ἐπίσημες ἐμφανίσεις. Στὴ φωτογραφία μας ὁ πρῶτος τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου κ. Σπύρος Κυπριανοῦ συνοδεύει τὸν ἐπταετῆ χορευτὴ τῆς «Μπούλες» Γρηγόρη Μαλιάσα. Πίσω του ὄσο ἄλλοι χορευτῆς, οἱ Στ. Καραγιαννοπούλου καὶ Αντ. Πάσχος

Ἀπὸ τὴν ἐκδήλωση τῆς κορυφίας καὶ ὀρχήστρας KARL ORFF, τοῦ Γυμνασίου Θελέων Ναυσοῦσης στὴ «Στέγη γραμμάτων καὶ τεχνῶν» Βεροίας

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΝΑΟΥΣΑΙΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ '21

1. Προλεγόμενα

Είναι αρκετά γνωστά πια τα γεγονότα για την επανάσταση και για την καταστροφή της μακεδονικής Νάουσας, αν και υπάρχουν ακόμα αρκετά προβλήματα, π.χ., γύρω από τη χρονολόγηση των διαφόρων μαχών, ή της αλώσεως ή για το ποιοι ξένοι οπλαρχηγοί και αγωνιστές έλαβαν μέρος, που ήλθαν από γειτονικές περιοχές για να βοηθήσουν στον ήρωικό αγώνα των ύπερηφανων κατοίκων της πόλεως και των γύρω χωριών της, κ.τ.λ.

Έκείνο όμως το θέμα, που ξieme κυρίως αδιερεύνητο, είναι η τύχη, που είχαν οι Ναοισαίοι και οι Ναοισαίες, που (μετά την κατάπνξη της επαναστάσεως στην αιματοβαμμένη πόλη) αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την ιδιαίτερη πατρίδα τους, όσοι, βέβαια, κατόρθωσαν να γλυτώσουν από το τουρκικό μαχαίρι ή από την αλχημασία. Σκόρπιστηκαν σ' όλη την υπόλοιπη μαχόμενη Ελλάδα, όπου και εγκαταστάθηκαν για πάντα, με και η περιουσία τους (όπως, άλλωστε, και ολόκληρη η Βόρεια Ελλάδα) συνέχισε να είναι σκλαβωμένη άλλα 90 (δελτακλήρη) χρόνια. Έξέ άλλων, Ναοισαίοι κατέφυγαν και στις γειτονικές, βαλκανικές χώρες, και ιδιαίτερα στη σημερινή Γιουγκοσλαβία, όπου και διασώθηκαν με και τους ένωσε (με τους κατοίκους της) ή και νη θρησκεία και η ίδια σκλαβιά.

Μία μελέτη, λοιπόν, των σχετικών αρχείων και όλων των υπολοίπων στοιχείων, θα ήταν πολύ χρήσιμη και θα επέτρεπε την εξαγωγή ορισμένων αξιόλογων συμπερασμάτων. Όσοι από το ότι οι πληροφορίες που θα αποκτήσουν, θα μπορούσαν, όμως, να είναι, σε περισσότερο αριθμό προσώπων μονάχα, γιατί πέρισσαν από τότε περισσότερο από 150 χρόνια και τα όσα γραφτά μνημεία διασώθηκαν δεν είναι δυνατό παρ'ότι να περιέχουν ειδήσεις μονόχα για λίγους αγωνιστές, από τη Νάουσα.

Η αναμφισβήτητη και δεδομένη όμως αυτή «έγγενής» δυσχέρεια

Προσπάθεια για μία καταγραφή τους

δεν πρέπει να οδηγήσει στην εγκατάλειψη μιας παρόμοιας προσπάθειας, που θα ήταν πολλαπλά χρήσιμη και, ίσως, αποκαλυπτική, γιατί, παρ' όλες τις προαναφερόμενες δυσκολίες, αν ολοκληρωθεί, ασφαλώς θα μας προσφέρει ενδιαφέροντα στοιχεία για την μετεπαναστατική ιστορία της Νάουσας και των ξενητεμένων παιδιών της, αλλά ακόμα και για την εποχή της επαναστάσεως και της καταστροφής της.

ΓΙΩΡΓΟΥ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗ

Δικηγόρου Βεροίας

Με και στις σχετικές αιτήσεις—επιθέσεις (που υπέβαλαν μερικοί αγωνιστές, για να αποζημιωθούν κ.τ.λ.) περιέρχονται, συχνά, πληροφορίες και για εκείνα τα γεγονότα.

II. Η αρχή μιας παρόμοιας προσπάθειας

Για να φανεί η αλήθεια και η βασιμότητα των προπάνω σκέψεων θα καταβληθεί προσπάθεια (αμέσως πιο κάτω), για να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της αρχής μιας παρόμοιας έρευνας, που έκανα, στα πλαίσια μιας πιο γενικής προεργασίας, για τη συγκέντρωση του ανέκδοτου και εκδομένου υλικού, που διασώθηκε, για όλους τους Μακεδόνες αγωνιστές του 1821, που πολέμησαν και στην υπόλοιπη (την επίσης σκλαβωμένη, τότε) Ελλάδα και βοηθήσαν στην απελευθέρωσή της.

Έχω μαζέψει, λοιπόν, πολλά ά-

γνωστα στοιχεία, που άρχισα ακόμα (1969 και ύστερα) τη δημοσίευσή τους, στο περιοδικό «Μακεδονικά», της Έταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. Στο σημείωμα αυτού θα περιοριστώ μονάχα σε δέσες πληροφορίες είναι σκορησιμένες σε διάφορες μελέτες δικές μου (πλήρη της περ' πώσεως 5, πιο κάτω). Σε άλλο όμως μελέτημά μου θα δώσω και νέα στοιχεία, για τους ίδιους, όπως και για πολλούς άλλους, ακόμα δε θα κάμω και τις σχετικές, βιβλιογραφικές παραπομπές.

Άλλωστε, μία από τις μελλοντικές επιδιώξεις μου, είναι να συγκεντρώσω και ότι σχετίζεται με την επανάσταση και την καταστροφή της Νάουσας και τους αγωνιστές και κατοίκους της, για να συνθέσω με καινούργια, ειδική μονογραφία για το γεγονός του, που να βασίζεται σ' όλα τα στοιχεία, παλιά και νέα, ώστε να συμπληρωθεί η σχετική εικόνα (που υπάρχει, χρόνια τώρα), με τα δεδομένα των νέων ερευνών και με άγνωστες πληροφορίες που έχουν συγκεντρωθεί, κυρίως στα τελευταία εξήντα χρόνια, δηλαδή μετά την έκδοση του σχετικού βιβλίου του Ν.Γ. Φιλιππίδη και του σχεδιάσματος του Δ. Πλαταριάδη, με τις προσθήκες του Έ. Στουγιαννάκη, που επαναικκλοφόρησε (1976) και σε δεύτερη έκδοση, επιμελημένη, με εφρετήριο και νέες φωτογραφίες των ιστορικών τοποθεσιών και μνημείων, από το ασύλλογο αποφοίτων του Λαπτείου

γυμνασίου Ναούσης, Ἀναστάσιος Μιχαήλ, ὁ λόγος.

III. Ἡ μετεπαναστατικὴ τύχη

ἐννιά Ναουσαίων

ἀγωνιστῶν

Ἀπὸ τὸ ἑλκικό, λοιπόν, τοῦ μάζεμα γιὰ πολλοὺς Ναουσαίους ἐπαναστάτες, ποὺ αἰχμαλωτίστηκαν καὶ ὕστερα ἐλευθερώθηκαν ἢ καὶ ποὺ ἐγκαταστάθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς ἰδιαίτης πατριδας τους, διὰ λέγω ὅτι περιπτώσεις, ποὺ δημοσιεύονται: μὲ ἀφραθτικὴ σειρὰ καὶ κατ' ἀνάγκη μὲ ἄνισα λήμματα, ἀφοῦ δὲν ἔχομε ἰσόποσα στοιχεῖα γιὰ ὅλους:

1. Ἀθανάσιος Δῆμος.

Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1831 πῆγε στὴ Θεσσαλονικὴ, ἔχοντας συστατικὸ γράμμα τοῦ Δημητρίου Τσάμη Καρατάσου, γιὰ τὸν ἐκεῖ πρόξενο τῆς Ρωσίας, τὸν Ἑλληνα Ἀγγελο Μουστοξύδη, ὅπου γράφονταν καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ὁ ἐπιφέρων τὸ παρὸν μου κύριος Δῆμος Ἀθανασίου, Ναουσιανός, ἐπιστέλλεται παρ' ἑμοῦ εἰς τὰ αὐτόθεν περὶ τινῶν υποθέσεων, ἀναγκαιουσῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἐζήτησες καὶ ἐξόχως σὰς παρακαλῶ, τὸν συστημένον πρὸς ἡμᾶς τοῦτον μου φίλον, νὰ εἶναι ὡς ὁ ἴδιος ἐγὼ ὑπὲρ τὴν ἀμεσον ὑπεράσπισίν Σας».

Δὲν ἔξομε ποιὲς ἦσαν οἱ ἀναπεράμενες σὰν ἐπείγουσες υποθέσεις, ποὺ ἀπασχολοῦσαν τὸν Ναουσαῖο ἀγαν στή, ἂν, δηλαδή, ἤθελε νὰ χρησιμοποίησει τίς καλὲς ὑπηρεσίες τοῦ Μουστοξύδη, π.χ. γιὰ νὰ ἀπελευθερώσει αἰχμαλώτους συγγενεῖς του ἢ γιὰ νὰ ξαναπάρει τὴν, ἴσως, διμειμένη περιουσία του, ἢ κατ' ἐπέτα.

2. Ἀθανασίου Κίσιτας

Ἐπῆρχε καὶ ἄλλος Ναουσαῖος,

μὲ τὸ ἴδιο ἐπίθετο, ποῦ ἦταν, ἴσως, συγγενὴς τοῦ προηγουμένου. Ἦταν ὑπαξιωματικός, ποῦ κατατάχθηκε στὴ 2ῃ τάξη.

3. Ἀναστασίου Χρυσάφης

Διαβόθηκε αἴτησή του (Ἀθήνα, 19.6.1865), μὲ τὴν ὁποία ζητᾶται κρατικὴ βοήθεια, γιὰ νὰ μὴ πεθάνει ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν ἐγκατάλειψη, μὴ καὶ δὲν τοῦ δόθηκε καμὰ ὀμοιὴ καὶ σύνταξη. Ἄν καὶ ὑπέφερε πολλὰ γιὰ τὴν πατρίδα.

Ἐὰς διαβάσουμε ὅμως, καλύτερα, τί ἔγραφε ὁ ἴδιος, στὴν ἀρχὴ τῆς αἰτήσεώς του, γιὰτὶ εἶναι πολὺ συγκινητικὴ καὶ ἀντιπροσωπευτικὴ ἢ περιστασιὴ του:

«Ὁ εὐσεβᾶσιος ὑποφαινόμενος κατάγομα: ἐκ Ναούσης τῆς Μακεδονίας, κατὰ τὸν αἰρὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἔλαβον τὰ δόξα καὶ γὰρ, καθὼς καὶ ὁ μακαρίτης πατὴρ μου καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς μου, παρευρεθέντες εἰς ἄλλας σχεδὸν τὰς μάχας, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον γῶραν εἰς τὴν ἀτυχή ταύτην ἐπισημίαν. Μετὰ τὴν πτώσιν καὶ καταστροφὴν τῶν ἐπισημιότερων πόλεων τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν ἐρήμωσιν καὶ πτωχολίαν τῆς ἰδιαίτης μου πατριδος καὶ τῶν συγγενῶν μου, μητρὸς καὶ ἀδελφῆς, τὴν διαρπαγὴν τῆς περιουσίας καὶ τὴν σφαγὴν τῶν συμπολιτῶν μου, περιέπεσον εἰς αἰχμαλωσίαν παρὰ τῶν τυράννων ἵπποστὰς αὐτὴν ἐπὶ τρία ἑξήκοντα ἔτη, ἀφ' ὅπου διὰ λύτρων τῶν συγγενῶν μου ἐξῆλθον ἐξησθενημένος καὶ σχεδὸν ἡμιθανής».

4. Βούλγαρης Κ. Πέτρος

Ἦταν ὑπαξιωματικός 1ης τάξεως. Στὴν αἴτησή του γράφεται ὅτι, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1822:

«...ἀπαρουσιάσθη εἰς τοῦτον τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ὡς σημαιοφόρος τοῦ στρατηγοῦ Ἀγγελῆ Γάτσου καὶ, ἔχων ὑπὸ τὴν ὄδηγιάν του καὶ ἀπόσπασμα στρατιωτῶν 15—20, συνηγωνίζετο ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος».

Μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Νάουσας,

πολέμησε στὴ Δυτικὴ Ἑλλάδα, ἀκολουθώντας τὸν Γέρο — Καρατάσο, καὶ ὕστερα στὴν Πελοπόννησον, μὲ ἀρχηγὸ τὸν Ἰωάννη Κολοκοτρώνην. Κατόπιν συνέχισε στὴν Ἀνατολικὴ Ἑλλάδα, μὲ τὸν Ὀδυσσεὶ Ἀνδρούτσο καὶ τελικὰ ἐπανῆλθε στὴν διαταγὴν τοῦ Γέρου Καρατάσου, ἀφοῦ, προηγουμένα, εἶχε ἀρχηγὸ καὶ τὸν ἄλλο, Ἐκκουστὸ Μακεδόνα, τὸν Δασιμαντὴ Νικολάου — Ὀλίμπιο, γιὰ νὰ τελειώσῃ μὲ τὸν Δημήτριον Τσάμη Καρατάσο.

Γιὰ ὅλη τὴ συνεισφορά του, δὲν πῆρε ὄμοιή, ἂν καὶ πούθημα πιστοποιήσαν τοὺς ἀγῶνες του οἱ ὀπισθοπορευοὶ Ν. Κοιζώτης, Δ. Τ. Καρατάσος, Ἰω. Κολοκοτρώνης, Ν. Κοσσιολιάς, Κ. Δοικιῶτης κ.ά. Τελικὰ ἔγινε κάτοικος τῆς Σκιάθου.

5. Γεωργίου Λάζος

Ἦταν ὑπαξιωματικός 2ας τάξεως, ποῦ πολέμησε σὲ πολλὰς μάχας: καὶ τὸ 1832 ὀνομάστηκε ἐκατόνταρχος, ἀλλ' ὅμως δὲν ὑπηρετήσας, μὲ αὐτὸν τὸν βαθμό.

6. Καμπίτης Φίλιππος

Ἦταν στρατιώτης καὶ κατοικοῦσε στὴ Χαλκίδα.

Ἀσφαλῶς, πρόκειται γιὰ γόνου τῆς γνωστῆς καὶ πολὺ παλαιᾶς οἰκογένειας ἡρώων.

7. Μιχαήλ Ἰωάννης

Ἦταν ὑπαξιωματικός 1ης τάξεως καὶ ἔλαβε μέρος σὲ πολλές μάχες.

8. Χρυσόχοος Ἀναστάσης

Ἐξομολογῶμε ὅτι ἦταν ἐργάτης καὶ ὅτι τὴν οἰκογένειά του ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τὸν ἴδιο καὶ πέντε ἄλλα ἄτομα, καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ δύο ἀρσενικά καὶ ἀπὸ τρία θηλυκὰ μέλη. Στὸ 1829, τὸν συναντᾶμε στὴ Σκόπελο, μὲ ἄλλους σπαροκόκκους, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦσαν Μακεδόνες: καὶ ἰδιαίτερα Χαλκιδικῶτες.

ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΑΔΗΣ

Η ΝΑΟΥΣΑ ΣΤΟ Β΄ ΜΙΣΟ ΤΟΥ 19^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Ένα υπεύθυνο και αποκαλυπτικό βιβλίο που κυκλοφόρησε στο Β΄ μισό του 19ου αι. για την κατάσταση στην Τουρκία είναι του Άγγλου αντιπυλοματάρχη JAMES BAKER «TURKEY IN EUROPE».

Η δέυνση του «άνοστολοκό Ζητήμα-ος» γύρω στὰ 1850 μετά την απόπειρα τής Ρωσίας νά τὸ λύσει μονόπλευρα καί τόν Κριμαϊκό πόλεμο πού ἀκολούθησε (1853), αὐξήσαν κατακόρυφα τὸ ευρωπαϊκό ἐνδιαφέρον γιά τήν καταρρέουσα ὀθωμανική αὐτοκρατορία. Ἡ Τουρκία λίγες δεκαετίες μπροστά ἀπό τὸ κοτώφλι τοῦ 20ου αι. ἐξακολουθοῦσε νά παραμένει ἐλάχιστα γνωστή.¹ Μὲ τὸ μεσαιωνικό της τρόπο στή ζωὴ καί τὴ διοίκηση εἶχε σηκώσει γύρω της ἕνα τεῖχος ἀπομόνωσης ἀπὸ τοὺς λαοὺς τής Δύσης πού ἐξελλίσσονταν ραγδαία. Ὁ J. BAKER συνειδητοποίησε τὴν κατάσταση αὐτὴ καί φιλοδόξησε νά ἀπεκαλυφθεῖ τὸ πραγματικό πρόσωπο τής Τουρκίας.

Κατὰ τὴ διάρκεια τής ἐκστρατείας τής Κριμαίας, στήν ὁποία πῆρε μέρος,² τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά παρακολουθήσει γιά ἕνα διάστημα τὴ ζωὴ τής Κωνσταντινούπολης. Ἀλλὰ ἐπρόκειτο γιά ἐμπειρία περιορισμένης κλίμακας. Γι' αὐτὸ στὰ 1874 πραγματοποίησε ἕνα ταξίδι ευρύτερης γνωριμίας στίς ἐπαρχίες τής ευρωπαϊκῆς Τουρκίας, πού κράτησε τρία ὁλόκληρα χρόνια.³ Ἦρθε σὲ ἐπαφὴ μὲ πλῆθος ἀνθρώπων καί γνώρισε τοὺς τόπους πού ἐπισκέφθηκε σὲ ὄλη τους τὴν ποικιλομορφία. Τίς ἐντυπώσεις του, τίς ἐμπειρίες, τίς παρατηρήσεις καί τὰ συμπεράσματά του τὰ ἐκθέτει ἀναλυτικὰ στὸ βιβλίο του πού προαναφέραμε. Σκοπὸς του ἦταν ἡ πληροφόρηση καί μόνο. Ἔτσι ἡ δουλειά του ἔχει περισσότερο μορφή πραγματείας καί λιγότερο ὀδοιπορικοῦ.

Ὁ J. BAKER ἀναφέρεται στή Νάουσα περιστασιακὰ καί σὲ δυὸ σημεῖα τοῦ βιβλίου του. Δὲ μᾶς δίνει μίαν ὁλοκληρωμένη εἰκόνα της, ἀλλὰ περιορίζεται σὲ ἐντυπώσεις καί παρατηρήσεις. Μερικὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα πού διασώζει (παραγωγικότητα τοῦ τόπου, τὸ γευστικό κρασί κ.τ.λ.) μᾶς εἶναι ἤδη γνωστὰ καί ἀπὸ ἄλλες πηγές (BOUGUEVILLE,

Σελίδες ἀπ' τὸ βιβλίο τοῦ "Άγγλου περιηγητῆ JAMES BAKER «TURKEY IN EUROPE»

Ἐδῶ στεγάσθηκε τὸ πρῶτο βαμβακοκλωστήριο τής Νάουσας στὰ 1875

Παρουσίαση - μετάφραση ΚΩΣΤΑ ΣΤ. ΣΠΟΡΕΛΑ φιλόλογου

LEAKE, COUSINERY κ.δ.). Αὐτὸς ὑπερτονίζει τὴ σημασία τους.

Γιὰ μιά ἀκόμα φορὰ γίνεται καί σὲ τοῦτο τὸ κείμενο μνεία τοῦ ἥρωικοῦ χαρακτήρα τής Νάουσας. Μόνο πού ἐδῶ ὁ ἥρωισμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι ἡ παλιὰ δυναμικὴ ἀντίδραση ἐναντία στὸ δυνάστη, ἀλλὰ παρουσιάζεται σὰ μιά πικρὴ, μὸ καί συνάμα γεμάτη περηφάνεια ἀνάμνηση ἢ ἕνας πόθος γιά ἐκδίκηση καί λευτεριά, πού ὀλοένα φουντώνει στὰ στήθια τοῦ λαοῦ χωρὶς ὁμας

νά μπορεῖ νά γίνει πράξη. Ἐὰς μὴ λησμονοῦμε πὼς ἡ Νάουσα τοῦ 1875—77 δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μίαν ἐνθύμηση τής ἀλλοτινῆς της δόξας. Εἶναι μιά πόλη πού ἀγωνίζεται νά ἀναπληρώσει τὸ αἷμα πού ἔχουσε ποταμοῦς στὸν Εσσηκωμὸ τοῦ 1822. Τὰ χρόνια πού μεσολάβησαν δὲ φαίνεται νά στάθηκαν ἄρκετά γιά νά ἐπουλώσουν τίς πληγές της· γιὰ τὴ μαρτυρικὴ αὐτὴ πολιτεία τής Μακεδονίας ἐκκληρίστηκε στήν κυριολεξία. Ἔχασε τὴν προνομιακὴ της μεταχείριση,⁴ ὑποχρεώθηκε νά δεχθεῖ στὰ σπλάχνα της τουρκικὸ πλῆθυσμό.⁵ Βρισκόταν συνεχῆ ἐκτιθεμένη στίς αὐθαίρεσες τῶν Τούρκων⁶ καί τῶν ληστῶν πού λυμαίνονταν τὴν περιοχή.⁷

Ὅμως τὸ φρόνημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ποτὲ δὲν κατάρφερε ὁ Τούρκος νά

τό κάμπει παρά τή σκληρότητα πού εδειχνε. Οί Ναουσοῖοι συνέχισαν νά δίνουν τή μάχη γιά τή ζωή μέ νέα κατορθώματα. Σ' αὐτούς ἀνήκει ἡ τιμή ὅτι πρῶτοι συνέλαβαν τήν ἰδέα καί τόλμησαν νά δημιουργήσουν τό πρῶτο βαλκανοκλωστήριο σ' ὀλόκληρο τό τότε ὀθωμανικό κράτος τό ἔτος 1875.⁸

(Μετάφραση ἀπό τό κεφ. «Οἱ Ἕλληνες ὑποτελεῖς τῶν Ὀθωμανῶν», σελ. 93—94).⁹

«Καθώς ταξιδεύεις κατὰ μήκος τῶν συνόρων τῆς Μακεδονίας, εἶναι ὀδυνηρό καί μελαγχολικό — ἀλλά ὄχι ἀδικαιολόγητο— νά διαπιστώνεις τό πικρό συναίσθημα πού ἔχει κατασταλάξει στίς ψυχές τῶν Ἑλλήνων, ἐξαιτίας τῶν ἀσχημιῶν πού προκάλεσε ἡ ἐκδικητική μανία τῶν Τούρκων κατὰ τή διάρκεια τοῦ ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Ἡ πόλη τῆς Νιάουσας, πούναι χτισμένη σέ μιὰ μαγευτική τοποθεσία γύρω στά διακόσια πόδια πάνω στό βουνό Βέρμιο καί μέ θέα ὀλόκληρη τή μακεδονική πεδιάδα μέ τή θάλασσα στό βάθος, ἔπαθε τὰ περισσότερα ἀπό ὅποιαδήποτε ἄλλη. Εἶμωνα ἐκεῖ ἀρκετά πρόσφατα. Ἐνας ἠλικιωμένος ἄντρας μέ ὀδηγήσει σέ ἕνα ὄμορφο χλοερό τόπο, σέ ἕνα δασύλλιο ἀπό καρυδιές. Βρισκόταν ἀκριβῶς πάνω ἀπό ἕνα ἀπόκρημο βράχο, ἀπό τόν ὁποῖο ἐπεφτε ἕνα καθαῖο ρεῦμα σέ διαδοχικούς καταρράκτες ἀπό ὕψος ἑκατό ποδιῶν περίπου, ἕως ὅτου κατέληγε κάτω στήν μεγάλη πεδιάδα. Βουνά καί δάση πρόσβαλλαν σταθό βάθος κι ἐγώ χοιρόμουνα τή λιακάδα περιτριγυρισμένος ἀπό τίς ὄμορφιές τῆς φύσης, ὅταν ἔνωσα παραγμένος ἀπό τίς λεπτομέρειες πού ἄκουσα γιά τήν ἀπορροσία συμπεριφορά τοῦ ἀνθρώπου. «Ἐδῶ ἦταν» εἶπε ὁ γέροντας «ἄταν, ἐγώ παιδάκι, εἶδα ὄλους τοὺς ἄντρες τῆς Νιάουσας νά τοὺς κουβαλοῦν γιά ἐκτέλεση. Οἱ Τούρκοι ἀξίωματικοὶ στεκόταν ἐδῶ, ἐκεῖ ὁ δήμος. Ὁ ἕνας κατόπι τοῦ ἄλλου οἱ Ἕλληνες ὀδηγοῦνταν μπροστά τους. Ἡ ἐρώτηση πού τοὺς ἀπηύθυναν ἦταν: «Γκιαούρη, θά σώσεις τή Ζωή σου ἀκολουθώντας τόν Θεό καί τόν Προφήτη;». Ἡ ἀπάντηση: «Ὁχι. Ἀφέντη» καί ὁ δήμος ἔκανε τή δουλειά του. Ὑπῆρχε ὄμως καί ἕνας νέος τόσο ἐπιβλητικός, τόσο εὐγενικός καί τόσο εὐπαρουσίαστος, ὥστε ἀναγκάστηκαν νά σταματήσουν πρὸς στιγμή. Μετά τοῦ ἀπηύθυναν ἀπρόθυμα τή μοιραία ἐρώτηση καί αὐτὸς ἀπάντησε σταθερά: «Ὁχι». «Γύρνα πίσω Γκιαούρη καί σκέψου καλά τήν ἀρνησή σου γιά μιὰ ὥρα»

Γενική ἔποψη τῶν ἐργαστασίων ὅπως εἰσῶνται σήμερα στήν εἰσῶδο τῆς Νιάουσας.

Τόν παρουσίασαν πάλι μπροστά τους καί ἡ ἀπάντηση ἦταν Ἐσὸν ἡ ἴδια. Ἐπειδὴ ἀκόμα λυπόταν νά χαλάσουν μιὰ τέτοια ἐξαιρετική ὑπαρξη, τοῦ πρόσφεραν μιὰ τρίτη καί τελευταία εὐκαιρία γιά μετάνοια: «Τί λές τώρα, νεαρέ Γκιαούρη, θά δεχθεῖς τοὺς ὄρους καί θά ζήσεις;». «Μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ ποτέ» ἀπάντησε αὐτὸς καί θαρραλέα πῆγε νά συναντήσει τὸ ριζικό του.¹⁰

Στ' ἀλήθεια τέτοιοι ὑπῆρξαν οἱ χριστιανοὶ μάρτυρες καί ἡ Ζωή τους θά ἀποτελεῖ παράδειγμα γιά μεγάλα ἄνδρα-γασήματα.

Τὰ ἀποθαρρυντικά ἀποτελέσματα τέτοιου εἶδους τρομοκρατίας δὲν ἔχουν πρόσκαιρη ἀπήχηση, ἀλλὰ ἀφήνουν τὰ ἴχνη τους πίσω τους. Αὐτὸ μπόρεσα νά τό διαπιστώσω, ὅταν ἐπισκεφθῆκα τό σπιτί ἐνός Ἕλληνα, ἀμέσως μετὰ τήν ἐξιστόρηση τοῦ γέροντα. Ἐνα χαριτωμένο ἀγοράκι μπῆκε ἀπὸ δωμάτιο, ἕνα παιδάκι γύρω στά πέντε χρόνια, καθὼς τό ἐπαιρνα στά γόνατά μου καί τοῦ ἔκανα τή συνηθισμένη φιλοφρόνηση ὅτι δηλ. ἦταν ἕνα θαυμάσιο παιδάκι γιά τήν ἡλικία του, ὁ πατέρας του εἶπε: «Γιῶργη, πῆς στόν κύριο πόσουε Τούρκους θά σκοτώσεις σά γίνεις ἄντρας». Πολλὰ ὑπονοοῦνταν πίσω ἀπὸ αὐτὲς τίς λέξεις».

(Μετάφραση ἀπό τό κεφ. «Ἡ μακεδονική πεδιάδα», σ. 407—409).

«Κατὰ μήκος τῆς ὁροσειρῆς τοῦ Βερμίου βρίσκονται τρεῖς μεγάλες πόλεις,

ἡ Βέροια, ἡ Νιάουστα καί τὰ Βοδενά, πού κάθε μιὰ τους κατέχει ὕδατινη δύναμη ἰκανή νά θέσει σέ λειτουργία ὄλες τίς βιομηχανίες τοῦ Μόντσεστερ.

Τὰ βουνά πού ὀρθώνονται πίσω τους τὰ σκεπάζουν μεγάλα δάση ἀπὸ βελανιδιές, πεύκα, ὄξυες καί καστανιές. Στούς βροχότοπους τῆς περιοχῆς ὑπάρχουν ὀρυκτεῖα χαλκοῦ, ἀνθρακα καί πιθανόν ἄλλων μετάλλων. Οἱ λόφοι καλύπτονται ἀπὸ πλούσια βοσκοτόπια, στά ὁποῖα οφείλεται ἡ μεγάλη παραγωγή μαλλιῶ. Στά εὐφωρα χτήματα τῆς πεδιάδας ὑπάρχει ἡ δυνατότητα πλατιάς καλλιέργειας βαμβακιῶ καί ἡ μικρὴ ποσότητα πού παράγεται τώρα εἶναι ἀριστῆς ποιότητας. Τὸ χῶμα στίς πλαιγιές τῶν λόφων εἶναι ἐξαιρετικὰ πρόσφορο γιά ἀμπέλια καί τὸ κρασί τοῦ τόπου θεωρεῖται τὸ πιὸ γευστικό σ' ὀλόκληρη τήν Τουρκία. Ἡ φύση φαίνεται νά ἔχει συγκεντρώσει ἐδῶ ὄλα της τὰ πλοῦτη καί νά τὰ μοίρασε ὀπλόχερα στόν ἀνθρώπο. Ἀφθονα νερά, μαλλί, βαμβάκι, εὐλεία, μέταλλα, φρούτα, κρασί, δημητριακὰ—καί τί δὲν ὑπάρχει ἐδωπῆρα—καί τὸ ὄνοιγμα ὀρισμένων καναλιῶν θά ἔδινε τή δυνατότητα στούς κατοίκους μιᾶς πλατιάς ἐπικοινωνίας μέ ὀλόκληρο τόν κόσμο».¹¹

Ἀκολουθοῦν σκέψεις τοῦ BAKER γιά τὸ ὀφθαστο μεγαλεῖο πού γνώρισε ἡ καρδιά αὐτῆ τῆς Μακεδονίας στά χρόνια τοῦ Μεγαλέξανδρου, γιά τήν τριπλή της κατάντια ἐξαιτίας τῆς τουρκικῆς

κατόκτησης, και τις δυνατότητες για μία μελλοντική της ανάπτυξη. Και συνεχίζει:

«Στην πόλη της Νιόουστα, που είναι χτισμένη σε μία γραφική τοποθεσία στις πλαγιές του όρους Βέρμιου, δυό τολμηροί Έλληνες έχουν ιδρύσει ένα βαμβακοκλωστήριο που λειτουργεί με τη δύναμη του νερού. Χρησιμοποιεί μηχανές ισχύος είκοσι ίππων, που παράγουν πενήντοπέντε μπόλλες βαμβακερής κλωστής τή μέρα. Η καθεμία μπόλλα ζυγίζει 93¼ λίμπρες.¹² Οι πιά πολλοί εργάτες είναι έλληνόπουλα, άγώριο και κορίτσια που έχουν εξοικειωθεί με τη δουλειά και αποδειχτηκαν Ικανοί μαθητευόμενοι. Το εργοστάσιο άπασχολεί όγδόντα εργάτες. Οι μηχανικοί είναι Έλληνες που καταρτίστηκαν στην Αθήνα.¹³ Το συνολικό κόστος της κατασκευής του χτηρίου, των μηχανών και στήν πραγματικότητα, όλόκληρης της εγκατάστασης ανέρχεται στις 4.000 λίρες.

Όποιοςδήποτε είναι καλά πληροφορημένος για την κατάσταση που επικρατεί στην Τουρκία, γνωρίζει άσφαλώς τή εμπόδια που άνοκύντουν στήν εγκατάσταση μιάς τέτοιας επιχείρησης όπως ή βιομηχανία αυτή. Πρώτα πρώτα είναι ή παραμονή για τρεις ίσως μήνες στήν Κωνσταντινούπολη προκειμένου νά άποσπάσει κανείς τή σπουδαίτη «φιρμάνι», άφου καταβάλει ένα πάγιο ποσό για «μπαχτσίσι» διαφορετικά είναι άποχρεωμένος νά περιμένει για άκαθόριστο χρόνο. Όταν τελειώσει αυτό τή βάση πρέπει νά άρχισει ή πραγματική δουλειά: ή άρση των άποβοδίων εισαγωγής των μηχανημάτων από τή τελωνείο με τήν καταβολή δυοβάσταχτου δασμού νά κάτι που πρόκειται νά εύεργετήσσει τή χώρα¹⁴, ή φροντίδα για τήν άσφαλή μεταφορά των μηχανών σε μιά άποδοτοση πενήντα μιλίων μέσα σε έναν τόπο δίχως δρόμους, με άμέτρητες κακατοπιές μέχρι τή τέρμα τής διαδρομής» κα τόποι έρχεται τή κοπιαστικό έργο τής δημιουργίας των εγκαταστάσεων σε μιά χώρα όπου για μιά στρογγυλή τρύπα φτιάχνουν τετράγωνο πάσσαλο¹⁵ και τελευταία, χωρίς αυτό νά σημαίνει όλόκληρωση των προποθειών, ή άναζήτηση προσωπικού για τήν επάνδρωση τής βιομηχανίας.

Όφείλω νά άμολογήσω ότι, καθώς οι κύριοι Δημητρός Λόγγος και Γεώργιος Κύρτσας¹⁶ με ξεναγούσαν με τή μεγαλύτερη εύγένεια στή βιομηχανία τους που λειτουργούσε τέλεια, τους παρατηρούσα με τή θαυμασμό και τή σεβασμό που είναι δυνατό νά αισθανθεί κανείς

πρός ήρωες και τούς εύχήθηκα με όλη μου τήν καρδιά νά προκόψουν, κάτι που τή άείζουν με τή παροπάνω.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. BAKER, TURKEY, IN EUROPE, σ. V.

2. BAKER, ένθ άν., σ. IV.

3. BAKER, ένθ άν., σ. IV, 1.

4. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ, Ιστορικά, -Μακεδονικό- 3 (1953-55) 129.

5. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ, ένθ άν., σ. 141.

6. ΧΙΟΝΙΔΗ, Οι διώξεις των Ναουσαίων, -Νιόουστα- τεύχος 2ο, Φεβρ. 1978, σ. 8-9.

7. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ, Αρχαίον Βεραίας -Ναούσης, σ. 372.

8. Έδώ ύπάρχει άμογνωμία όλων των παλιών Ναουσαίων, οι όποιοι λίγο πολύ συνδέθηκαν με τή εργοστάσιο αυτό. Τά ναουσαίικα νήματα έγιναν γρήγορα άνόρπαστα και πωλιούνταν στις άγορές τού Σεράγεβου, τού Βελιγρδιού και τής Συμύρης. Ειδική δέ ύπηρεσία συστηθηκε για τή μεταφορά και διάθεσή τους. Παρ' όλο αυτά ή πληροφορία έχει μειωμένη αξία, επειδή, προέρχεται από τήν προφορική παράδοση. Ο BAKER μās σφηνει νά κάνουμε εικασίες μόνο. Η έκρηξη τού θαυμασμού του για τούς ιδρυτές τής βιομηχανίας άσυνήθιστη για ένα φλεγματικό Άγγλο και μάλιστα στρατιωτικό μās οδηγεί στο συμπέρασμα πως αυτό που άντίκρουσε ήταν κάτι τή μοναδικό σ' όλόκληρη τήν ευρ. Τουρκία που περιηγήθηκε. Ο Στουγιαννάκης (σ. 239, σμ. 5) μιλάει για «πρώτα βαμβακοκλωστήριο» χωρίς νά διευκρινίζει σε ποιο χώρο. Υπάρχει τέλος και ή S. JENA (σ. 129) που έχοντας ύπόψη του και τήν BAKER μās πληροφορεί ότι τή κλωστήριο τής Νάουσσας ήταν «τή πρώτη στή Μακεδονία που χτιστηκε από Έλληνες». Έρευνές μου για πλατύτερη βιβλιογραφική στήριξη τού σημείου αυτού δέν είχαν άποτέλεσμα.

9. Τή «Η εύρωπαϊκή Τουρκία» γνωρίζω επαναληπτικές εκδόσεις σε σύντομο χρονικό διάστημα στα άγγλικά και σε άλλες γλώσσες. Πιό προσιτή μου ήταν ή τρίτη άγγλική έκδοση (1877), άπ' όπου μετέφρασα τή κείμενο τή σχετικά με τή Νάουσα. Συμβουλευτήκα άκόμα τή γερμανική έκδοση τού 1878, που δέν προσθέτει τίποτα τή καινούργιο.

10. ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ, Ιστορία τής Ναούσης, σ. 217.

11. Οι παρατηρήσεις τού BAKER είναι όπόλυτα σωστές και προφητικές. Η περιοχή θεωρείται σήμερα ή πιό εύφορη και παραγωγική στήν Ελλάδα. Η άξιοποίηση τού ποτάμιου δρόμου τού

Άειού, που τόσο συζητείται, θά τή μετατρέψει και σε μονοδικό έμπορικό κέντρο.

12. Ίσως νά φαίνεται μικρή ή παραγωγή, αλλά τή 1878 περίπου που πέρασε ή BAKER, τή εργοστάσιο είχε λιγους μόνο μήνες δραστηριότητας. Τή πρώτα νήματα θύμιζαν περισσότερο σπάγγο, παρά κλωστή και ή λαϊκή μούσα δέν έχασε τήν εύκαιρία νά εκμεταλλευτεί τή εύτράπελο γεγονός. Δυστυχώς τή τραγουδάκι ήταν εποχιακό και ξεχάστηκε γρήγορα.

13. Οι πρώτοι «μηχανικοί» ήταν ειδικευμένοι εργάτες από τήν «Παλαιά Ελλάδα». Γρήγορα όμως τους αντίκατέστησαν Ναουσαίοι που έκαναν μιά σχετική εκπαίδευση στήν Αθήνα.

14. Μέχρι τήν άπειλή και τή δωροδοκία άναγκάστηκαν νά χρησιμοποιήσουν οι Ναουσαίοι προκειμένου νά κάμψουν τή πείσμα τού Τούρκου τελώνη τής Θεσσαλονίκης νά μήν επιτρέψει τήν εισαγωγή των μηχανημάτων.

15. Οι πρώτες εγκαταστάσεις έγιναν πάνω σε σχέδια τού αυτοδιδάκτου Ναουσαίου μηχανικού Χατζηχριστόδουλου Πετρίδη, ή όποιος ήταν και γνωστός λόγιος!

16. Οι ιδρυτές ήταν τρεις και άχι δυό. Αυτό μπορούμε νά τή διαπιστώσουμε από σωζόμενη έντεχισμένη πλάκα στα έρείπια τού εργοστασίου, όπου φαίνεται καθαρά και ή χρονιά τής ίδρυσης τού «ΒΑΜΒΑΚΟΚΛΩΣΤΗΡΙΟΝ ΛΟΓΓΟΥ, ΚΥΡΤΣΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΜΠΑΛΗ, ΕΝ ΝΑΟΥΣΗ 1875». Οι τρεις αυτοί άρα στήριοι Ναουσαίοι έκαναν έμπορία «σιγακιών» με τήν ελεύθερη Ελλάδα, όταν κάποτε είδαν τις πρώτες κλωστικές μηχανές στον Πειραιά ή τή Σύρα και άσέφτηκαν πόσο άποδοτικές θά ήταν στήν πατρίδα τους που διέθετε άφθονα νερό και διατηρούσε μιά άνθούσα παραπαράδοτη βιοτεχνία ύφαντων. Τή βαμβακοκλωστήριο τής Νάουσσας διεγράφε ένα κύκλο γόνιμης δραστηριότητας έξιήντα περίπου χρόνων μέχρι τή 1936, όταν έγινε, από τυχαία πυρκαγιά, παράλαμμα τού πυρός. Ηδύ τή τελευταία χρόνια άντιμετώπιζε προβλήματα λειτουργίας έξαιτίας τού συναγωνισμού και τής κακής διαχείρισης. Ήταν τή πρώτο κτίριο τής Νάουσσας που ήλεκτροδοτήθηκε από δική του γεννήτρια στις αρχές τού αιώνα μας. Τήν ίδια εποχή έγινε επέκταση των εγκαταστάσεων και οι παλιές μετατράπηκαν σε άλευρόμυλο. Ο άλευρόμυλος αυτός μαζί με τούς μικρότερους τής Νάουσσας έθρεψαν τόν ελληνικό στρατό, για νά δώσει τή νι-

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 117

Ὁ Χριστιανισμὸς στηρίχθηκε στὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ θεότης αὐτὴ διαπιστώνεται χωρὶς δυσκολία ἀπὸ τὶς αὐθεντικὲς πηγὲς τῶν Εὐαγγελίων. Σ' αὐτὰ βλέπει κάθε καλόπιστος τὴν μοναδικότητα τοῦ Ἰησοῦ. Κανεὶς δὲν ἔζησε καὶ ἔδρασε ὅπως ὁ Χριστός. Γεννήθηκε στὴ Βηθλεὲμ καὶ ἀνατράφηκε στὴ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας, ἀπὸ γονεῖς πτωχοῦ καὶ ἀσημοῦ. Ἐπὶ τριάντα χρόνια, ἐργάσθηκε ὡς ξυλοουργὸς κοντὰ στὸν γέροντα πατέρα του, τὸν Ἰωσήφ. Μετὰ τὰ τριάντα χρόνια ἐγκαταλείπει γονεῖς καὶ πατρίδα, γιὰ νὰ κάμει τί; Νὰ διδάξει πράγματα, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος οὐδέποτε διδάχθηκε. Κινεῖται καὶ διδάσκει κατὰ ἓνα τρόπο ἀσυνήθιστο καὶ διαφορετικὸ ἀπ' ὅτι οἱ θρησκευτικοὶ ἡγέτες τῆς ἐποχῆς του. Τὸν διακρίνει ἡ ἀπλότης καὶ ἀπέχει ἀπὸ κείνους τοὺς σχολαστικοὺς τύπους τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων. Ἰουδαῖος αὐτός, βγαλμένος ἀπὸ ἓνα στεγανὸ Ἰουδαϊκὸ θρησκευτικὸ κύκλωμα, φιλοδοξεῖ νὰ ἀγκαλιάσει ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα στὴ νέα πίστι του. Διεκδικεῖ γιὰ τὸν ἑαυτοῦ τὴν ἱστορικὴ ἐκπλήρωση τῶν προφητειῶν, ποὺ ἀφοροῦσαν τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μεσσία, διακηρύττοντας ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας. Αὐτὸ ἦταν ἀπίθανο, ἀλλὰ καὶ παράξενο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γιατί περῆσαν ἓνα Μεσσία μὲ ἄλλα γνωρίσματα διαφορετικὰ ἐκείνων ποὺ παρουσίαζε ὁ Ἰησοῦς. Οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἐσοκοῦν τοῦ Μεσσία τὸν ἐξελέμβανον ἐντελῶς κοσμικά. Σ' αὐτὸ συνέτειναν δύο πράγματα: πρῶτον, τὸν ὑπερφίαλο τῶν Ἰσραηλιτῶν, λόγῳ τῆς μοναδικότητος τῆς ἱστορίας τους στὸν κόσμῳ, ποὺ ἀνάνωνταν μέχρι τῆς ἐκκοσμίσεως τοῦ ποῦτου ἀνθρώπου, ἐκλαυθίζοντες μάλιστα τὸν Θεὸ μοναδικὸν ν' αὐτοῖς προστάτη ποὺ μεριμνοῦσε μόνο ν' αὐτοῖς νὰ τοὺς καταστήσει κυρίαρχους στὸν κόσμῳ. Καὶ δεῦτερον συνέτεινε στὸν ἐγκόσμιον ἀντιλήψη καὶ ἄσχετο καὶ ὀδυσαμένη πρῆσι τοῦ κοσμικοῦ Ζηνοῦ. Αὐτὰ τὰ δύο ἔκαναν τοὺς Ἰουδαίους νὰ παρανοήσουν τὴν ποσνητικὴ ἀποστολὴ τοῦ Μεσσία.

Ἐνῶ οἱ συμπατριῶτες του τὸν

Ἡ Θεότης τοῦ Ἰησοῦ

ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

ἀποδοκίμαζαν αὐτὸς ἄφοβα προχωρεῖ καὶ ἐπιμένει στὸ σχέδιόν του νὰ ἐγκαθιδρύσει πνευματικὸ πολίτευμα, στὸ ὁποῖο νὰ δέχεται κάθε ἕναν ποὺ θὰ θελήσει νὰ πολιτογραφηθεῖ σ' αὐτὸ ἐλεύθερα καὶ ἀβίαστα καὶ ἀνεξαρτήτως φύλης, φύλου, ἐθνικότητος, τόπου, ἡλικίας καὶ ἀξιώματος. Ὑπόσχεται νὰ γίνῃ αὐτὸς συμφιλιωτὴς τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν. Ἐρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ θρησκευτικὸ καὶ κοινωνικὸ κατεστημένον τῆς ἐποχῆς του, στὸ ὁποῖο εἶναι προσκολλημένοι ὅλοι ἀνεξαιρέ-

Τοῦ Ἀρχιμ. Ἀμβρ. Κυρ.

τως οἱ Ἰουδαῖοι. Κηρύττει γιὰ μιὰ βασιλεία, στὴν ὁποία θέτει τὸν ἑαυτοῦ βασιλιά, χωρὶς νὰ ἀρνεῖται τὴν βασιλικὴ αὐτὴ ἰδιότητά του, οὔτε καὶ κατὰ τὴν κρίση ἐκείνη στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποία ἀνακρίνεται ἐνύκτιον τοῦ Πιλάτου. Καθορίζει μάλιστα καὶ τὴ φύση τῆς βασιλείας του ὅτι δὲν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» Ἐπιτελεῖ τὸ ἔργο του χωρὶς ἄκουσο. Μὲ μόνο τὸ λόγο του καὶ τὴν περὶ. Μὲ τὸ μοναδικὸ καὶ ἀνυπερβλητὸ ἡθικὸ του χαρακτήρα, παρουσιάζεται σὰν ἄπλος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ σὰν υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Γίνεται μέτοχος τῆς χαρῆς καὶ τῆς λύπης τῶν ἑλλων. Ἡ μόνη ἀσχολία του εἶναι νὰ κηρύττει τὴν ἀλήθεια, «ἐνῶ εἰς τοῦτο νενέννηται ἡ ἀπιστοσύνη τῆ ἀληθείας». Τὸ ἔργο του τὸ παρουσιάζει ὅτι τὸ πατέρας ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ὅτι αὐτὸ ἔπρεπε ἀπαρνεκτικῶς νὰ φέρει εἰς πέρας καὶ ἀκέραια θεωρεῖ τὴν ἐνυλθίωσιν αὐτῶ ἀπὸ τὸν ἴσον του «Ἐμὸν βωθῆμα ἔστιν. Ἰνα ἐκπληρωθῇ τὸ θέλημα τοῦ πέμπαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον». Κινεῖται, ὁμιλεῖ, ἐνεργεῖ μὲ ἔ-

ξουσία πρωτοφανῆ. Ἐτοι ἄλλοτε μὲν εἰσέρχεται στὸ ναὸ καὶ διώχνει ὄλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὸν κατήνησαν «ὡς ἐμπορίου καὶ σπῆλαιον ληστῶν». Ἄλλοτε δὲ συγκραεῖ ἁμαρτίες, ἰδιοποιούμενος τὴν ἐξουσία τοῦ Θεοῦ, γιατί κάθε ἁμαρτία εἶναι προσβολὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ καί, κατὰ συνέπεια αὐτὸς μόνο μπορεῖ νὰ συγκραεῖ. Ἄλλοτε πάλι, γίνεται συμπληρωτὴς τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἐξισώνοντας ἑστὶ τὸν ἑαυτὸν του μὲ τὸ Θεόν. Καὶ ἄλλοτε ἔλεγχε τὴν ὑποκρισία καὶ καυτηριάζει τὴν κακία τῶν ἀρχόντων τῆς ἐποχῆς του, ἐνῶ παρουσιάζεται συγχρόνως πατρικὸς προστάτης τῶν ἀδυνάτων καὶ στοργικὸς κριτὴς τῶν ἁμαρτωλῶν. Περιοδεύει τὴν Παλαιστίνην χωρὶς νὰ ἐξέλθει ἀπὸ τὸ ὄριά της. Κηρύττει τίς ἰδέες του χωρὶς νὰ τις παραδώσει γραπτῶς ὁ ἴδιος καὶ γιὰ τὴν περαιτέρω διάδοσίν τους δὲν διαθέτει καμμιά κοσμικὴ δύναμη καὶ ἐξουσία, ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης. Τὸ μόνο ποὺ κάμει εἶναι νὰ συγκροτήσῃ ἓνα μικρὸ ἐπιτελεῖο ἀπὸ πτωχοῦς, ὄσιμους καὶ ἀπαίδευτους μαθητὲς του, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν νὰ τοῦ προσφέρουν τίποτε περισσότερο ἀπὸ μιὰ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωση. Ὅστε δόξα, οὔτε σοφία, οὔτε κρημα, οὔτε καμμιά ἄλλη κοσμικὴ δύναμη. Ἀπεναντίας, προερχόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν Ἰσραηλιτικὴ κοινωνία τῆς Γαλιλαίας, ἀνατραφέντες καὶ αὐτοὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τῶν Ἰουδαϊκῶν προλήψεων περὶ Μεσσία κ.λ.π., ὅπως τίς εἶχαν καλλιέργησει οἱ διάφοροι φατρίες, δὲν μπόρεσαν καὶ αὐτοὶ στὰ τρία αὐτὰ χρόνια ποὺ ἦσαν κοντὰ του, νὰ ἀποκτήσουν σαφή καὶ ἀκριβῆ ἰδέα γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Διδασκάλου τους, ἀλλὰ τὴν ἐξελέμβαναν καὶ αὐτοὶ πέρα ὡς πέρα. Ἀνθρωπίνως «ὅτι αὐτὸς ἔστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ».

Είναι γνωστή η θέση που κατέχει ο Ξηλεκτρισμός στην κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας μας. Το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων στην σημερινή κοινωνία έχει άμεση σχέση με την ηλεκτρική ενέργεια.

Η γεωργία που αποτελεί σπουδαία οτατη οικονομική δραστηριότητα στον τόπο μας, με την εφαρμογή της νεώτερης τεχνολογίας και την εκμηχανίσή της, άρχισε να χρησιμοποιεί σε μεγάλη έκταση κατά τα τελευταία χρόνια τον ηλεκτρισμό.

Η αντικατάσταση των άλλων μορφών ενέργειας στην αγροτική παραγωγή, γίνεται με ταχύ ρυθμό και σε ερρεία κλίμακα. Ήδη από αρκετά χρόνια η άνθρωπινη και άνοτέρα η ζωική ένδνευα άρχισε να ισοποιεί προς ύπερος της μηχανικής ενέργειας.

Η μηχανική ενέργεια απαραίτητη για τις «εν κινήσει» γεωργικές εργασίες, ενε αναπόφευκτη συνέπεια την εξαγωγή πολύτιμου συναλλάγματος από τη χώρα μας, για την αγορά των υφών και υφώνων (βενζίνης, πετρελαίου κλπ). Η αντικατάστασή της (προς το παρόν στις «εν στάσει» γεωργικές εργασίες) από τον ηλεκτρισμό, συντελεί στην εξοικονόμηση συναλλάγματος, αλλά και η ηλεκτρική ενέργεια αξιοποιεί και άγνωστους ενεργειακούς πόρους (λιγνίτης, ύδατοπτώσεις κλπ).

Άλλος παράγων που συνηγορεί στην Ξηλεκτρισμό της γεωργίας, είναι η εξοικονόμηση ενέργειας με τις ηλεκτρομηχανές, σε σχέση με τις μηχανές έσωτερικής καύσεως, λόγω μεγαλύτερης άποδοτικότητας των πρώτων. Έπίσης έχουμε και περιορισμό της ρυπάνσεως του περιβάλλοντος.

Οι ηλεκτροκινήτες παρουσιάζουν λιγότερες θλάτσε, εύκολία χειρισμού, καθαριότητα και μείωση του χρόνου άπασχολήσεως του παραγωγού στα ποτίσματα. Έτσι ο άνοτης μπορεί να θέτει σε κίνηση τη μηχανή και να άσχολείται κανέν με άλλες εργασίες. Σε περίπτωση δέ που χρησιμοποιούσε γεωργικό έλκυστήρα (τρακτέρ) για το πότισμα, τον άποδεσμεύει από μια εργασία πολήμερη και μπορεί να τον χρησιμοποιήσει άλλου.

ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

Για όλα αυτά η πολιτεία επιδοτεί την εκτέλεση έργων αγροτικού Ξηλεκτρισμού, με επέκταση ή ενίσχυση των υπαρχόντων ηλεκτρικών δικτύων, μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων. Ένώ εφαρμόζεται και ειδική μειωμένο τιμολόγιο καταναλώσεως ηλεκτρικού ρεύματος.

Τα έργα που κατασκευάζονται, διακρίνονται σε: 1) Συλλογικά: Είναι αυτά που Ξξικηρητούν μια ή περισσότερες ύδροληψίες με διοίκηση και διαχείριση του δημοσίου, ΝΠΔΔ, ΓΟΕΒ, ΤΟΕΒ, Συνεταιρισμών, δήμων και κοινοτήτων. 2) Ομαδικά, που Ξξικηρητούν δύο και περισσότερες ύδροληψίες δύο

κατά την άρδευτική περίοδο (δηλ: προέχει η άρδευτική χρήση), το δέ υπόλοιπο και κατά τον χειμώνα για ύδρευση.

3) Άποστραγγιστικά για την στράγγιση κατακλυζομένων εκτάσεων, και

4) Άντλιοστάσια ύδρευσεως ζώων για ποτίστρες.

Γεωργικές ηλεκτροδοτήσεις στο Ν. Ήμαθίας

Η παραγωγική δυναμικότητα του Ν. Ήμαθίας συντέλεσε ώστε να έχει ένα από τους ύψηλότερους

Του Γιάννη Καρατσιώλη Γεωπόνου αγροτικών ηλεκτροδοτήσεων ΔΕΗ Βεροίας

και περισσότερων παραγωγών και 3) Άτομικά που Ξξικηρητούν μια ύδροληψία από ένα ή περισσότερους παραγωγούς ή περισσότερες ύδροληψίες που ανήκουν σε ένα παραγωγό.

Οι ύδροληψίες που ηλεκτροδοτούντα, διακρίνονται σε:

1) Φρέατα.

2) Άδρατες ή μικρές γεωτρήσεις (διάμετροι μικρότερης των 4 ίντσών).

3) Βαθεές ή μεγάλες γεωτρήσεις (διάμετροι ίσης ή μεγαλύτερης των 4 ίντσών) και

4) Παρόχθες ύδροληψίες (άπο ρόντα ύδατα, λίμνες, γαιωφράγματα, δεξαμενές κλπ).

Τα εδνεογενικά μέτρα του αγροτικού Ξηλεκτρισμού στον τομέα ηλεκτροδοτήσεως άντλητικών συγκροτημάτων άφορούν σε έργα:

1) Άρδευτικά, που είναι και το μινολότερο ποσοστό.

2) Ήδροαρδευτικά έιν τουλάχιστον το 65% της καταναλωμένης ηλεκτρικής ενεργείας γίνεται

δείκτες εκμηχανίσεως της γεωργίας. Επίσης είναι, και από τους περισσότερους Ξξικηρημένους νομούς στην Ελλάδα, με ποσοστό ηλεκτροδοτημένων οικισμών 99,5%. Συνέπεια όλων αυτών το γεγονός ότι είναι προαπόρος και στην άφαρμγή του αγροτικού Ξηλεκτρισμού.

Η άνεπάρκεια έλ φανειακών νερών άρδεύσεως, άδήγησε τους παραγωγούς στην άνούρη γεωτρήσεων, κυρίως σε περιοχές του κάμπου, όπου δεν υπάρχουν άρδευτικά δίκτυα. Η άντληση του νερού από τις γεωτρήσεις αυτές καθώς και τα διάπορα ρόντα νερά για την άφαρμγή τεχνητής βροχής, γίνονταν στην άργη με μηχανές πετρελαοκίνητες (Μαλκόση κ.ά.), βενζινοκίνητες και με τους γεωργικούς έλκυστήρες.

Γρήγορα οι παραγωγοί μας κατανήσαν την αξία του ηλεκτρικού ρεύματος και ήδη από το 1956 ηλεκτροδοτήθηκε σημαντικός άριθμός άρδευτικών εγκαταστάσεων. Σήμερα οι ηλεκτροδοτημένες άρδευτικές

έγκαταστάσεις φθάνουν σε έλο το νομό της 450, με σύνολο άρδευόμενης εκτάσεως 90.000 στρέμματα.

Από αυτές οι 191 (δηλ. ποσοστό 42%) με σύνολο άρδευόμενης εκτάσεως 40.000 στρ. βρίσκονται στην επαρχία Ναούσης. Είναι δε οι περισσότερες στην πεδινή ζώνη όπου υπάρχει σημαντικός αριθμός από γεωτρήσεις λόγω της ανεπάρκειας του άρδευτικού νερού της Αράπιτσας και των άλλων ρειμάτων. Από τις γεωτρήσεις αυτές 42, που είναι και οι μεγαλύτερες σε παροχή ανήκουν στον ΤΟΕΒ Αράπιτσας, οι δε υπόλοιπες είναι ιδιωτικές.

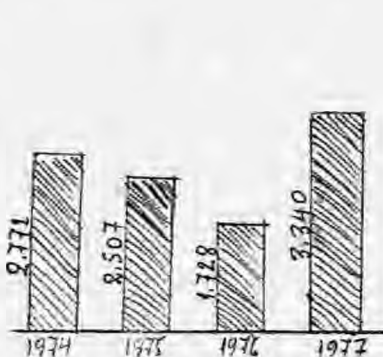
Ηλεκτροκίνητα παρόχθια άρδευτικά αντίστοιχία υπάρχουν και στην ορεινή ζώνη του νομού, τόσο στην περιοχή Βερούιας (Γεωργιανοί, Τριπάτσιος, Καστοχώρι κλπ), όσο και στη Νάουσα (Αγ. Νικόλαος, Μηλίτσα, Ράμνισσα, Γιαννακοχώρι) για την άδρευση άπωρων εκλεχτής ποιότητας καρπών (δρακινά ροδάκινα γάλ. δρακινά μήλα Στάριον) και αμπελώνων (κυρίως Μαύρο Ναούσης).

Από το 1974 άνεστάθησαν οι ηλεκτροδοτήσεις ιδιωτικών άρδευτικών γεωτρήσεων στην ζώνη του Ανατολικού Βερμίου και βορείως του Αλιάκιονος, επειδή πρόκειται να γίνει το μεγάλο άρδευτικό έργο. Αντίθετα συνεχίζονται και βρίσκονται σε έξαρση στο τμήμα του νομού νοτίως του Αλιάκιονος, όπου επικρατούν και οι βαθείς γεωτρήσεις (περιοχή Βεργίνας, Μελίκης κ.λπ.).

Η περιοχή της Αλεξανδρείας και προς τη Θεσσαλονίκη βρίσκονται μέσα στο άρδευτικό επφανειακό δίκτυο και ως εκ τούτου δεν παρουσιάζει μεγάλο βαθμό έξηλεκτροισμού, εκτός από ώριμμένες περιπτώσεις. Έτσι εδώ έχουμε τα 3 μεγάλα αντίστοιχα των Κασσάλων με μόνιμο υπόγειο δίκτυο άρδευτικής, συνολικής έγκατεστημένης ισχύος 1850 κιλ.β.

Η ηλεκτρική ένεργεια που καταναλώνεται για άρδευτικούς σκοπούς αποτελεί σημαντικό ποσοστό της ήλης καταναλώσεως ηλεκτρικής ένεργείας στο Ν. Ημαθίας. Βέβαια αυτή κυμαίνεται από χρόνο σε χρόνο ανάλογα και με τις καιρικές συνθήκες (βροχοπτώσεις κλπ.). Έ-

τσι από στοιχεία καταναλώσεως ρεύματος στην επαρχία Ναούσης κατά τα 4 τελευταία χρόνια και έ συγκρίση με τις βροχοπτώσεις κατά την άρδευτική περίοδο (Απρίλιος — Σεπτέμβριος) βλέπουμε ότι κατά την περίοδο μεγάλων βροχοπτώσεων (π.χ. έτος 1976) έχουμε

Πίναξ 1. Καταναλώσεις ηλεκτρικής ένεργείας στην επαρχία Ναούσης για άρδευτικούς σκοπούς σε χιλιάδες κιλ.βατώρας

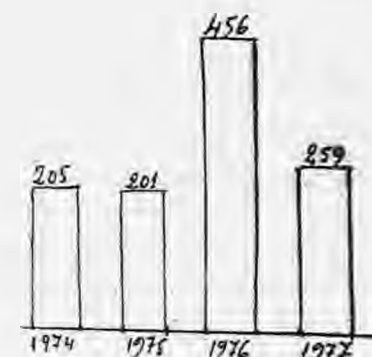
Παρατηρώντας τις συνολικές καταναλώσεις ηλεκτρικού ρεύματος του Ν. Ημαθίας και τις αντίστοιχες στην περιοχή Ναούσης διαβάζουμε το συμπέρασμα ότι η Νάουσα

Περίοδος καταναλ.	Καταναλωθείσα KWH σε όλο το Ν. Ημαθίας	Καταναλωθείσα KWH στην περιοχή Ναούσης	Ποσοστό %
1974	4.638.962	2.771.829	60
1975	4.413.718	2.507.095	57
1976	3.220.610	1.728.445	54
1977	5.802.508	3.340.510	57

ΠΙΝΑΞ 3. Καταναλωθείσα ηλεκτρική ένεργεια για άρδευτικούς σκοπούς στο Νομό Ημαθίας και την περιοχή Ναούσης

Τελευταία για να αντιμετωπισθεί η ανεπάρκεια άρδευτικού νερού, άρχισε να εφαρμόζεται σε μερικά κτήματα του νομού μας, το σύστημα της στάθην άρδευσεως. Πρόκειται για άτομική άρδευση κάθε φυτού με ειδικούς σταλακτιήρες, που δίνουν το νερό στη ρίζα του. Έτσι έχουμε μεγάλη έξοικονόμηση νερού και καλύτερη αξιοποίησή του. Χρησιμοποιείται ευρύτητα στο Ίσραήλ. Προς το παρόν επειδή το κόστος των έγκαταστάσεων είναι μεγάλο, εφαρμόζεται μόνο σε δένδρα. Μπορεί όμως να έλεχταθεί μελλοντικά και σε κρηεντικά. Σαν φυσική συνέπεια με το σύστημα αυτό θα έχουμε την άρδευση μεγάλων εκτάσεων με λιγότερο νερό, την έγκα-

μικρότερες καταναλώσεις και αντίστροφα (βλέπε πίνακες 1 και 2). Τα βροχομετρικά στοιχεία για την περιοχή τα πήραμε από το Ίνστιτούτο Δενδροκομίας Ναούσης (Α. Σιδεράς, Βροχομετρικά στοιχεία, Η Νάουσα 1978, τεύχ. 3, σελ. 76).

Πίναξ 2. Βροχοπτώσεις σε χιλ. βροχής κατά τις άρδευτικές περιόδους 1974 έως 1977 στην περιοχή του Ι.Δ. Ναούσης

άπορροφα το μεγαλύτερο ποσοστό ηλεκτρικής ένεργείας (περίπου το 57%) για την άρδευση των κατ'έξοχή δυναμικών καλλιεργειών της (βλ. πίνακα 3).

τάσταση ηλεκτροκινήτων αντίληκτων συγκροτημάτων μικρότερης ισχύος και την αποδέσμευση ηλεκτρικής ένεργείας για να χρησιμοποιηθεί άλλο.

Έκτός από τις άρδευσεις ο ηλεκτροαυτός χρησιμοποιείται και για τη στράγγιση κατακλιζομένων εκτάσεων. Στο νομό μας τέτοιο χαρακτηριστικό έργο είναι το μεγάλο απροσπαγγιστικό αντίστοιχισμο στο Σχοινά Αλεξανδρείας έγκατεστημένης ισχύος 2000 κιλ.βατ.

Οι γεωργικές χρήσεις του ηλεκτρισμού δεν είναι μόνο αυτές που αναφέραμε πιο πάνω, αλλά και άλλες πολλές. Γι' αυτές όμως δεν μας παίρνει ο χώρος και θα γράφιουμε άλλη φορά.

Καπνίζετε;

Καταστρέφετε την υγεία σας

Κρατάτε στο χέρι σας ένα τσιγάρο, καπνίζετε, απολαμβάνετε την γεύση και το άρωμα του καπνού, αισθανόσαστε ότι είστε ένας δυνατός άνδρας, μια μοντέρνα γυναίκα και χαίρεστε τη ζωή. Δεν γνωρίζετε το σπουδαιότερο, ότι αυτό που κάνετε καταστρέφει τον οργανισμό σας, την υγεία σας και συντομεύει τη ζωή σας, αναπνέοντας ένα τρομερό και πολυσύνθετο δηλητήριο που σας σκοτώνει μεθοδικά.

Ο καπνός του τσιγάρου αποτελείται από πολυσύνθετες δηλητηριώδεις ουσίες που πολλές από αυτές είναι ακόμα άγνωστες. Περιέχει (100) εκατό διάφορες ουσίες επιβλαβείς για τον οργανισμό. Εκτός από την νικοτίνη, οι

κυριότερες ουσίες είναι το μονοξειδίο του άνθρακος, το υδροκυάνιο, ή πίσσα (βενζοπυρένιο), το άρσενικό, το νικέλιο, το χρώμιο, ή άμμωνία, το πολώνιο κ.λπ. Η πίσσα είναι, εκτός της νικοτίνης, ο κύριος παράγων του καρκίνου του πνεύμονος και της εμφάνισης του έλκους του στομάχου.

Και ως άρχισουμε από το στόμα. Ως υπεύθυνος του καρκίνου του κάτω χείλους είναι το κάπνισμα με πίπα. Δημιουργεί συνε-

χείς έρεθισμούς στο κάτω χείλος (εικόν 1). Μετά έρχεται ο καρκίνος της γλώσσας. Τον απέδωσαν κι' αυτόν στην κατάχρηση του καπνού. Τα άνωτέρω καρκινώματα εμφανίζονται συνήθως σε άτομα μεγάλης ηλικίας, 60, 70, 80 ετών (εικόν 2).

Κατόπιν έρχονται οι φλεγμονές του φάρυγγα και του λάρυγγα που συνήθως καταλήγουν, λόγω της μεγάλης καταχρήσεως του καπνού σε καρκινώματα του λάρυγγα και του φάρυγγα.

Την μεγαλύτερη όμως ευαισθησία απέναντι στο τσιγάρο έχουν οι πνεύμονες.

Στα παγκόσμια προγράμματα έρευνών που διεξάγονται για τα αίτια του καρκίνου του πνεύμονα, την πρώτη θέση έχει το τσιγάρο. Ο καπνός ενός τσιγάρου έχει νικοτίνη 1—3%. Μεγαλύτερη περιεκτικότητα νικοτίνης έχει ο καπνός των πούρων, ακόμη δέ μεγαλύτερη περιεκτικότητα έχει ο καπνός της πίπας. Κάθε φορά που φέρνουμε το τσιγάρο στο στόμα εισάγουμε στους πνεύμονες και ένα σύννεφο δηλητηρίων, τα όποια τα περισσότερα είναι άγνωστα ακόμα. Εάν σκεφθεί κανείς ότι μόνο όκτώ σταγό-

Εικόν 1. Εκτεταμένον καρκίνωμα καταλαμβάνον όλόκληρον το κάτω χείλος.

Του "Αρη Παπανικολῆ. Διευθυντού Χειρουργικής Κλινικής του Γενικού Νοσοκομείου Ναούσης

(α)

(β)

Εικόν 2. Καρκίνος άκανθοκυτταρικός του έδάφους του στόματος κατόπιν κατάχρήσεως καπνίσματος.

νες νικοτίνης είναι αρκετές να σκοτώσουν ένα αλόγο, μπορεί να φανταστεί κανείς τί καταστρεπτικά αποτελέσματα σε όλα τα όργανα του ανθρώπου κάνει ο καπνός σε εκείνους που καπνίζουν 20 έως 30 και 40 τσιγάρα ημερησίως.

Είναι δύσκολο να έντοπίσει κανείς την ακριβή ποσότητα κάθε δηλητηρίου, που ο οργανισμός του καπνιστού απορροφά:

α) Σε πρόσφατες στατιστικές ανακοινώσεις της Αμερικανικής Αντικαρκινικής Εταιρείας (RUBIN) το βρογχογενές καρκίνωμα θεωρείται ως αίτια θανάτου σε 43.568 άτομα κάθε χρόνο. Κατά το έτος 1967 γύρω στα 52.000 άτομα έχασαν την ζωή τους (44.000 άνδρες και 8000 γυναίκες). Οι αριθμοί αυτοί δείχνουν ότι κάθε μέρα πεθαίνουν από τον καρκίνο του πνεύμονα 140 άτομα.

β) Την ίδια αύξηση παρουσιάζουν και άλλες χώρες όπως είναι η Αγγλία. Στην αρχή του αιώνα μας έχασαν την ζωή τους 500 άτομα από καρκίνο του πνεύμονα. Κατά το έτος 1962 έχασαν να χάσουν την ζωή τους 23.799. Την ανησυχητική αυτή αύξηση των θανάτων την απέδωκαν ύστερα από επανειλημμένες σχολαστικές έρευνες στην αύξηση του καπνίσματος.

Μέσα στο 1974 το κάπνισμα προκάλεσε στην Σουηδία 27.000 θανάτους και 4000 νέες περιπτώσεις καρκίνου. Με βάση αυτή την στατιστική η σουηδική κυβέρνηση διαθέτει 500 εκατομμύρια το χρόνο για μια εκστρατεία εναντίον του καπνίσματος.

δ) Κατά το έτος 1955 και η Αμερικανική Καρκινική Εταιρεία εξέτασε 200.000 άνδρες που κάπνιζαν τσιγάρο και άλλους που δεν κάπνιζαν ηλικίας 50—70 ετών. Μέχρι το 1962 απέθαναν 12.000 άτομα από αυτούς που εξέταστηκαν. Απέθαναν δε (3) τρείς μόνο σε 100 άτομα απ' εκείνους που δεν είχαν ποτέ καπνίσει στη ζωή τους. Το ποσοστό των ατόμων της κατηγορίας των καπνιστών που πέθαναν έφθασε τα 78 άτομα στα 100.

Οι καθηγητές της Αγγλίας DOLL και HILL, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το ποσοστό

θανάτων αναλόγως της καταναλώσεως σιγαρέτων ημερησίως είναι το εξής:

Από 1 έως 10 τσιγάρα ημερησίως, ποσοστό θανάτων σε 100.000 άτομα 51, % από 20 έως 40 143,9% από 40 και άνω 217%.

Η καρκινογόνος ιδιότητα του τσιγάρου αυξάνεται σε μεγάλη θερμοκρασία. Έχει υπολογισθεί ότι για να καεί ένα τσιγάρο πρέπει να φθάσει σε θερμοκρασία 570—700 βαθμούς. Ένω για να καεί ο καπνός της πίπας ή ο καπνός ενός πούρου απαιτείται χαμηλότερη θερμοκρασία. Αυτό το γεγονός αποδεικνύει ότι εκείνοι που καπνίζουν τσιγάρα, προσβάλλονται από καρκίνο του πνεύμονα περισσότερο (εικών 3).

Εικών 3. Περιφερεικόν τσάκν καρκίνωμα άνω λοβού πνεύμονος (K.W.F. HINSON).

Έκτος από τη νικοτίνη, το μονοξειδίο του άνθρακος είναι το άεριο της άσφυξίας. Αν ένας καπνιστής μένει 24 ώρες σε ένα έρμητικά κλειστό δωμάτιο, δύσκολα θα επιζήσει. Όσο για την πίσσα και τα άλλα γνωστά δηλητήρια που περιέχονται στον καπνό του τσιγάρου, απέδειχθησαν πειραματικώς, ότι είναι και αυτά υπεύθυνα για τον καρκίνο. Το μονοξειδίο του άνθρακος λούζει τις κυψελίδες των πνευμόνων που ανέρχονται σε 300—400 εκατομμύρια κυψελίδες εισέρχεται από τις κυψελίδες στο αίμα των καπνιστών τους στερεί την αναγκαία ποσότητα του οξυγόνου και έχουμε την χρονία άσφυξία και την χρονία αναπνευστική ανεπάρκεια.

Ο καπνός καταστρέφει τα εϊδικά κύτταρα που κωνεύουν τις άκαθαρσίες που εισπνέσαμε από

τόν άέρα· καταστρέφει ένα νουόδι σαν βελούδο που έχει όλη ή επιφάνεια του πνεύμοον, δηλαδή τα τριχίδια που όπως ή μέδουσες ή όπως τα στάχυα που τα φυσάει ο άνεμος, κατά τον ίδιο τρόπο κινούνται και αυτά και βγάζουν τα ξένα σωμάτια κατά την άναπνοή. Έτσι ή φυσιολογική πλύση των βρόγχων δεν γίνεται κανονικά, ένώ συγχρόνως ο καπνός έρεθίζει τον βλεννογόνο του πνεύμονα και έτσι βγαίνει μια βρώμικη ούσια άνακατεμένη με την κάπνα του τσιγάρου και οι καπνιστές βήχουν και φτύνουν συνεχώς. Οι κυψελίδες γεμίζουν άκαθαρσίες, χάνουν την έλαστικότητα τους, διογκώνονται, σκληρύνονται και καμιά φορά σπάζουν και δημιουργούν την χρονία βρογχίτιδα και το βρογχικό άσθμα. Οι όλέςθριες βίτες επίδράσεις του καπνίσματος δεν περιορίζονται στους πνεύμονες αλλά έπιδρούν στην καρδιά και στο κυκλοφοριακό σύστημα.

Η αύξηση της άρτηριακής πίεσης και ή ταχυκαρδία παρουσιάζονται άμέσως μετά το κάπνισμα 1—2 σιγαρέτων. Η νικοτίνη δημιουργεί συστολή των περιφερειακών άγγείων (άγγειοσυστολή). Αυτή δημιουργείται στην κατευθείαν επίδραση της νικοτίνης στα τσάκωματα των άγγείων και έφ' έσον έχουμε συστολή των άρτηριακών άγγείων, ή άρτηριακή πίεση μεγαλώνει. Έκτος αυτού άπόδσά και επί των άγγείων που δίνουν τροφή στην καρδιά. Αυτή τα άγγεία λέγονται στεφανιαία άγγεία και έτσι συστέλλονται και έλαττώνουν την ποσότητα της καρδιάς και παρουσιάζονται τότε οι σπληθαγχικοί περφοξισμοί.

Έκτος των άνωτέρω, ή νικοτίνη παρουσιάζει άντιδιουρητική ένέργεια. Έπιδρά στον έγκέφαλο και προκαλεί έκκριση άντιδιουρητικής όρμόνης. Δημιουργεί σύσπαση της ούροδόχου κύστεως και σύσπαση της έγκύμονος μήτρας και έχουμε ως άποτέλεσμα την πρόωρο άποβολή του έμβρύου. Πρακαλεί συνεχή έρεθισμό στο στομάχι και δημιουργεί το έλκος του στομάχου και του δωδεκαδακτύλου. Ο καπνιστής ύποφέρει από πολλές άναπνευστικές

που αναπόφευκτα μειώνουν τις φυσικές ικανότητές του και συντομεύουν την ζωή του.

Γι' αυτό τον λόγο το υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών δημιούργησε μια σταυροφορία έναντι του καπνίσματος, με άφισσες και συμβουλές. Φθάνει να το ζητήσει ένα άτομο στο γραφείο ή στην αίθουσα συγκεντρώσεως για να υποχρεωθούν οι καπνιστές να σβήσουν τα τσιγάρα τους. Απαγορεύθηκε το κάπνισμα σε δημόσιους χώρους, στα μεταφορικά μέσα και σε όλα τα κοινοτικά και κρατικά γραφεία. Καταργήθηκε ή κάθε είδους διαφήμιση του καπνού.

Πρέπει όμως διὰ νόμου, να απαγορευτεί η πώληση σιγαρέτων σε νέους ηλικίας κάτω των 16 ετών. Πρέπει να επιβάλει το κράτος στους καπνοβιομηχάνους να ειδοποιούν τους καπνιστές με μια φράση τυπωμένη σε κάθε πακέτο, ότι το κάπνισμα βλάπτει την υγεία. Πρέπει να ενκαινιάσει το κράτος ένα ποινικό προπαγανδιστικό ποί θα βομβαρδίσει την Ελλάδα ως τον τόμο και υάλιστα ο βομβαρδιστής θα ασχίσει από την στιγμή της συλλήψεως.

Μόλις διαπιστωθεί ότι η γυναίκα βρίσκεται στην αρχή της έγκυμοσύνης ο γυναικολόγος όφείλει να πάρει θέση για εκείνες που καπνίζουν να τις ενημερώνει για τους κινδύνους που προκαλεί ο καπνός τόσο για την μητέρα όσο και για το έμβρυο. Μετά το πρώτο μάθημα θα ακολουθήσει ένα πραγματικό προπαγανδιστικό σφυροκόπημα στην κατοικία της έγκυου με την βοήθεια φυλλαδίων.

Μετά την γέννα η ευθύνη του αγώνα κατά του καπνίσματος, θα περάσει στους παιδιάτρους. Οι γιατροί αυτοί θα προσπαθούν να πείσουν τους μητέρες δεν έχουν άκρη εγκαταλείψει το τσιγάρο, ότι πρέπει να σταματήσουν το κάπνισμα.

Τα παιδιά που γράφονται στο Δημοτικό Σχολείο από την πρώτη κιόλας τάξη στις αρχές του σχολικού έτους θα εξηγούν οι δασκαλοι σ' αυτά ότι το κάπνισμα είναι βλαβερό.

Στο Γυμνάσιο την ακυιάλη θα

την πάρει ο καθηγητής, στο στρατό οι υπεύθυνοι αξιωματικοί. Το κράτος πρέπει ν' άρχισει μία μεγάλη έκστρατεία κατά του καπνίσματος από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και από τις εφημερίδες.

Το πολυτιμώτερο αγαθό στον άνθρωπο είναι η υγεία του και

πρέπει να την διαφυλάξουμε με κάθε τρόπο. Να μεταβάλλουμε την καπνοδόχο του στήθους, πηγή καταστροφής του ανθρώπινου σώματος από τον καπνό του τσιγάρου σε φυσητήρα υγείας, δεξιομοργώντας άτσαλένια άτομα γεμάτα υγεία.

Δραστηριότητες για την εξαγωγή ροδακίνων από την περιοχή μας

Διαλογή και συσκευασία ροδακίνων

Φόρτωση ροδακίνων σε βαγόνια ψυγεία για εξαγωγή

Ἡ κυψέλη πηγὴ ζωῆς καὶ ὑγείας

Ἀπὸ τὴν πρὸ βαθεῖα προϊστορική ἀρχαιότητα μέχρις ἔδῳ καὶ 25 χρόνια περίπου, τὰ μόνα γνωστά καὶ χρησιμοποιούμενα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο προϊόντα τῶν μελισσῶν ἦταν τὸ μέλι καὶ τὸ κερὶ. Τὸ μέλι σὰν ἐκλεκτὴ τροφὴ κυρίως, ἰσοτίμη μὲ τὸ γάλα, ὅπως φαίνεται κί ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Δ' αθήκη, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ὑποσχέθηκε στὸν περιούσιον λαὸν τοῦ μὴ κώρα ὅπου «ῥεῖ μέλι καὶ γάλα» ἔχει προσιτὴ ὅμως στὰ παλαιὰ χρόνια γιὰ τὸ θαλάσσιον τοῦ φτωχοῦ γιὰτὶ καὶ σήμερα ἀκούμε στὰ κάλαντα τῶν Φώτων τὴν ριζωμένην στὸ λαὸ ἀντίληψιν ὅτι:

«Τὸ μέλι τρῶνε οἱ ἄρχοντες
τὸ γάλα οἱ παπᾶδες
καὶ τὰ καλά τὰ φαγητὰ
τὰ τρῶνε οἱ δεσποτάδες.»

Τὸ κερὶ χρησιμοποιοῦνταν ἀνεκαθεν μέχρι καὶ σήμερα κυρίως γιὰ λατρευτικούς σκοπούς. Τὸ ἀνάβουν οἱ πιστοὶ στὶς ἐκκλησίες σὰν ἔνδειξιν φλογερῆς πίστεως καὶ σὰν θυσία εὐάρεστη στὸ Θεό.

Μεγάλῃ χρήσιν τοῦ μελιοῦ ἔκαναν στὴν ἀρχαιότητα καὶ στὴν ἰατρική. Ὁ Ἱπποκράτης τὸ συνιστοῦσε γιὰ πολλὰς παθήσεις, ἀλλὰ καὶ σήμερα μπαίνει σὲ πολλὰ λαϊκὰ γιαιτροσόφια. Ἐκεῖ ὅμως πού ἡ ἀξία του εἶναι ἀναμφισβήτητη εἶναι ἡ ἀντισηπτικὴ, μικροβιοκτόνος καὶ ἐπουλωτικὴ ἐνέργειά του στὶς πληγές. Αὐτὲς τὶς ιδιότητες τοῦ μελιοῦ τὶς ἤξεραν οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἀπέδειξεν εἶναι τὸ ὅτι μετὰ τὸν θάνατό του στὴν Βαβυλώνα, μετέφεραν τὸ σῶμα τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἀπὸ τὴ Βαβυλώνα — διαδρομὴ 1—2 μηνῶν γιὰ τὰ χρόνια ἐκεῖνα — μέσα σὲ μέλι στὴν Ἀλεξάνδρεια, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν ἀποσύνθεσίν του, νὰ τὸ βασιμαῖσουν ἐκεῖ οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς καὶ νὰ τὸ ἐνταφιάσιν.

Γιὰ ἀντισηπτικούς καὶ ἐπουλωτικούς σκοπούς χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ κερὶ στὴν «κεφαλοϊμέδα» πού παρασκευάζουν οἱ νοικοκυροὶ ἀνοκατώνοντας μελισσοκέρι, λάδι καὶ κοπανισμένον θυμάρον.

Παλαιότερα χρησιμοποιοῦσαν τὸ κερὶ οἱ τσαγκάρηδες γιὰ ν' ἀδιαβροχοποιοῦν τὶς κλωστὲς γιὰ τὸ ράψιμον τῶν παπουτιῶν καὶ ἡ βιομηχανία τὸ χρησιμοποιεῖ σήμερα στὰ καλλυντικά καὶ στὰ βερνίκια.

Μὲ τὴν πρόοδο τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρευνας στὰ μέσα τοῦ αἰῶνος μας, τράβηξε τὴν προσοχὴ τῶν ἐρευνητῶν τὸ γεγονός ὅτι ἡ βασίλισσα, πού εἶναι καὶ ἡ μοναδικὴ μάννα τοῦ μελισσοῦ, ἐνῶ βγαίνει ἀπὸ τὸ ἴδιον αὐγὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο βγαίνουν καὶ οἱ κοινὲς μέλισσες, γίνεται πρὸ μεγαλόσωμη, ζεῖ 4—5 χρόνια, ἐνῶ οἱ κοινὲς μέλισσες ζοῦν μόνο 2—4 μῆνες

γιὰ τὸ αὐγὸ) οἱ μὲν κοινὲς μέλισσες τρέφονται μὲ μέλι καὶ γύρη, ἐνῶ ἡ βασίλισσα μὲ τὴν ἐνηλικίωσίν της (μετὰ τὴν 12ῃ μέρα ἀπὸ τὴν ἐκκόλασιν τοῦ αὐγοῦ) τρέφεται ἀπὸ τὶς παραμύθινες μέλισσες στὸ στόμα ἀπ' εὐθείας μὲ βασιλικὸ πολτὸ καὶ γιὰ ὅλη της τὴ ζωὴ.

Μὲ αὐτὰ τὰ δεδομένα, οἱ ἐρευνητὲς πειραματίσθηκαν γύρω στὸ 1950 μὲ χορήγησιν βασ. πολτοῦ σὲ ἄλογα στὴν ἀρχὴ καὶ εἶδαν ὅτι αὐξήθηκε τὸ ὄριο τῆς ζωῆς τους κατὰ 25%. Σὲ συνέχεια πειραματίσθηκαν καὶ σὲ ἀνθρώπους καὶ διαπίστωσαν ὅτι αὐξάνεται ἡ ζωτικότητα τους. Μικρὰ

ὑπὸ Βλαδ. Δερματοπούλου, εἰδικοῦ μελισσοκόμου

καὶ γεννᾷ κάθε μέρα 2—3000 αὐγὰ πού ζυγίζουν τὸ διπλάσιον βάρος ἀπὸ τὸ σῶμα της.

Διερωτήθηκαν πού νὰ ὀφείλεται αὐτὴ ἡ ἐκπληκτικὴ ζωτικότητά της καὶ ἀνακάλυψαν ὅτι ὀφείλεται στὴν τροφὴ μὲ τὴν ὁποία τὴν τρέφουν οἱ μέλισσες ἀπὸ τὴν νηπιακὴ τῆς ηλικία, μόλις βγεῖ ἀπὸ τὸ αὐγὸ. Ἔως τὸ τέλος τῆς ζωῆς της. Ἡ τροφὴ αὐτὴ εἶναι ἓνα πηχτὸ γάλα πού παράγεται στοὺς ὑποφαρυγγικούς ἀδένες μέσα στὸ κεφάλι τῶν μελισσῶν, οἱ ὁποῖες τὸ ἀποθέτουν πρῶτα μέσα σὲ εἰδικὰ κελιά σὲ σχῆμα βαλανιδιοῦ, πού χτίζουν στὴν περιφέρεια τῶν κηρυθρῶν, ὅπου τοποθετοῦν τὶς προνύμφες (σκουλήκια) πού προσορίζονται νὰ ἀναπτυχθῶν σὲ βασίλισσες. Οἱ βασιλικὲς αὐτὲς προνύμφες κολιμποῦν κυριολεκτικὰ μέσα σ' αὐτὸ τὸ γάλα τῶν μελισσῶν, πού ἐξαιτίας τους ὀνομαζοῦνται «βασιλικὲς πολτὲς» καὶ τρῶνε ὄσον ὑποσῶν, ἐνῶ στὶς προνύμφες τῶν κοινῶν μελισσῶν πού εἶναι τοποθετημέναι στὰ μικρὰ ἐξάγωνα κελιά τῶν κηρυθρῶν, δίνουν οἱ λεγόμενες παρρηγιανές ἢ μέλισσες μερικὰ στανονίδια βασιλικοῦ πολτοῦ. Μὲ τὴν ἐνηλικίωσίν τους (τὴν 18ῃ μέρα ἀπὸ τὴν ἐκκόλα-

καχεκτικὰ παιδιὰ ζωήρουν, παρακμασμένοι ὄργανισμοὶ ἡλικιωμένων βελτιώνονται, κουρασμένοι ὄργανισμοὶ ἀπὸ νευρικὴ κατάπτωση καὶ ἀσθένειες ἀναλαμβάνουν δυνάμεις. Ἀκόμη διαπίστωσαν ὅτι τακτικὴ καὶ συνεχὴ λήψιν βασ. πολτοῦ ἔχει εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα σὲ νευρολογικὰ διαταραχὰς σὲ καρδιοπάθειες, σὲ ρευματοαρθριτικά, κυκλοφοριακὰς διαταραχὰς καὶ γενικὰ στὴν τόνωσιν τοῦ ὄργανισμοῦ μὲ τὴν ἀνάπλασιν τῶν κυττάρων πού προκαλεῖ.

Οἱ ἱατροὶ στὴν ἀρχὴ ἦταν ἐπιφυλακτικοὶ καὶ μᾶλλον δίσπιστοι στὸ νὰ παραδεχθῶν αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα, σήμερα ὅμως κανένας δὲν τὰ ἀμφισβητεῖ. Ἔτσι ἤπικε στὴν κατανάλωσιν ἀπὸ τὸ 1954 τὸ τρίτον μετὰ τὸ μέλι καὶ τὸ κερὶ προϊόντων τῶν μελισσῶν ὁ βασιλικὸς πολτός, πλούσιος σὲ πηπινοῦσες οἰσίνες καὶ σὲ διταμίνες, μὲ τὶς πολύτιμες βιολογικὰς του ιδιότητες γιὰ τὸν προσώον τῆς ὑγείας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἡμερήσια δόσιν του ἔχει καθορισθεῖ σὲ 50 ἕως 100 χιλιοστὰ τοῦ γραμμαρίου μὲ κοσμητικὴν χρῆσιν ἀπεριόριστη χωρὶς ἀντενδείξει καὶ χωρὶς παρενέργειες.

Οἱ μέλισσες γιὰ νὰ παράγουν

μέσα στον οργανισμό τους, τον βασιλικό πολτό πρέπει να καταναλώσουν γύρη των λουλουδιών που είναι ή υπό πλούσια πηγή στη φύση σε πρωτεΐνες, αλλά και σε ορμόνες, γιατί είναι το άρσενικό στοιχείο γονιμοποίησης των ένθεων.

Οι μέλισσες μαζεύουν τη γύρη από τους στήμονες των λουλουδιών και την μεταφέρουν στην κυψέλη τους μέσα σε ειδικά «καλαθάκια» που έχουν στο τρίτο ζεύγος των πίσω ποδιών τους, σαν δύο μικρούς σβώλους κίτρινου χρώματος τις περισσότερες φορές. Έκεί την αποθηκεύουν μέσα στα έξαγωνα κελιά των ακονιών κηρυθρών της κυψέλης, όπου προσθέτουν σίελο και νέκταρ λουλουδιών. Μέσα στα κελιά η γύρη υφίσταται υπό γαλακτική ζύμωση με το ένζυμα που παράγονται και έτσι αποτελεί αυτό που ονομάζουν «ψωμί των μελισσών» μια τροφή μεγάλης βιολογικής αξίας και για τον άνθρωπο.

Οι μελισσοκόμοι με ειδικές παγίδες που λένονται «γυρεσουλλέκτες» μαζεύουν τη γύρη από τα πόδια των μελισσών όταν μπαίνουν στην κυψέλη, αλλά και με ειδική διαδικασία την αφαιρούν από τις κηρήθρες και την χρησιμοποιούν για τονωτική τροφή και θεραπευτικούς σκοπούς σε δόση 25 γραμμαρίων ημερησίως είτε σκέτη, είτε σε ανάμειξη με λίγο μέλι ή σε κάποιο αναψυκτικό (λεμονάδα — πορτοκαλάδα).

Η γύρη, με το πλήθος των αμινοξέων και βιταμινών που περιέχει, έχει την ίδια ευεργετική επίδραση στον οργανισμό του ανθρώπου όπως και ο βασιλικός πολτός. Συντελεί στην ανάπτυξη των κυττάρων κι' έτσι βοηθεί στη θεραπεία διαφόρων νοσηρών καταστάσεων, κυρίως γαστροεντερικών διαταραχών, προστάτη, διαβήτη, αναιμίας κ.ά. Στο εξωτερικό γίνεται μεγάλη κατανάλωση γύρης, αλλά στον τόπο μας μόλις τελευταία άρχισε να διαδίδεται η χρήση της. Στην Αθήνα λ.χ. διατίθεται από ορισμένα κεντρικά φαρμακεία προς 1000 δραχμές το κιλό κι' έτσι έκανε την εμφάνισή του στην αγορά το 4ο από τα προϊόντα της κυψέλης.

Τα τελευταία 5—6 χρόνια άρ-

χισε να χρησιμοποιείται στη θεραπευτική κι' ένα ακόμη προϊόν της κυψέλης: Η πρόπολη, ένα ρετσίνι που μαζεύουν οι μέλισσες από τον φλοιό των ρητινοφόρων δένδρων (πεύκα, κυπαρίσσια, έλατα) και από τα φυλλοφόρα μάτια ορισμένων δασικών δένδρων (λεύκες, φτελιές κ.ά.) για να χρίζουν έσωτερικώς την κυψέλη τους σκεπάζοντας κάθε σχισμή, ρωγμή, τρύπα του ξύλου και σε ορισμένες περιπτώσεις για να στενεύουν την είσοδο της κυψέλης είτε για να προφυλαχθούν από το κρύο είτε για να εμποδίσουν την είσοδο της νυκτόβιας πεταλούδας «σφίγγ — άτροπος» που κλέβει μέλι ή ακόμα για να βαλαμώσουν τέτοιες πεταλούδες και άλλα μικρά ζώα (σαύρες,

ποντίκια) που σκότωσαν με κεντρίσματα μέσα στην κυψέλη τους αλλά δεν μπόρεσαν να τα πετάξουν έξω εξαιτίας του βάρους των. Έτσι βαλαμωμένα με πρόπολη, που είναι ισχυρό αντιβιοτικό, δεν παθαίνουν αποσύνθεση και δεν μολύνουν την κυψέλη.

Ας σημειωθεί ότι το όνομα «πρόπολις» που χρησιμοποιείται αυτούσιο σ' όλες τις γλώσσες, το έδωσε ο Αριστοτέλης στην περίφημη πραγματεία του για τις μέλισσες.

Οι αντιβιοτικές ιδιότητες της πρόπολης ήσαν ανέκαθεν γνωστές στους μελισσοάδες που την χρησιμοποιούσαν για να καθαρίζουν και να έπουλάνουν πληγές, βυζούνια και άτονα έλκη.

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 115

Είκοσι τὰ χρόνια οἱ κόσμοι παντρεύουνταν μὴ προυεινιά. Οἱ προξηνητάδοι ἀνέβα κατέβα τὴ σκάλα, ὅλου πένοις ἦταν γιὰ τὰ κουρίτσια στοὺς γονίους τοῦ γαμπροῦ.

Δὴ τὴν ἀραβουινιάσουμι τὴ Μήτσα ἤρθειν οὐ κίρος. Κί γράμματα οὐλίγα πουλά ξέρει νοικοκυρὰ κι δουληταροῦ εἶνει, σ' οὐμιλάει κι θαρεῖς Ζάμι βγάζει τοῦ στόμα της.

Τώρα οἱ προξηνητάδεις ἔχουν κισάτια, τὰ κουρίτσια τοὺς βρισκουν μωναχὰ τους κι πρὶν τὴν ὥρα τους καμνιάφρας τοὺς γαμπροῦς.

Τότι εἶχαμι τὴν Τασουλίκου. Ἐρχουνταν στὴν κόχι κι ἀχιρνούσειν. Ἄιντι Μήτσα δὴ σοὶ παντρέψουμι κι σὶ τί σπῖτι δὴ σοὶ βάλου ἰγῶ; Βασίλισσα δὴ σ' ἔχουν. Κι τί πιδι εἶνει αὐτό, τί νοικοκύρης, κι τί νοικοκυριὸ Ξητρόνταχτου. Κι τοῦ πισκέσι τῆς προξηνήτρας ἓνα Ζευγάρι παντόφλεις ὅλου κ' ὅλου, κι αὐτέες τίς χαλνούσειν σύρει κι ἔλα ἀπ' τόνα σπῖτι στ' ἄλλου.

Τώρα προεινιές γένουντι μὴ γραφεία, μὴ τίς ἰφημιρίδεις. Οὐ τάδη γυρεύει γυναίκα τέτοια ἀλλοιώτικη μὴ τόση προίκα, κι τὰ γραφεῖα πέρνουν ἀπουσουστὰ ἀπ' τὴν προίκα. Τότι οὐ ἀραβουινιαστικός δὲν ἠγληπειν τὴν ἀραβουινιαστικά, κι ὅταν πῆγηνειν στοῦ σπῖτι τῆς νύφης αὐτὴ ἀνέβηνειν στοῦ νταβάνι κι τὸν ἰγλιπειν ἀπ' τίς μούτλεις κ' ἀποὺ κᾶναν ρόζουν φυβγάτου ἀπ' τοῦ νταβάνι.

Ἡ χαρὰ ἦταν ἠκκῆρία γιὰ διασκέδαση κι τόπους νὰ κυταχτοῦν τὰ πιντγιά μὴ τὰ κουρίτσια.

Τώρα ντιστούρι ὄλην τὴν ὥρα τὰ πιντγιά μὴ τὰ κουρίτσια μαζί εἶνει, τί κέντρα, τί ντισκουτέκ, τί μπουάτ, τί διάβουλον κι τί τρίβουλον κι τί αὐτουκίνητα κι τί δέν.

Τότι ἡ χαρὰ ἀχιρνούσειν ἀπ' τὴν Τιτράδη μὴ τὴν ἰκνὰ. Πρῶτα—πρῶτα ἠτοιμαζαν ἓνα τρανὸ κανέστρι μὴ δῶρα ποὺ τᾶστειλαν ἀπ' τοὺν πιθιρὸ στὴ νύφη στίς τέσσερεις ἡ ὥρα μετὰ τὸ γιόμα. Τοῦ κανέστρι αὐτὸ εἶχειν, λουγίσμα πράγματα. Παπούτσια τοὺν πιθιρὸ, τοῦ γαμπροῦ, τοὺν κουνιάδου, φουστάνια τίς κουνιάδεις κι μιά οὐκὰ ἰκνὰ μέσ' τοῦ κανέστρι. Στοῦ κανέστρι εἶχειν παράδεις γιὰ μαυρί, καρούλια μὴ ἰτρές, μουσκουάπουνα, γλυκίσματα, λουγίσμα ἀπ' τοῦ σικιρτζῆ, κουφέτα, πουρκά, μύγδαλα ὅλα ἀνακατουμένα.

Τώρα πάει κι ἡ ἰκνὰ, ἀλλάζουν τὰ ἰπουράνια. Τότι τὴν ἰντγία μέρα τοῦ κανέστρι γυρνούσειν πάλι γιουμάτου μὴ δῶρα ἀπ' τοῦ σπῖτι τῆς νύφης. Πουκάμισα τοὺν πιθιρὸ, τὴν πιθιρά, τίς κουνιάδεις, τίπουτα παπούτσια τὰ μικρὰ κι ἄλλα λουγίσμα δῶρα γιὰ ὅλου τοὺν ταῖφά. Ἄμα ἔιπρουβουδοῦσαν τοῦ κανέστρι κι ἀπ' τὴ νύφη, ὕσταρνας ἀχιρνούσειν οὐ χουρὸς στοῦ γαμπροῦ τοῦ σπῖτι. Ἐβαναν μουσικὴ τοὺς Ἄτσιδεις ἢ τοὺς Βιλιγκντένιδεις.

Τώρα νὲ μουσικὴ νὲ καντίπουτας, ἡ χαρὰ γένητει στοὺς μούτικα.

Τότι ὅλου τοῦ σοὶ τῆς νύφης πῆγηνειν στοῦ γαμπροῦ τοῦ σπῖτι κι χόρηβαν ὅλα τὰ κουρίτσια κι οἱ συμπηθῆρες. Ἀκαλνούσαν κι τοῦ

ΤΟΤΙ ΚΙ ΤΩΡΑ

Ἡ χαρὰ, (ὁ γάμος)

Ἰκνὰ καὶ τὰ διπλώματα

Τοῦ κ. Νικ. Σπάρτσου

γαμπροῦ τοῦ σοὶ κι ὅλα τὰ κουρίτσια ἀπ' τοῦ μαχαλά. Κιρνούταν ὅλοινοι γλυκὸ κι κανὰ ἄρακι, οἱ ἄντρες κι τὰ πιντγιά.

Τὴν Πέφτη ἀκαλνούσαν στοὺς διπλώματα γιὰ τί εἰδίπλουαν κι ἀπλουαν τὴν προίκα τῆς νύφης κι τὴν Παρασκιοῦθῆ τοῦ βράδου τῆς διπλουαν πάλι ὅταν μπῆτιζειν τοῦ τιμήμα. Τὴν Πέφτη πάλι βιουλιὰ γιὰ χουρὸ στοῦ σπῖτι τῆς νύφης. Τὴν ἡμέρα χόρηβαν οἱ γυναίκες κι τὴ νύχτα τὰ κουρίτσια κι τὰ πιντγιά. Κι ἰδῶ κιράσματα ξανὰ κι χουρὸς ὡς ἀργὰ τὴ νύχτα.

Τώρα ἀλησμουνίθηκειν ἡ ἰκνὰ, ἀλησμουνίθησαν κι τὰ καλὰ ἀντέτχια τῆς χαρᾶς.

Τότι στῆς νύφης τοῦ σπῖτι γένουνταν κι ἡ ἰκνὰ. Μαζώνουνταν τὰ κουρίτσια κι χαλνούσαν ἓνα παλιὸ φουστάνι τῆς νύφης κι ἔκουφταν λουρίδεις γιὰ νὰ δέσουν τὰ δάχτυλά τους ποὺ τὰ βουταῦσαν στὴν ἰκνὰ. Τότι τὴν καλύτερη ἰκνὰ τὴν πουλοῦσιν οὐ Κουσαντὸς τ' Ἀγγελάκη Ἰκνὰ ἦταν μιά κόκκινη σκόνη ποὺ τὴν ἔλυωναν μὴ οὐλίγου νιρὸ κι τὴν ἔφκιαναν σὺν νερούλη ἄρμη. Ἰκνὰ ἔβαναν οἱ ὅλα τὰ δάχτυλα κι στὴν ἀπαλόμη. Κι ὕσταρνας ἡ νύφη τίς ἔδινειν τὰ δάχτυλα μὴ τὰ κουμμάτια ἀπ' τοῦ φουστάνι.

Αὐτὰ γένουνταν μετὰ τοῦ χουρὸ κι τὰ διπλώματα. Ἐτσι μὴ διμένα τὰ δάχτυλα κοιμοῦνταν κι τὴν Παρασκιοῦθῆ τοῦ ταχὺ ἂν δὲν γένουνταν καλὰ τὰ δάχτυλα μὴ τὴν ἰκνὰ ἔστειλναν χαμπάρι στοῦ γαμπροῦ νὰ τοὺς ἀγουράσει ἄλλη ἰκνὰ μολὶ καλύτερη.

Τώρα τὰ κουρίτσια γιόμουσαν φκισίντγια κι βαψίματα λουγίσμα. Τί κρέμεις, τί ὄλοιφές, κι τί μουλύβια γιὰ τὰ μάτια, λουγιῶν λουγιῶν κι μυρουδικὰ ἀκριβὰ κι τί δέν.

Τότι τοὺς ἀκαλιστάδεις κι τὰ πιντγιά ποὺ πῆγηναν νὰ ἰδοῦν κουρίτσια, τοὺς ἔριχναν πατηρίτσεις στομυπισμένεις γιὰ νὰ μυρίζουν καλὰ κι γιὰ τοῦ καλὸ τοὺς ἀλεύρουναν. Τὴν Παρασκιοῦθῆ τοῦ ταχὺ ἔβαναν τὴ νύφη μαύρη κι τοῦ Σαββάτου τοῦ ταχὺ λούζουνταν ἡ νύφη. Ὅλο μὴ τὴ σειρά γένουνταν κι μὴ τάξη.

Τώρα ὅλα τὴν τηληταῖα τὴν ὥρα γένουντι κι βία βία νὰ κουκουλοῦθουν ὅπως κ' ὄπου.

Τότι τὴν Παρασκιοῦθῆ γένουνταν κι τὰ κουσκινίντγια, ἔβαναν σ' ἓναν κόσκινου τὰ πουρκά, ὅλα τὰ κουφέτα κι ἄλλα Ζαρκὰ κι τᾶριχναν μὴ τοῦ κόσκινου, ἢ τοὺν τρουκουλοῦσαν τοὺν κόσκινου νὰ σκουρπίσουν τὰ πουρκὰ γιὰ μπιρκέτι στοὺς νιόγαμπρα. Τὴν Παρασκιοῦθῆ τοῦ βράδου τιμοῦσαν κι τὴν προίκα.

Γενικά περιγραφικά στοιχεία για τό Δημοτικό δάσος Ναούσης

1. Θέση του δάσους

Το δημοτικό δάσος Ναούσης είναι τοποθετημένο στις βόρειες και βορειοανατολικές κλιτείες του Βερμίου όρους. Ξεκινάει από ύψομετρο 380 μ. στις χαμηλές περιοχές του για να ύψωθεί μέχρι τα 2027 μ. στην περιοχή Μ. Πέτρα.

2. Ίδιοκτησία — Δικαιώματα — Όρια — Έκταση

Το δημοτικό δάσος είναι συγκρότημα από τέσσερα συνεχόμενα δάση, κάθε ένα από τα όποια περιήλθε στην κυριότητα με διάφορο τρόπο και σε διάφορη εποχή, το ιστορικό του δε έχει ως εξής:

α) Δάσος Προφήτου 'Ηλίας

Παραχωρήθηκε από το δημόσιο το 1929 στον δήμο Ναούσης σαν προστατευτικό του τοπίου και των πηγών του 'Αγίου Νικολάου. Έχει έκταση 3.140 στρέμματα.

β) Δάσος 'Αγίου Νικολάου.

Είναι το λεγόμενο παλαιό δημοτικό δάσος. Παλαιά επί τουρκοκρατίας αποτελούσε μέρος του μεγάλου συγκροτήματος δασών και βοσκοτόπων, με την ονομασία Μερās Σελίου. Το δημόσιο στο όποιο περιήλθε το τμήμα, το δώρησε στον τότε βασιλιά Κωνσταντίνο και στην συνέχεια περιήλθε στους κληρονόμους αυτού. Μετά την απομάκρυνση της βασιλικής οικογενείας έγινε απαλλοτρίωση το 1925 ή όποια τελικά περιωρίσθηκε άκριτως στο σημερινό δάσος του 'Αγίου Νικολάου, το όποιο παραχωρήθηκε (το 1925) αντί 800.000 δραχμών στον δήμο Ναούσης. Η έκτασή του είναι 13.410 στρέμματα.

γ) Δάσος Σκοτίνας

Στα παλιά χρόνια άνηκε στους

Συστάδα όευός στα Τρία Πηγάδια ηλικίας 60 έτων

ΑΝΑΣΤ. Σ. ΤΑΣΙΩΝΑΣ

Ίδιωτικός δασολόγος

Τούρκους μπέηδες και τελευταία στην 'Οθωμανίδα Λειλά Χανούμ. Με την άπελευθέρωση της Μακεδονίας βρέθηκε υπό την κυριότητα των θυγατέρων αυτής Λιμπακέ και Χατζιζέ Χανούμ, οι όποιες κατόπιν αιτήσεων αναγνώρισαν αυτό σαν ιδιωτικό. Με την σύμβαση άνταλλαγής πληθυσμών μεταξύ 'Ελλάδος και Τουρκίας, το κτήμα περιήλθε στην άνταλλάξιμο περιουσία με διαχειριστή την 'Εθνική Τράπεζα της 'Ελλάδος. Σαν άνταλλάξιμο λοιπόν αγοράσθηκε από τον δήμο Ναούσης με τίμημα 2.418.420 δρχ. το 1937. Η συνολική έκταση της Σκοτίνας είναι 7.800 στρέμματα.

δ) Δάσος Κανέλλη

Στην τουρκοκρατία αποτελούσε περιοχή πέντε άκραζόντων χωριών Πε-

ρισόρι, Κουτσούφλιανη, Δραζίλοβο, 'Οσλιανη και Μπέλλα Βόδα, με έκταση 80.000 στρέμματα. Τελικά έγινε τοιφλίκι του Τούρκου Ραϊόαρ Μωύση γιού του Χασήμ πασά άπ' όπου το άγόρασε ο 'Αντώνιος Θ. Κανέλλη. Κληρονομικά δε περιήλθε στον γό του Θεόδωρο Κανέλλη από τον όποιο την κυριότητα απέκτησε ή άγγλικής καταγωγής σύζυγός του Βιολέττα, σύζυγος κατόπιν του 'Αγγλου ύποκόου Α.Σ. Κίνγκστον, στο όνομά της δε έγινε και ή αναγνώριση του δάσους σαν ιδιωτικό.

Στην συνέχεια έγιναν διάφορες απαλλοτριώσεις ύπέρ άποκαταστάσεως προσφυγικών χωριών, έκτός από μια μικρή έκταση 75 στρ. ή όποια εξαίρέθηκε της απαλλοτριώσεως ύπέρ της ιδιοκτησίας σαν θερινό βοσκοτόπος και καλλιεργήσιμη έκταση.

Την περίοδο εκείνη ή ιδιοκτήτρια εκχώρησε μια δασική έκταση 350 στρ. στον άντηπρόσωπό της Χρ. Χρηστίδη. 'Όση δασική έκταση άπόμεινε, μετά της απαλλοτριώσεως, μαζί με τα 75

στρέμματα καλλιεργήσιμης γῆς ἀγόρασε ὁ δήμος Ναούσης τὸ 1957 μὲ τίμημα 3.607.000 δρχ., ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ 1)3 κατέβαλαν οἱ ὠρηταὶ τοῦ δήμου ζεῦθος Τρόμπακα. Σήμερα τὸ τέως δάσος Κανέλλη ἔχει ἔκταση 46.880 στρ. Στὸ δάσος αὐτὸ τὸ δημόσιο ἔχει συνιδιοκτησία τὸ 1)5 τῆς ἐκτάσεως ἐξ ἀδιαιρέτου σύμφωνα μὲ τὸν ἀγροτικὸ περὶ γαιῶν νόμο μετὰ τὴν ἀνταλλαγή, τὸ ὁποῖο ὁ δήμος προτίθεται ν' ἀγοράσει. Στὰ ὑπόλοιπα δάση ποῦ συγκροτοῦν τὸ δημοτικὸ δασόκτημα δὲν ὑπάρχει συνιδιοκτησία τοῦ δημοσίου.

Κλασματικά δίκαια γιὰ τὸ δημοτικὸ δάσος δὲν ὑπάρχουν ἐπομένως εἶναι ἐλεύθερα δουλείας γιὰ ἔξυλευση ἢ βοσκὴ ἢ ἄλλου δικαιώματος ὑπὲρ τρίτων ἢ τῶν κατοίκων Ναούσης. Ὀρισμένοι ἀπὸ τοὺς κατοίκους Ναούσης ξυλεύονται στὸ χρονικὸ διάστημα 15 Σεπτεμβρίου μέχρι 15 Νοεμβρίου παίρνοντας σχετικὴ ἄδεια ἀπολήψεων ἀπὸ τὸν δήμο μὲ ζύλα ξερὰ καὶ κατακείμενα. Ἐπίσης ἡ εἰσαγωγή τῶν κτηνοτροφικῶν ζώων στὶς δημοτικὲς βοσκές, ρυθμίζεται ἔπειτα ἀπὸ ἀπόφαση τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Ναούσης μὲ πληρωμὴ κατὰ κεφαλὴ ζώου, μόνον γιὰ τοὺς κτηνοτρόφους δημότες Ναούσης.

Ὅριακὰ τὸ δημοτικὸ δάσος περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἑξῆς γειτονικά δάση:

Ἀνατολικά: Ἀπὸ τὰ συνεταιρικὰ δάση Ἀγίας Φωτεινῆς, Ἀγίου Παύλου, Μεταμορφώσεως, Μεγάλου Ρεύματος, ἰδιωτικὸ δάσος Γιαννακοχωρίου, ὑπόλοιπο κτηματικῆς περιοχῆς Ναούσης, παρεμβαλλομένου τοῦ μικροῦ δασοκτήματος Χρησιτίδη, ἰδιωτικὸ δασύλλιο Τέμα, μοναστηριακὸ δάσος Μεταμορφώσεως καὶ συνεταιρικὸ δασόκτημα Ἀρκοχωρίου.

Νότια: Ἀπὸ δημόσιο δάσος Μαρούσιας, συνεταιρικὸ δασόκτημα Μικροῦ Μερῶ καὶ συνεταιρικὸ δάσος Σελίου.

Δυτικά: Ἀπὸ συνεταιρικὸ δάσος Σελίου, δημόσιο δάσος Τοσανακτῆ, συνεταιρικὴ βοσκὴ (κοιν. Μεγ. Ρεύματος) ἀπαλλοτριωμένο βοσκοτόπο Πύργων καὶ κοινοτικὸ δάσος Γραμματικοῦ.

Βόρεια: Ἀπὸ κοινοτικὸ δάσος Γραμματικοῦ καὶ δημόσιο δάσος Τοβαρίτσι.

Ἡ ἔκταση τοῦ δημοτικοῦ δάσους συνολικὰ ἀνέρχεται σὲ 70.530 στρέμματα, καὶ κατανέμεται ὡς ἑξῆς:

- 1) Δημοτ. δάσος 67.500
- 2) Ἀμφισβητούμενη δημ. ἔκταση 2230

Ἐπιβραβεῖς σταθμευμένοι στὴν καινούργια κεντρικὴ ἀρτηρία πρὸς Τρία Πηγιάδια

3) Καταληφθεῖσα δημοτικὴ ἔκταση ἀπὸ διαφόρους	800
Σύνολο	70.530

3. Κοινωνικὲς — Οἰκονομικὲς συνθήκες

Ὁ δήμος Ναούσης ποῦ ἀριθμεῖ 22.000 κατοίκους εἶναι κάτοχος ἑνὸς τῶν μεγαλύτερων καὶ μελλοντικὰ ἴσως τῶν πιὸ προσοδοφόρων ἰδιωτικῶν δασοκτημάτων τῆς Ἑλλάδος. Προσβλέπει σὲ μιὰ πιὸ ἐντατικὴ ἀξιοποίηση τοῦ δάσους σ' ἕλες τῆς πτυχῆς αὐτοῦ, ἀπὸ τὴν δημιουργία αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως τοῦ δάσους μέχρι τῆς κατασκευῆς ἔργων ὑποδομῆς γιὰ λειτουργία οἰκισμῶν στὴν Ντορντόπολη καὶ στὴν Γραμμένη ὅπου θὰ μπορούν νὰ ξεκουράζονται καὶ νὰ παραθερίζουν οἱ κιονοδρόμοι καὶ οἱ χειμερινοὶ ἢ θερινοὶ τουρίστες τοῦ δημοτικοῦ δάσους.

Φυσικὰ ὑπάρχουν συνθήκες στὸ δασόκτημα, οἱ ὁποῖες δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτιμηθοῦν σὲ χρήμα, μὲ τεράστια δόμας σημασίᾳ γιὰ τὸν δήμο καὶ τοὺς κατοίκους του, ὅπως οἱ ὑδρονομικὲς τῶν πηγῶν στὴν γεωργικὴ παραγωγή, οἱ ἀντιδιαβρωτικὲς καὶ ἀντικειμαρρικὲς τοῦ δάσους, οἱ αἰσθητικὲς ἀπολαύσεις τῶν τοπίων, οἱ ψυχαγωγικὲς τῶν ἀθλήσεων κ.λ.π.

Οἱ συνθήκες λοιπὸν τοῦ δασοκτήματος καὶ τοῦ περιοικοῦ πληθυσμοῦ εἶναι σήμερα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ εὐνοϊκὲς γιὰ τὸ δημοτικὸ δά-

σος Ναούσης, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ἀντικείμενο ἰδιαίτερης ἀγάπης, ἔπειτα ἀπὸ τὶς λεηλασίες ποῦ δέχθηκε τὶς τελευταῖες δεκαετίες. Σ' αὐτὸ συνετέλεσε ἡ ἀνοδος τοῦ βιοτικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ.

Οἱ οἰκονομικὲς συνθήκες στὸ τωρινὸ στάδιο ἐξελίξεως τοῦ δημοτικοῦ δάσους εἶναι σχετικὰ φτωχῆς. Παράγει τὸν χρόνο γύρω στὰ 5000 κ.μ. ξυλῶδους ὄγκου, μὲ ποσοστὸ 70—80% καύσιμο ξυλεία καὶ 20—30% χρήσιμο. Ἡ δυναμικότητά του ὅμως εἶναι γύρω στὰ 7000 κ.μ. τὰ ὁποῖα μελλοντικὰ θὰ ἐξάγουν ποσοστὸ 60—70% τεχνικὴ ξυλεία, ἀπ' ὅπου θὰ προέλθουν τότε μεγάλα οἰκονομικὰ ὀφέλη.

Κέντρα καταναλώσεως τῶν δασικῶν προϊόντων εἶναι ἡ Νάουσα μὲ τὴν γειτονικὴ πεδινὴ περιοχὴ. Οἱ μεταφορικὲς συνθήκες τῶν προϊόντων τοῦ δάσους ἀπὸ τοὺς τόπους πρώτης ἀποθηκείσεως πρὸς τὰ κέντρα καταναλώσεως μπορούν νὰ χαρακτηρισθοῦν πολὺ καλῆς. Ἐπειδὴ ἡ κεντρικὴ ἀρτηρία Νάουσα — Τρία Πηγιάδια διαπληατύνεται μὲ σκοπὸ νὰ ἀσφαλτοστρωθεῖ ἡ ἀπόσταση τῶν κεντρικῶν δρόμων ἀπὸ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς εἶναι μικρὴ καὶ τὸ μεγάλο καταναλωτικὸ κέντρο (Θεσσαλονίκη) προσεγγίζεται σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα.

Ἡ ἐκμετάλλευση τῶν καρπώσεων τοῦ δημοτικοῦ δάσους παλαιότερα γίνονταν μὲ μίσθωση τῶν συστάδων τοῦ δάσους σὲ ἐμπόρους, ἔπειτα ἀπὸ πλει-

οδοπακὲς δημοπρασίες. Κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία ὅμως, ἀφ' ὅτου δημιουργήθηκαν οἱ δύο δασικοὶ συνεταιρισμοὶ ἔργασίας, ἡ ἐκμετάλλευση τῶν δημοτικῶν δασῶν γίνεται ἀπ' αὐτοὺς χωρὶς δημοπρασία μὲ ἐπίσημες μισθώσεις καὶ μὲ καταβολὴ μισθώματος κατὰ κατηγορία ξύλου ποὺ καθώριζε τὸ δημοτικὸ συμβούλιο παίρνοντας σὰν κριτήριον αὐτὸ τὸν δημοσίω δασῶν. Τὸ λεηλατημένο μέχρι τότε δάσος δέχθηκε μεγάλη ποιοτικὴ βελτίωση ἀπὸ τὴν ἀξιοζήλευτη ἔργασία τῶν συνεταιρισμῶν. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως ὅπως ἔχει διαμορφωθεῖ σήμερα ἡ δασικὴ ἔκταση, (συνθῆκες ἔργασίας, ἔλλειψη ἔργατικῶν χεριῶν, μηχανοποίηση ἔργασιῶν κ.λ.π.) ἡ δι' αὐτεπιστοσίας ἐκμετάλλευση φαίνεται σὰν μόνη ἐνδεδειγμένη λύση γιὰ μιὰ ὀρθολογικὴ διαχείριση τοῦ δημοτικοῦ δάσους.

Τὸ καταφύγιον τῶν Τριῶν Πηγαδιῶν

4. Φυσικὲς συνθῆκες

Ὁρεογραφικὰ δύο μεγάλες χαρακτῆρες, ὁ Σελιώτικος Λάκκος καὶ ὁ Λάκκος Ὑπαπαντῆς διαχωρίζουν τὸ δημοτικὸ δάσος σὲ τρεῖς ὄρεινους ὀγκούς. Παρ' ὅλα αὐτὰ καὶ τὸ μεγάλο ὄμοιομετρο εἶρος ἡ τοπογραφικὴ ἰσομόρφωση παρουσιάζεται σὲ γενικὸ λαίσιον ὄμαλὴ καὶ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἀπὸ τὰ πρὸς προσπελάσιμον θουνὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὑψώνεται ἐπιβλητικὸ πᾶνω ἀπὸ τὴν πᾶλη τῆς Ναούσης, τοποθετημένο στὴς Β, ΒΑ κλιτεῖς τοῦ Βερμίου Ὄρους. Κορυφὴς μὲ ἀξιόλογο ὑπερθαλάσσιον ὕψος εἶναι ἡ πέτρα Μπέικου (1450 μ.), Πάτωμα Μπιτζινιῆς (1511 μ.), Γκριήμιτσα (1480 μ.) Μοντάκι (1703 μ.), Παληομπάτσι (1770 μ.), Τούρλια (1914 μ.) Μαύρη Πέτρα (2027 μ.). Ἐπίσης κορυφὴς ποὺ συνορεύουν μὲ τὸ δημοτικὸ δάσος εἶναι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα (2016 μ.) Τσανακτῆ (2052 μ.) Χαμίτ Πέτρα (2061 μ.).

Ἡ φύση καὶ ἡ διάταξη τῶν πετρωμάτων, ἡ θλάση καὶ τὰ κατακρημνίσματα, εὐνόησαν ἕναν ἐξαιρετικὸ ὑδρολογικὸ πλοῦτον στὸ δασόκτημα ποὺ τὸ χαρακτηρίζει ἀπὸ τὰ πρὸς ὑδροφόρα τῆς Ἑλλάδος. Σημαντικώτερες πηγὲς εἶναι οἱ πηγὲς τοῦ Ἁγίου Νικολάου, οἱ πηγὲς Καρὰ Μπουρνάρ, ἡ πηγὴ οἱ πηγὲς Καρὰ Μπουρνάρ, ἡ πηγὴ Κουτσούφλιανης, οἱ πηγὲς Τρῖα Πηγᾶδια, ἡ θρῦση τῆς Γραμμῆνης, ἡ θρῦση Στανίσις, ἡ πηγὴ Γιουθᾶνας, ἡ πη-

γὴ Φούντα, ἡ Κερντάρνι θρῦση κλπ.

Ἀπὸ γεωλογικὴ πλευρὰ, βασικὸ ὑπόβαθρον τοῦ δημοτικοῦ δάσους εἶναι τὰ κρυσταλλικὰ μεταμορφωσιγενῆ πετρώματα τῆς περιόδου τῶν μορμουριακῶ νοκιστολίθων τοῦ ἀζωϊκοῦ αἰῶνος, τὸ παχὲ δὲ ἐπικάλισμα αὐτοῦ συνιστᾷ ὁ ἀσβεστόλιθος στὴς διάφορες μορφές του. Ἀπὸ ἀπόψεως δὲ ἐδάφους φαίνονται διαμορφωμένοι δύο τύποι ἐδαφῶν οἱ ρεντζίνες ἴκαι τὰ ποτωδόλλ.

Γιὰ τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ κλίματος τοῦ δημοτικοῦ δάσους δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα ἐπαρκῆ. Ὅμως φαίνεται ὅτι αὐτὸ δέχεται τὴν ἐπίδραση τοῦ μεσευρωπαϊκοῦ κλίματος μειωμένου ὅμως ὡς πρὸς τὴν δριμύτητα τοῦ χειμῶνα, λόγω προστασίας τῶν ὀρίων τῆς βορείου μεθορίου ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς γειτνιάσεως τῆς θαλάσσης ἀφ' ἑτέρου.

Ἀπὸ κλιματικὴ ἀποψη τὸ δημοτικὸ δάσος εἶναι πλοσιώτατον μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τὸ ὀνομάσουν «βοτανικὸ κηκο» ἐπειδὴ συντελοῦν εὐνοϊκὰ οἱ ἐδαφικὲς καὶ κλιματικὲς συνθῆκες τῆς περιοχῆς. Τὰ σπουδαιότερα δασοπονικὰ εἶδη ποὺ ὑπάρχουν εἶναι: Ἡ δρυὰ (δασική): Ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον καὶ πολυπληθέστερον εἶδος καὶ καταλαμβάνει τὸ μεγαλύτερον τμήμα τοῦ δασοκλήματος, ὅπου βρίσκεται σὲ συστάδες συμπαγεῖς καὶ συνεχόμενες, ἀμυγῆς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ μικτὲς μὲ ἐλάτη, πεύκη κ.λ. π.

Ἡ πεύκη (μαύρη): θρίσκειται σὲ συμπαγεῖς ἢ μικτὲς συστάδες στὴς περιοχὰς ἄνω καὶ κάτω Καρούτια, Μοντάκι, Πηγαδάκι, Νεράντζα, Γραμμῆνη, Στανίσις.

Ἡ ἐλάτη (ὕδριδογενής): τῆς ὁποίας ἡ παρουσία τελευταία ἔγινε ἔντονη στὴν περιοχὴ κυρίως Ἄγριολάπατα καὶ Παληοπέφυρον.

Ἡ λευκὴ (τρέμουσα): ἡ ὁποία εἶναι σποραδικὰ διασκορπισμένη σὲ ὀμάδες καὶ λόχμες στὸ κεντρικὸν τμήμα ἰδίως τοῦ δάσους Κανέλλη.

Ἡ δρυὸς καὶ ἡ Καστανιά: εἶναι δασοπονικὰ εἶδη τῆς χαμηλώτερης ζώνης βλαστήσεως καὶ διαχειρίζονται πρεμνοφυῶς.

Ἄλλα εἶδη δευτερεύοντα ἀπὸ ἀποψη σημασίας καὶ ἀριθμοῦ εἶναι ὁ γαῦρος, ἡ δοτρυά, ὁ φράξος, ὁ σφένδαμος κ.λ.π.

Ἀπὸ τῆς μὴ ἐυλόιδεις διαπλάσεις διακρίνομε στὸ δασόκτημα τῆς ποιῶδεις τῶν ἔξης οἰκογενειῶν: Ἄγροστάδι, ψυχανθῆ, ἰριδιοειδῆ ἀσταυρανθῆ καὶ ὀρχαιοειδῆ.

5. Προστατευτικὲς κ.λ.π. ἐπιδράσεις

Τὸ δημοτικὸ δάσος εἶναι φανερὸ ὅτι ἄσκει ἀνυπολόγιστης ἀξίας προστατευτικὴ ἐπίδραση, τόσο στὸ ἴδιον τοῦ δασικοῦ ἐδάφους, ὅσο καὶ στὸ τῆς ὑποκείμενης γεωργικῆς πεδινῆς περι-

οκῆς καὶ στὰ ἔργα πολιτισμοῦ. Ἐπίσης ρυθμίζει τὴν ὑδατική οἰκονομία τῆς περιοχῆς, ἰδιαίτερα δὲ τονίζονται οἱ ἐπιδράσεις τοῦ δάσους μὲ τὰ φυσικά του τοπία στὴν ὑγεία, στὸ πνεῦμα, στὴν ψυχὴ, στὴ δροσερότητα τοῦ κλίματος καὶ στὰ κρῦα νερὰ τῶν πηγῶν.

Ἐπὶ πλέον πολλὰς θέσεις τοῦ δάσους ἀποτελοῦν τόπους ἐκδρομῶν, ψυχαγωγίας καὶ ἀθλήσεως ὅπως ἐπίσης καὶ θερινῶν οἰκογενειακῶν ἢ παιδικῶν κατασκηνώσεων, ο' ὅλοκληρο δὲ τὸ δάσος ἀσκεῖται τὸ ἄθλημα τοῦ κυνηγοῦ ἢ ἀκόμη καὶ τοῦ ψαρέματος.

6. Κίνδυνοι γιὰ τὸ δάσος

α) Ἀπὸ πυρκαϊές:

Οἱ παράγοντες ποὺ ἐπιδρῶν εἰς τὴν ἔναρξη πυρκαϊῶν στὸ δασόκτημα δὲν βρίσκουν εὐνοϊκὸ ἔδαφος, ἐπειδὴ τόσο τὰ ὑπάρχοντα δασοπονικά εἶδη πλὴν μερικῶν, ὅσο καὶ οἱ συνθήκες περιοῖκου καὶ ἐνοῖκου πληθυσμοῦ ἐπιδρῶν ἀνασταλτικά γιὰ τὴν ἔναρξη καὶ ἐπέκταση πυρκαϊῶν τυχαίων ἢ ἀπὸ ἐμπρηστές. Κατὰ τὴν τελευταία δεκαπενταετία καμμὰ πυρκαϊὰ δὲν ἐκδηλώθηκε στὸ δημοτικὸ δάσος Ναούσης.

Γιὰ νὰ διασφαλισθῇ τὸ δασόκτημα καὶ νὰ ἐξουδετερωθῇ ὁ κίνδυνος αὐτὸς χρειάζεται μιὰ καλὴ φύλαξη καὶ λήψη τῶν στοιχειωδῶν μέσων ἐγκαίρου ἐπισημάνσεως καὶ καταστολῆς τῶν πυρκαϊῶν.

β) Ἀπὸ ἐκκεραώσεις:

Πολιότερα δὲν εἶχε παρουσιασθῇ τὸ φαινόμενο τῶν ἐκκεραώσεων, μετὰ τὸ 1952 ὅμως ἐμφανίστηκαν βλέψεις γιὰ κατάληψη ἐκτάσεων γιὰ γεωργικὴ καλλιέργεια στὸ δημοτικὸ δάσος Ναούσης. γενικὰ σήμερα καλλιεγοῦνται τέτοιες ἐκτάσεις μὲ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ γεώμηλα.

γ) Ἀπὸ τὴν βοσκή:

Τέτοιος κίνδυνος τόσο στὸ πρόσφατο παρελθόν, ὅσο καὶ στὸ μέλλον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρουσιασθῇ στὸ δασόκτημα. Οἱ παράγοντες ποὺ ἐπέδρασαν στὴν ἀπάλειψη τοῦ κινδύνου αὐτοῦ εἶναι ἡ αἰσθητὴ κυρίως χρόνος μὲ τὸν χρόνο ἐλάττωσις τῶν κτηνοτροφικῶν ζώων ποὺ βόσκουν στὸ δάσος, ἡ ὁποία προῆλθε τόσο ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν δασικὴν ἀπογορευτικὴν διατάξεις, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἀνοδο τοῦ βιοτικού ἐπιπέδου ποὺ ἔχει σὸν συνέπει

τὴν ἔλλειψη κτηνοτρόφων γιὰ τὴν ἀοκησι τοῦ ἐπαγγέλματος.

δ) Ἀπὸ τὴν λαθροῦλοτομίας:

Καὶ ὁ κίνδυνος αὐτὸς ἔλειψε παντελῶς ἀπὸ τὸ δασόκτημα. Ἰδιαίτερα κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία παρατηρήθηκαν λαθροῦλοτομίες χωρὶς σημασία. Σ' αὐτὸ συνετέλεσαν ἡ σύσταση σὲ δασικοὺς συνεταιρισμοὺς ἐργασίας τῶν ὑλοτόμων ποὺ μέχρι τότε δροῦσαν παράνομα, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ καταστραφεῖς τοῦ δάσους ἔγιναν φύλακες αὐτοῦ. Φυσικὰ ἐπίσης ἐπέδρασε ἡ ἀνύψωση τοῦ πνευματικοῦ καὶ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, ἡ αἴσθησις τῆς νομιμότητος καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς διασαλευθείσης τάξεως, μαζὶ μὲ τὴν αὐστηρὴ φύλαξη ἀπὸ τὰ ὄργανα τοῦ δήμου Ναούσης καὶ τὴν δασικὴ ὑπηρεσία.

ε) Ἀπὸ ἄλλες αἰτίες:

Αἰσθητοὶ κίνδυνοι ἀπὸ τὸν ἀνόργανο κόσμο δὲν παρατηροῦνται, ὅπως ἀνεμοριφίες ἢ κιονοριφίες ἀπὸ τὸν ὄργανο κόσμον τοῦ δάσους, ὅμως διαφαίνεται κάποιος κίνδυνος γιὰ τὴν καστανιά, ἡ ὁποία παρουσιάζει συμπτώματα ὀλικῆς ἀποξηράνσεως ἀπὸ μυκητικὴ προσβολή.

Ἡ Θεραπευτικὴ ἀξία τῶν μήλων

Οἱ Ἄγγλοι λέν πῶς «ἓνα μῆλο τὴν ἡμέρα κάνει τὸν γιατρὸ πέρα».

Φαίνεται πῶς ἔχουν πολὺ δίκαιο, γιὰ τὴν τὰ μῆλα, ἐκτός ἀπὸ τοὺς ὑδατάνθρακες, τὴν βιταμίνες καὶ τὰ μεταλλικὰ στοιχεῖα ποὺ δίνουν στὸν ὄργανισμό μας βοηθοῦν ἀρκετὰ τὴν πέψη. Στὰ παιδιά καὶ τοὺς μεγάλους ἐλαττώνουν τὴν διάρροια, θεραπεύουν τὴν δυσεντερία, τὴν ἐντερίτιδα καὶ τὴν δυσπεψία.

Μὲ τὴν πηκτίνη μιὰ οὐσία ποὺ συγκρατεῖ τὰ φυτικὰ κύτταρα με-

Δρος Ν. Ι. ΣΠΑΡΤΣΗ
Γεωπόνου καθηγητοῦ
ΚΑΤΕ Θεσ/νίκης

ταξύ τους ἐλαττώνουν τὴν καλχηστερίνη στὸ αἷμα ποὺ δημιουργεῖ προβλήματα στὴν καρδίαν καὶ στὴν κυκλοφορία τοῦ αἵματος γενικότερα. Τὰ μῆλα βρέθηκε ὅτι ἔχουν ἀρκετὴ πηκτίνη μετὰ τὰ

πορτοκάλια καὶ τὰ κυδώνια.

Ἀπὸ δοκιμὲς καὶ μελέτες ποὺ ἔγιναν σ' ἓνα ἰνστιτοῦτο τοῦ Μίτσιγκαν τῆς Ἀμερικῆς βρέθηκε ὅτι σπουδαστὲς ποὺ ἔτρωγαν δύο μῆλα τὴν ἡμέρα εἶχαν λιγώτερα προβλήματα στὸ ἀναπνευστικὸ τους σύστημα καὶ καλύτερη κατάσταση στὸ δέρμα τους.

Οἱ ὀδοντογίαιτροι λένε ὅτι ἓνα μῆλο, σχετικὰ σκληρῆς σάρκα καὶ ὄχι πατατισμένο, μετὰ τὴν φανητὴ κρατ' τὰ δόντια καὶ τὸ στίγμα καθαρότερο καὶ τὸ προφυλάσσει καλύτερα ἀπὸ τὴν τερηδόνα.

Μια μέρα του Αυγούστου αφηγήθηκε η Νάουσα με ένα καν αύγου τίτλο που της έπρεπε, αλλά δεν της είχε δοθεί άκόμα παγκοσμίως. Ο τίτλος της έλαινε με παγκόσμια άκτινοβολία την ημέρα εκείνη. Ήταν ή 10η Αυγούστου 1978, ήμέρα Πέμπτη όταν εκατοντάδες Άριστοτελείσται από όλο τον κόσμο, έπιστήμονες παγκοσμίου κύρους και νεώτερο: έρευνηγά, στή πλαίσια του παγκόσμιου συνεδρίου γιά τον Άριστοτέλη, πραγματοποιήσαν έκδοσή στή Νάουσα σαν εύλαβήκό προσώνημα στόν τόπο, όπου ένας δάσκαλος, σαν τον Άριστοτέλη έδίδαξε ένα μαθητή σαν τον Άλέξανδρο.

Τήν ημέρα εκείνη έγινε ή παγκόσμια άναγνώριση και ή Νάουσα τώρα είναι καθ'ερωμένη παγκοσμίως σαν Άριστοτελικό Κέντρο.

Ό να κατανοηθεί ή σημασία του γεγονότος πρέπει να σιμειώσουμε έπαιμένα πράγματα.

Τό παγκόσμιο συνέδριο Άριστοτέλης που συνήλθε στή Θεσσαλονίκη από 7—14 Αύγουστου 1978 άναγνώθηκε από τό έπιπουργείο Πολιτισμού και Έπιστημών της Ελλάδος αλλά τελούσε ήπό την ήψηλή προστασία του προέδρου της Έπισημής Δημοκρατίας κ. Κ. Τσίτσου και ήπό την αίγίδα της UNESCO. Άπόσφύ ήταν ή σιμπλήρωση 2300 χρόνων από τό θάνατο του μεγάλου φιλοσόφου που πέρασε τόια χρόνια (341—339 π.Χ.) στή γούμια της Νάουσας διδάσκοντας τον Άλέξανδρο και τους έταίρους του.

Στήν τιμητική έπιτροπή του συνεδρίου περιλαμβάνονταν προσωπικότητες όπως ο πρόεδρος της δημοκρατίας κ. Τσίτσος, ο ποέδρος της κυβερνήσεως κ. Καρμανλής, ο γενικός διευθυντής της UNESCO άλλες προσωπικότητες και καθηγηται όπως ο Π. Κανελλόπουλος, ο Κ. Τρυπάνης κ.λ.π. Στήν άοργανωτική έπιτροπή έξ άλλου περιλαμβάνονταν ο καθηγητής κ. Γω. Θεοδοριακόπουλος γενικός γραμματεύς της άκαδημίας Αθηνών, ο πρόεδρος του συνεδρίου, άκαδημασχοί, πρωταίνας πανεπιστημίων, καθηγηται της φιλοσοφίας και άλλες προσωπικότητες διεθνούς κύρους.

Μεταξύ των συνεργασθέντων στήν άοργάνωση του συνεδρίου περιλαμβάνονταν ο έκλεκτός Ναουσατός κ. Άγγελος Βαλταδώρος, γενικός

Άπο την δείωση που δόθηκε πός τμήν των 300 και πλέον συνέδρων που έπισκέφθηκαν τή Νάουσα. Σέ πρώτο πλάνο διακρίνεται ο γεν. γραμματεύς του Υ.Β.Ε. κ. Άγγ. Βαλταδώρος

Η ΝΑΟΥΣΑ - ΜΙΕΖΑ

Παγκόσμιο Άριστοτελικό Κέντρο

Άναγνωρισμένο

γραμματεύς του ύπουργείου Βορείου Ελλάδος, ο πρόεδρος της Έταιρείας Μακεδονικών Σπουδών κ. Κ. Βαβούσκος και άλλοι καθηγηται και έκπρόσωποι Άνωτάτων Έκπαιδευτικών Ίδρυμάτων.

Στό συνέδριο εκπροσωπήθηκαν διεθνείς άοργανισμοί, άκαδημίες και φιλοσοφικές έταρείες από όλο τον κόσμο. Παραλείπω τους τίτλους και άναφέρω μόνον τις έδρες μερικών από τά ίδρύματα αυτά με τή σειρά που τά συναντώ στή πρόγραμμα: Βουξέλλες, Βέρνη, Παρίσι, Σικάγο, Άθήνα, Κάρο, Μόναχο, Λεψία, Ουάσιγκτων, Λεγγη.

Του καθηγητού κ. Φ. ΠΕΤΣΑ

Νιού Χαίφδεν, Φλοδέφεα Άμερικής, Μόναχο, Λονδίνο, Καμπριτζ, Σόφια, Κοπεγχάγη, Βόννη, Έλσίνκι, Πρατώρια Νοτίου Άφρικής, Τιβίγγη, Κεμπέκ, Ταόόντο και Μόντρεαλ του Καναδά, Βουδαπέστη, Δελχι των Ινδών, Μπέιρσι, Όσλο, Βαρσοβία, Μοντεβιδέο Ουριουγουάης, Άτλάντα της Άμερικής κ.λ.π. Ύπήρχαν άκόμη Άριστοτελείσται από τήν Άργεντινή, τή Βραζιλία, τήν Αίγυπτο, τήν Ολλανδία, τό Χόγκ Κόνγ, τό Ισραήλ, τήν Ιταλία, τήν Ιαπωνία, τήν Κύπρο, τό Άβανο, τό Μεξικό, τήν Αύστρια, τό Περού, τήν Παρτογαλία, τήν Ρουμανία, τήν Ισπανία, τήν Τσεχοσλοβακία, τήν Τουρκία και τή Γιουγκοσλαβία. Άληθ να παγκόσμια Άριστοτελική ήμηση.

Ένα έτσι παγκόσμιο συνέδριο Άριστοτελιστών με τήν έπισκεψή

του στή χώρα της Νάουσας έδοσε άμειτάλητα πλέον στήν ώραία πόλη του Βερμίου τον τίτλο του Παγκόσμιου Άριστοτελικού Κέντρου.

Ένωσεται δεν θα ήταν δυνατή αυτή ή παγκόσμια άναγνώριση, αν δεν είχε προηγηθεί ή άοχαολογική έρευνα των έτών 1954—1968, ή άνασκαφή του μεγάλου μακεδονικού τάφου με τή διώροφη πρόσοψη και τή ζωγραφιστή παρόσταση της κρίσεως, ή άποκάλυψη του Νυμφαίου, πλησίον του όποιου λειτουργήσε ή σγολή του Άριστοτέλη και ή δημοσίευση όλων αυτών σέ ελληνικά και ξένα περιοδικά έπιστημονικά. Βασική για τό θέμα της Μιέζας είναι ή διδακτορική διατριβή μου με τίτλο: Ό τάφος των Λευκαδίων, έκδοση της Άοχαολογικής Έταιρείας, Άθήνα 1966. Έκει για πρώτη φορά άπορρίφθηκε ή λανθασμένη γνώμη ότι στή Νάουσα ήταν τό άσημο Κίτιον και δείχθηκε ότι ή θέση της Νάουσας άνήκει στήν πολύ σπουδαιότερη Μιέζα.

Η παγκόσμια άναγνώριση ήταν, όμολογώ, και για μένα με ήθηκή ήνοποίηση, τήν όποία δοκίμασα ξενιγώντας τους ξένους σαρους στο μεγάλο τάφο των Λευκαδίων και στο Νυμφαίο.

Στους Ναουσαίους και γενικότερα στους Έλληνες έναπόκειται να άξιοποιήσουν αυτόν τον μαγνητή παγκοσμίου έλξεως και να κάμουν άληθινά τή Νάουσα ένα παγκόσμιο Άριστοτελικό κέντρο.

ΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΜΙΚΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Όπως είναι φυσικόν, διά πολλούς από τους νεωτέρους ιδίως ή ιστορία αυτή είναι άγνωστη. Γι' αυτό κρίνω σκόπιμον νά εκθέσω τὰ παρακάτω με μεγάλη συντομία κατὰ τὸ δυνατόν.

Πρὶν ἀπὸ τὸ 1940 στὴν Νάουσα δὲν ὑπῆρχε νοσοκομεῖο καὶ οἱ ἀσθενεῖς πού εἶχαν ἀνάγκη αὐτοῦ μεταφέρονταν στὰ Νοσοκομεῖα καὶ στίς διάφορες κλινικὲς τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἐνίοτε καὶ στὸ ὑποτυπώδες νοσοκομεῖο τῆς Βεροίας. Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν ὅμως τῆς βιομηχανίας καὶ τὴν οὕθησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως ἀπὸ τὰ γύρω χωρῖα ἐγίνε φανερό ὅτι ἦτο ἀπαραίτητο καὶ στὴ Νάουσα ἓνα Νοσοκομεῖο. Εὐτυχῶς γι' αὐτὴν βρέθησαν οἱ καλοὶ πατριῶτες Ἀδελφοὶ Χρ. Λαναρᾶ καὶ Φωκίων Πεχλιβάνος πού εἶχαν ἀναπτυγμένο τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας καὶ φιλανθρωπίας σὲ μεγάλο βαθμὸ. Ἔτσι ἀναπλήρωσαν τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς Ναούσης μετὰ μιά μεγάλη τους δωρεά. Ἀνήγειραν τὸ περιλαμπρὸν Νοσοκομεῖο

Τοῦ Κ. Χατζηγηρηγοριάδου

μας, παρόμοιο τοῦ ὁποῦ δὲν ὑπάρχει σὲ καμμιά ἐπαρχιακὴ πόλιν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ πλέον δὲ ὁ ἀείμνηστος Φωκίων Πεχλιβάνος ἐδώρησε εἰς αὐτὸ ὅλην τὴν ἐπίπλωσιν καὶ τὸν ἱματισμὸν δι' ὅλους τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τὸ προσωπικὸ τοῦ Νοσοκομείου. Καὶ ὁ χώρος στὸν ὁποῖον ἐκτίσθη τὸ κάνει ἀκόμη ἡραιότερο διότι ὅλοι γνωρίζουμε τὴν περίφημην θέαν πού ἔχει ἀπὸ ὅλες τὰς πλευρὰς του. Ὅταν ἐκτίσθη οἱ δωρηταὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὴν τὴν ἐπωνυμίαν «Χριστιανικὴ Ἀγάπη». Ὁ δὲ τότε γενικὸς διευθυντὴς τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν Κοπανάρης ὄταν ἤρθε καὶ τὸ ἀντίκρισε γιὰ πρώτη φορὰ στὰ ἐγκαίνια, τὸ ἀνόμασε Παρθενῶν Βορείου Ἑλλάδος.

Ἡ δυναμικότης του τότε ἀνήρχετο εἰς 50 κλινικὰς γιὰ τρεῖς κλινικὰς: Μία Παθολογική, μία Χειρουργική καὶ μία Γυναικολογική — Μαιευτική.

Πρὶν ὅμως τεθῆ εἰς λειτουργίαν γιὰ τοὺς πολίτας χρειάσθηκε νά νοσηλεύονται τραυματίαι καὶ ἀσθενεῖς τοῦ ἐνδόξου Ἑλληνο - Ἰταλικοῦ πολέμου ὡς νοσοκομεῖο τῶν πρόσω. Μὲ τὴν ὑποχώ-

Ἐξωτερικὸν τοῦ Νοσοκομείου μετὰ τὰς πρωτομίας τῶν εὐεργετῶν

Ὁ κ. Χατζηγηρηγοριάδης ὁμιλεῖ κατὰ τὰ ἀποκαλυπτῆρια τῆς πρωτομίας τοῦ Φωκ. Πεχλιβάνου στὸ Νοσοκομεῖο

ρησιν ὅμως τοῦ στρατοῦ κατελήφθη καὶ αὐτὸ ὅπως καὶ ὅλη ἡ Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, οἱ ὁποῖοι τὸ χρησιμοποίησαν.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὴν συντήρησίν του τὸ ὑπουργεῖο Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν γιὰ νά ἀρχίσῃ πάλιν τὴν κανονικὴν του λειτουργίαν.

Ἀργότερα δὲ κατὰ τὸ 1952—55, ὁπότε ἤμουν βουλευτὴς Ἡμαθίας, ἐπλοῦτισθη τοῦτο κατόπιν ἐνεργειῶν μου: Πρῶτον, μετὰ ἄλλας 50 κλινικὰς καὶ ἐγίνε

100 κλινῶν. Τελευταίως δὲ αὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν κλινῶν εἰς 150. Δεύτερον, προσετέθησαν εἰς τὰς ὑπάρχουσας κλινικὰς ἄλλες τέσσαρες, ἡτοι: Ὀρθοπαιδικὴ κλινικὴ, Ὀφθαλμολογική, Ὀτολολογική καὶ Παιδιατρική. Προσετέθη δὲ καὶ νέα πτέρυξιν εἰς τὸ κτίριον γιὰ νά περιλάβῃ τὰς νέας κλινικὰς, ἡ ὁποία ἦτο δωρεὰ τῆς οἰκογενείας Θωμᾶ Λαναρᾶ. Ἐπὶ πλέον ἐπρομηθεύθη τὸ Ἴδρυμα καὶ νέο ἄκτινολογικὸν μηχανήμα καὶ μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον οὕτως ὥστε νά εἶναι πλήρες συγκρότημα τὸ Νοσοκομεῖο μας γιὰ ὅλες τὰς ἀνάγκας τῶν συμπολιτῶν μας καὶ τῆς περιφέρειας μας.

Βαθμιαίως ἔχει προικισθῆ τὸ πλήρες αὐτὸ ἴδρυμα καὶ μετὰ ἰατρικὸν προσωπικὸν μεγάλῃς ἐπιστημονικῆς ἀξίας. Ἐπίσης καὶ τὸ διοικητικὸν καὶ νοσηλευτικὸν προσωπικὸν του εἶναι ἀντάξιον αὐτοῦ.

Τελευταίως δὲ μετὰ μίαν νέα μεγάλην δωρεὰν τῆς ἀειμνήστου Ἀφροδίτης Θωμ. Λαναρᾶ ἀνεγέρθη εἰς τὸν κήπον του μία Ἐκκλησία, ὡστὸς κομψοτέχνημα πρὸς ἐκκλησιασμὸν τῶν ἀσθενῶν τοῦ Ἰδρυματος καὶ τοῦ προσωπικοῦ του.

Ἀκόμη δὲ συνειληρωθῆ ἐσχάτως, φροντίδι τοῦ ὑποφαινομένου μετὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ τοῦ Οἴκου Ἀδελφῶν, ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τοῦ ὅλου ἰδρυματος.

Τὸ Ἴδρυμα, ἀναγνωρίζον τὴν μεγάλην προσφορὰν τῶν δωρητῶν ἐτοποθέτησε τὰς πρωτομίας των εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ Νοσοκομείου, εἰς ἐνδειξίν τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης.

Ἡ τέχνη εἶναι ὁ πρῶτος σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ καλλιτεχνική τάση τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλώνεται ἀπὸ τὴν νηπιακὴν τοῦ ἡλικία καὶ μεγαλώνοντας μεταφέρει τὴν ὁμορφιὰ τῆς ἔκφρασης καὶ τὴν ἀπεικόνισή της. Χωρίζουμε σὲ τρία στάδια τὴν κάθε ἔκφραση καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς τέχνης.

Τὸ πρῶτο στάδιο εἶναι μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν τεσσάρων μὲ πέντε ἐτῶν. Στὸ στάδιο αὐτὸ ἡ τέχνη ἀποδίδεται μὲ τὶς διαφορὰς κινήσεις τοῦ παιδιοῦ, ποὺ εἶναι καὶ τὰ ἔκφραστικά μέσα ποὺ διαθέτει. Ἐνα κύκλο χαρούμενων ἐκδηλώσεων μὲ κινήσεις καὶ ἀπλὰς γραμμὰς πάνω σὲ χαρτὶ ἔχουν τὴν δική τους ὁμορφιὰ ἀποτελοῦν ἱρόπο συνεννόησης μὲ τὸν γύρω κόσμον καὶ εἶναι ἡ ἐπικοινωνία τῆς τέχνης διὰ μέσου τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ δεῦτερο στάδιο τῆς ἀνθρώπινης ἔκφρασης (ἡλικία 5—8 ἐτῶν) προχωρεῖ στὴν ἀπόδοσιν τῶν συναισθημάτων μὲ τὶς γραμμὰς μὲ περισσώτερη συγκεκριμενοποίηση τῶν σχημάτων διότι ἔρχεται συνεννοημένη μὲ τὸ νοῦ καὶ τὶς ἐπιφυτικές δυνάμεις καὶ μᾶς δίνει σχήματα ἀπλά, νοητὰ στοὺς ἄλλους μὲ μέσα ἔκφρασης. Διηγενοῦνται πλέον ὅτι ἡ τέχνη σὰν μέσο ἐπικοινωνίας ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινος κινήσεις καὶ τὰ νοήματα ὀλοκληρώνεται διὰ τῶν γραμμῶν τῶν σχημάτων καὶ τῶν χρωμάτων.

Στὸ τρίτο στάδιο (ἡλικία ἀπὸ 8 καὶ ἄνω). Ἡ τέχνη στὸ στάδιο αὐτὸ εἶναι ὄχι μόνον μέσο ἐπικοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τελείωση τῶν συναισθημάτων τῆς ἔκφραστικότητος τῆς ὁμορφίης τῶν χρωμάτων. Στὸ στάδιο αὐτὸ οἱ προικισμένοι μὲ τὸ τάλαντο θὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν τέχνην καὶ ἡ τέχνη ἀπευθύνεται σ' ὄλους, τοὺς μορφώνει, τοὺς συγκινεῖ καὶ ἐκλεπύνει τὸ αἰσθητικὸ τους κριτήριον. Ἐξ ἄλλου διὰ τῆς τέχνης ἀνιλούμε τὶς πληροφῆρας μας γιὰ τὴν ἀνθρώπινον ζωὴν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας καὶ γιὰ τὸν κατὰ τόπους καὶ χρόνους πολιτισμὸν τῶν ἀνθρώπων.

Σκόβοντας πάνω στὰ ἔργα τῶν προϊστορικῶν ἀνθρώπων μέσα στὰ σπήλαια τῶν μακρυνῶν χρο-

Ἡ τέχνη καὶ οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις μ' αὐτήν

νων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς στὰ πρῶτα ἔργα εἶναι τοὺς στὰ ὄπλα τους μὰ καὶ στὶς ζωγραφικὰς τῶν σπηλαίων νοιώθουν τὸν παλμὸν τῆς ζωῆς τους. Στὰ ἐδώλια τοὺς νοιώθουν τὴν τρεμουλιαστικὴν φωνὴν τῆς καθημερινῆς προσευχῆς τῶν ἀνθρώπων μέσα ἀπ' τὰ βάθη τῶν μακρυνῶν αἰώνων. Ποῖος μπορεῖ νὰ μὴ νοιώσει δέος μπρὸς στὰ μεγαλιθικὰ μνημεῖα τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου, δηλωτικὰ μᾶς ἐποχῆς καὶ ἐνὸς προηγμένου πολιτισμοῦ; Τί θὰ γνωρίζαμε γιὰ τὸν Κρητικὸν καὶ Μυκηναϊκὸν πολιτισμὸν ἐὰν ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη δὲν ἐξέθαπτε τοὺς καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς ποὺ χάρις σ' αὐτοὺς ομιζομε τοὺς πολιτισμοὺς ὄλων τῶν αἰώνων διὰ μέσου τῆς τέχνης (ὄπλα, ἀγγεῖα, ἔργα εἶδη, παλάτια στὶς σκαλισμένους πέτρες, πάνω στὰ βράχια καὶ τόσα ἄλλα καλλιτεχνήματα).

Ἡ τέχνη συγκίνησε τοὺς ἀνθρώπους ὄλων τῶν ἐποχῶν. τὰ καλλιτεχνήματα θαυμάστηκαν καὶ

για τοὺς εἶναι τέλεια ἀπὸ ἀπόψεως ἀνθρώπινης ἀνατομίας, κινήσεως, ἔκφραστικότητος, ὅπως τὰ βλέπουμε στὰ ἀειώματα τοῦ Παρθενῶνα.

Ὁ Δημιουργὸς τῶν συναισθημάτων καὶ τῶν μορφῶν στὴν συγ-

Τοῦ γλύπτου Θανάση Μηνόπουλου Καθηγητῆ Καλῶν Τεχνῶν

θαυμάζονται, ποῖος δὲν θαύμασε τὸν Παρθενῶνα, τὸν δορυφόρον τοῦ Πολυκλείτου. τὰ ἀριστουργήματα τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνα, τοῦ Χρυσοῦ αἰῶνα, ποὺ ἦταν τὸ ἀποκορύφωμα τῆς κλασσικῆς τέχνης, καὶ ποὺ μᾶς ἔφησαν ὄλοι οἱ δημιουργοὶ τῆς μὲ τὶς αὐστηρὰς γραμμὰς ἀπὸ τὸ βάρος τῶν πυκνῶν τους ποὺ ἐδῶ ὅμως παρουσιάζονται πρὸς στήν, πρὸς ἔκφραστικά πρὸς ρωμαλέα, πρὸς δυναμικά, π.χ. ὁ περίφημος δισκοβόλος τοῦ Μύρωνος. Αὐτοὶ ποὺ ἀνέβασαν τὴν τέχνην στὸ ἀποκορύφωμα καὶ στὴν τελειότητα, οἱ καλλιτέχναι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἔγιναν σύμβολα ἱερὰ τῆς τέχνης ὅπως ὁ Φειδίας καὶ ὁ Πολύκλειτος. Τὰ ἔρ-

κίνησι καὶ στὴν ἔκφραση εἶναι ὁ Πραξιτέλης, στὸν 4ο αἰῶνα π.Χ., ἔργο δηλωτικὸ τῶν ὄλων ἰκανότητων του εἶναι ὁ Ἐρμῆς.

Τὸ θαῦμα τῆς Ἁγίας Σοφίας ποῖος μπορεῖ νὰ τὸ ἀρνηθεῖ μέσα στοὺς αἰῶνες; Εἶναι γνωστὰ τὰ χαρακτηριστικὰ ὡς πρὸς τὴν τεχνολογία μᾶς ὁποιασδήποτε βυζαντινῆς Παναγίας, δημιουργήματα τῆς φαντασίας καὶ τῆς ἐμπνεύσεως τῶν μεγάλων δημιουργῶν τῆς τέχνης ποὺ ἐν μοιάζουν μεταξὺ τους οὔτε στὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου στὴν ἔκφραση ποὺ κάθε καλλιτέχνης ἔχει δώσει, ἡ φορὰ τῶν γραμμῶν καὶ διάθλαση τῶν ἐπιφανειῶν. Σύγχρονος εἶναι οἱ Παναγίαι

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 111

ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Αἷμα στὴν ἄσφαλτο

ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΔΑΔΗ

Α' Ο ΜΙΚΡΟΣ ΣΚΑΝΤΖΟΧΟΙΡΟΣ

Τὸ φεγγάρι
τὴν ἀσφάλτινη λουρίδα ἀσημώνει,
τὴ φωτᾶ μ' ἀγαθοσύνη,
κι' ὁ μικρὸς σκαντζόχοιρος σιμώνει.
Μόνος τώρα στὴν ἀπέραντη ἰσιάδα προχωρεῖ.
Σιωπηλὰ διαβαίνει,
στοὺς φεγγαροφῶς λουσιμένους,
καὶ θωρεῖ
τὰ χαμόκλαδα μακριὰ
μὲ τοὺς μύριους μικροθόρυβους
νὰ τὸν προσκαλοῦν.
Ἄπορεῖ
μὲ τὴν τόση του ἀποκοτιά
καὶ ἀνοίγει δρασκελιά.
Ἔνας φόβος τοῦ σουβλίζει
τὴν ἀνεμελιά.
Γύρω του ἀσμήζεται κινδύνους,
δαίμονες στὴν ἔρημιά.
Μὲ τ' ἀγκάθια του σὲ προσμονή,
τὴ ματιά νὰ γυροφέρνει,
καταφέρνει
νὰ κοντέψει τὴ χωμάτινη ἀπλάδα,
μὲ ξερόφυλλα στρωμένη,
μὲ κλαδιὰ φρυγανισμένα,
ὑγραμένη
ἀπ' τῆς νύχτας τὴ δροσιά.
Λίγο μένει
ἀπ' τῆς πίσσας τὴ μεγάλη στράτα.
Λίγο μένει
κι' ἀπ' τῆς ζήσης του τὸ νῆμα.
Ἔνα φῶς.
Ἔνα φῶς τυφλωτικό.
Ἔνα κρίμα
Πρὶν θεριέψει ἢ τρομάρα τοῦ κορμιοῦ του τὰ
ινάδια
καποια ρόδα τὸν λιανίζει.
Αἷμα, κόκαλα, χυμένα στὰ αἰώνια σκοτάδια.

Β' ΕΝΑ ΚΟΠΑΔΙ ΣΠΟΥΡΓΙΤΙΑ

Ἔνα σμᾶρι σπουργιτάκια φτερουγοῦν
πάνω στὰ χρυσόσπαρτα χωράφια.
Ξεχασμένα στὸ ἀνέμελο φευγιό τους
δὲν ἀργοῦν,
στὴ μεγάλη δημοσιά νὰ δοῦν.
Μιά σειρά
σιδεράστραφτων τεράτων
μὲ ταχύτητα γλιστρᾶ
κατὰ δῶ καὶ κατὰ κεῖ,
διαφεντεύοντας μαζί
καὶ τὴ γῆ καὶ τὸν ἀγέρα.
Στὸ κοπάδι φονικῆ

ἔρχεται στιγμῆ.
Κάποιο τέρας μὲ ὄρμη
ἐμβολίζει τὴν καρδιά του,
Κραιωμένη μὲ χαρὰ καὶ λευτεριά.
Ἦταν μόνο μιὰ στιγμῆ.
Ἦμως ἔφτασε πικρὸ νὰ φέρει τέλος
σὲ πολλές, φτωχές, μικρές, ζωῦλες.

Γ' Η ΧΕΛΩΝΑ

Πῶς ξεστράτησες ἐσύ,
βραδυκίνητη, καστρόφραχτη, χελώνα,
ἀπ' τὰ ξερολίβαδά σου;
Ἦπιες τάχατες κρασί
ἢ τρελλάθηκες στὰ γεροντάματά σου;
Πῶς ἐτόλμησες νὰ μπείς
στοῦ θανάτου τὸ βασίλειο;
Κάλλιο νάμενες σ' ἀνήλιο,
νιλιομούχλιαστο βουνὸ
ἢ σὲ καφερές ραχοῦλες,
κακοτράχαλες πλαγιές.
Ἦσο κι' ἂν σὲ συμπονῶ,
τί μπορῶ νὰ σοῦ προσφέρω;
Οἱ φονιάδες μὲ τίς ρόδες ἀφθονοῦν στὴ γῆ.
Τώρα βρὲς περίσσειο θάρρος, νὰ σωθεῖς μὲ τὴ
φυγή.
Μά..... σὲ βλέπω σαστισμένη
ἐκειδὰ,
στὴ γραμμῆ τὴν ἄσηρη.
Σ' ἀκουμπᾶ ὁ θάνατος, καημένη.
Ἔλα,
κίνησε,
τόλμησε....
Ναί,
κάτι προσπαθεῖς νὰ κάνεις.
Εἶναι ὅμως πιὰ ἀργά.
Βλέπω κάποια φορτηγά
νὰ κοντοζυγώνουν
καβαλώντας τὴ γραμμῆ.

Δ' ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εἶναι κρίμα, νὰ πεθαίνουν ἄδοξα Ζωάκια.
Εἶναι κρίμα, μ' ἀπονιά νὰ λειώνουμε κορμάκια,
ὅταν δὲν ὑπάρχει λόγος,
ὅταν μπορετὸ μᾶς εἶναι,
νὰ τὰ προσπερνοῦμε,
κι' ἀπ' τὸ πάθος, τὴν ὀργή,
νὰ γεννιώμαστε ταγοὶ
μῆς πανώριας καλοσύνης.

ΤΣΑΚΙΣΜΕΝΑ ΟΝΕΙΡΑ...

Έμαθα πώς θέλεις νά χωρίσουμε
τ' άκουσα και άπόμεινα νά κοιτάζω
τή γραμμή πού στενεύει στο φώς.
Μοῦ μίλησαν γ' άγάπη,
γιά τών πουλιών τις πράσινες λαχτάρες,
μό έγώ δέν έχω πιά φτερα γιά νά πετάξω
και μάτωσα τις ρίζες τής γαλήνης.
Πικράθηκε ή άγάπη πού γλυκειά
σάν αύγινό χαμόγελο,
άγγιξε τή λουλουδένια μου καστρόπορτα.
Γιατί θεέ μου νά υποφέρω τόσο;
μήπως γιατί Ζήλεψα κάτι άπό τή ζωή
και τής άπλωσα τó χέρι;
μήπως γιατί Ζήλεψα κάτι άπό τόν ήλιο
και τοῦ σύκωσα τά μάτια;
Φύγε... Άφού τó θέλεις νά πενήθς
τό θάνατο τών κύκνων.
Και άν κάποτε μιλήσης, γιά τά κουρασμένα
όνειρα τοῦ φθινοπώρου,
γιά τόν κύκνο πού χάθηκε και
πού γέμιζε τήν ύπαρξή σου όταν υπήρχε,
οί σάλπιγγες τήν ήχώ θά κρατήσουν.
Σήμερα δέν έχω δύναμη και έχω τόσο άνήφορο
Τά πόδια μου είναι φύλλα, πεσμένα στο δρόμο.
Πώς νά τρέξω;
Ό σταυρός μου έγειρε πάνω στά όνειρα
Και μοῦ τά τσάκισε.

TANIA ΛΑΛΑ

Ή τέχνη και οι ανθρώπινες σχέσεις

Συνέχεια άπ' τήν σελίδα 109

τοῦ Μποτιτσέλη και τοῦ Ραφαήλ
διαφορετικές όμως ως προς τήν
έκτέλεση τής τεχνοτροπίας. Τό
δέος και ή κατάλυξη πού νοιώθει
κανείς μπροστά στην πέτρινη
προσευχή μις γοθτικής Μητρο-
πάλεως, ή αϊώνια γυναίκα τοῦ
Λεονάρδου Ντὰ Βίντσι, τά τόσα
και τόσα υπεργίγνια θρησκευτικά
όράματα τοῦ μεγάλου Θεοτοκό-
πουλου, τó ανασκάλισμα τών πιό
βαθειών και ώραίων μυστικῶν
τής τέχνης στις μορφές τών αν-
θρώπων τοῦ Ρέμπραντ θαυμάστη-
καν και θαυμάζονται άπ' όλους.

Μέ τήν παραπάνω άνασκόπη-
ση τών δημιουργημάτων τής με-
γάλης τέχνης και βλέποντας τó
ιστορικά μνημεία άνακαλύπτουμε
πολιτισμούς πολλῶν έτών και έν
κατακλειδί θά πούητε ότι ό αν-
θρώπος ύπακούοντας στην έσωτε-
ρική του παράτρυση νά εκδηλω-
θεί είναι δημιουργός κάθε άμορ-
φής και σέρνει σαν κληρονομιά

αυτή τήν έσωτερική του παρόρ-
μηση γιά δημιουργία.

Μουσικές εκδηλώσεις του Πολιτιστικού Συλλόγου Νάουσας

Ό πολιτιστικός σύλλογος Νά-
ουσας παρουσίασε στον «Κύκλο
μουσικῶν εκδηλώσεων 1978» ά-
πό 13 Μαΐου μέχρι 3 Ίουνίου
τρεις συναυλίες με γνωστούς
καλλιτέχνες — Γ. Μαρκόπουλο,
Μ. Δημητριάδη, Β. Παπακων-
σταντίνου, Γ. Νεραντζά, Αίμ. Φω-
κά, Λ. Χαλκιά, Ά. Πρωτοψάλτη
και Σ. Μαντζάνα — και 4 μουσι-
κά βραδυνά άφιερωμένα στα
διάφορα μουσικά ρεύματα τής
χώρας.

—Ρεμπέτικο τραγούδι, Δημο-
τικό τραγούδι Νάουσας, Μ. Χα-
τζηδάκη και Μ. Θεοδωράκης.

Δεξίωση του

Συλλόγου Άποφοίτων

Στις 20 Ίουνίου ό σύλλογος
άποφοίτων Ναούσης «ΑΝΑΣΤΑ-
ΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ»
δεξιώθηκε τά νέα του μέλη στην
αίθουσα τής ΛΑΦΝ. Τήν εκδή-
λωση πλαισίωσε ή όρχήστρα τής
II Μεραρχίας. Παρευρέθησαν ό
Γεν. Γραμματεός ΥΒΕ κ. Άγ.
Βαλαδωρός, ό βουλευτής κ. Μ.
Γικονογλου, ό διοικητής χωρο-
φυλακής κ. Β. Κουκουμέλας, οί
λυκειάρχες Λουκάς Χατζηφωτιά-
δης, Γιάν. Άρπατζίδης και πολ-
λοι καθηγητές.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

1) Μεγάλη πού είσαι άλή-
θεια. Ούτε ή φωτιά μπορεί νά
σέ κάψει ούτε τó νερό νά σε
πνίξει.

2) Επειδή ό Θεός δέν μπο-
ρεί νά βρίσκεται παντού γι' αυ-
τό έφτιαξε τήν μητέρα.

3) Όπου δέν φθάνει τó μά-
τι τοῦ ανθρώπου, διεισδύει τó
βλέμμα τοῦ θεοῦ.

4) Τό νά συγχωρεί κανείς εί-
ναι λιγώτερο σκληρό άπό τó
νά δέχεται μιá συγγνώμη.

5) Ό υπομονετικός άνθρω-
πος άξίζει περισσότερο άπό τόν
γενναίο.

6) Όταν ή φιλαργυρία κα-
ταλαμβάνει όλόκληρο τόν αν-
θρώπο δέν ύπάρχει τόπος γιά
άλλο πάθος.

7) Ή άδεια γάμου μοιάζει
με άδεια κυνηγιού, πού έπιτρέ-
τό κυνήγι ενός μόνον ζώου.

8) Ή περιφρόνηση είναι ένα χά-
πι πού μπορεί κανείς νά τó κα-
ταπιεί, αλλά είναι άδύνατο νά
τό μασήσει χωρίς μορφασμό.

Μολιέρος

9) Ή ώραιότης τέρπει, τó πνεῦ-
μα διασκεδάζει, ή εύαισθησία
ένθουσιάζει και ή καλωσύνη
συνδέει τούς ανθρώπους

Λαρουζουκώ

10) Ή γλώσσα δέν είναι σπα-
θι αλλά κόβει. Έρασμος

Μετά τις επιτυχίες των αθλητών μας στους διασυλλογικούς και περιφερειακούς αγώνες στίβου, ήταν επόμενο ότι στους πανελλήνιους αγώνες, τόσο στους εαρινούς όσο και τους αγώνες εφήβων — νεανίδων, οι αθλητές μας θα πήγαιναν πολύ καλά.

Στους πανελλήνιους εαρινούς η Σανίδα Έφη (ΦΑΣ) έτρεξε στα 400 μ. και βγήκε 3η με νέο ατομικό ρεκόρ 60''17 (σημερινό ρεκόρ 59''35 —ά Τσιλιπτήρια). Ο Μάντζος Κοσμᾶς (ΦΑΣ) δὲν τῆ πῆγε καὶ τόσο καλά. Στά 100 μ. ἔκανε 11''4 καὶ στά 200 μ. 23''7. Ο Χριστοδούλου Αναστάσιος (ΦΑΣ) στά 400 μ. ἔκανε 52'' (νέο ατομικό ρεκόρ) καὶ στά 200 μ. 24'' ἐπίσης νέο ατομικό ρεκόρ. Ο Γιόκαλας Χρήστος (ΦΑΣ), λίγο ἀπροετοίμαστος, ἔκανε στά 400 μ. 53'' (ατομικό ρεκόρ 52''7) καὶ στά 200 μ. 24''3 νέο ατομικό ρεκόρ. Ο Καραγιάννης Μιλτιάδης (ΦΑΣ), στην πρώτη του φετινή κούρσα στά 400 μ. με εμπόδια, ἔκανε 59''6 ὅχι πᾶν ἱκανοποιητικό χρόνο γιὰ τὰ προσόντα πού διαθέτει. Οἱ ὑπόλοιποι αθλητές τοῦ ΦΑΣ δὲν ἔλαβαν μέρος στους αγώνες καθώς καὶ ἡ ὁμάδα τοῦ Ζαπειράκη

Στους πανελλήνιους αγώνες εφήβων — νεανίδων, ἡ ὁμάδα τοῦ Φ. Α.Σ. ἔκανε τὴν καλύτερη εμφάνιση ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Με πρώτη καὶ καλύτερη τὴν Σανίδα Έφη, ἡ ὁποία βγήκε δεύτερη στά 800 μ. με νέο πανελλήνιο ρεκόρ κορασίδων 2'13''44 καὶ τὴν ἐφηβική ὁμάδα σκυταλοδρομίας 4X400 ἡ ὁποία κατέλαβε τὴν 2η θέση με νέο ρεκόρ 3'22''17 οἱ αθλητές μας ἔδωσαν ἕνα θρονιερὸ παρὸν στους πανελλήνιους αγώνες. Ὅλοι οἱ αθλητές μας ξεπέρασαν τοὺς εαυτοὺς των καὶ ἔγραψαν μιὰ καινούργια σελίδα στὴν ἱστορία τοῦ κλασσικοῦ ἀθλητισμοῦ τῆς πόλης μας. Στους εφήβους ὁ Χριστοδούλου Αναστάσιος στά 400 μ. ἔκανε νέο ρεκόρ 50''63 καὶ βγήκε 9ος πανελληνιονίκης (ἀποκλείσθηκε ἀπὸ τὸν τελικό γιὰ 7)100 τοῦ δευτερολέπτου). Στά 800 μ. ἐπίσης ἔκανε ατομικό ρεκόρ 1'59''52 βγήκε 5ος στά ἡμιτελικά καὶ ἀποκλείσθηκε.

Στὴ φωτογραφία ἡ ὁμάδα σκυταλοδρομίας 4X400 τοῦ ΦΑΣ με τὸν πρόεδρο τοῦ ΣΕΓΑΣ κ. Μαρτέλλο, τὸν ἔφορο κ. Σαμαρᾶ καὶ τὸν γυμναστή κ. Νουσιλάζο

ΝΕΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ ΜΑΣ ΣΤΟΥΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

Τοῦ γυμναστή **Ι. Νουσιλάζου**

Ο Γιόκαλας Χρήστος στά 400 μ. ἔκανε νέο ατομικό ρεκόρ 52''40, βγήκε 8ος στους ἡμιτελικούς καὶ ἀποκλείσθηκε, ἐνὼ στά 800 μ. δὲν τῆ πῆγε καὶ τόσο καλά, ἔκανε 2'02''5 (παλιὸ 2'00''05) βγήκε 5ος στους προκριματικούς καὶ ἀποκλείσθηκε.

Ο Καραγιάννης Μιλτιάδης στά 400 μ. με εμπόδια ἔκανε νέο ατομικό ρεκόρ 58''2 βγήκε 3ος στους προκριματικούς καὶ ἀποκλείσθηκε. Στά 400 μ. ἐπίσης ἔκανε νέο ατομικό ρεκόρ 52''04 βγήκε 3ος στους προκριματικούς καὶ ἀποκλείσθηκε.

Στά 200 μ. ὁ Μάντζος Κοσμᾶς ἔκανε 23''4 βγήκε 4ος στους προκριματικούς καὶ ἀποκλείσθηκε. Τέλος στὴ σκυταλοδρομία 4X400 ἡ ὁμάδα τοῦ ΦΑΣ κατέλαβε τὴν 2η θέση με νέο ρεκόρ 3'22''17. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ ὁμάδα μας μέχρι τὰ τελευταία 15 μ. ἦταν πρώτη, ἀλλὰ ἡ ὁμάδα τοῦ Βόλου κατόρθωσε νὰ κόψει πρώτη τὸ νῆμα, σημειώνοντας μάλιστα καὶ οἱ δύο ὁ-

μάδες ἕνα νέο πανελλήνιο συλλογικό ρεκόρ στά 4X400.

Στὴ γενική βαθμολογία οἱ ἔφηβοι κατέλαβαν τὴν 17η θέση, μετὰ ξὺ τῶν πρώτων ἐπαρχιακῶν σιλλῶγων, με 10 βαθμούς.

Στὶς νεανίδες ἡ Σανίδα Έφη τρέχοντας γιὰ πρώτη φορά πέρασ 800 μ. βγήκε 2η με νέο πανελλήνιο ρεκόρ κορασίδων 2'13''44 (παλιὸ 2'18''51) καὶ συμπεριλήφθη στὴν ἐθνική μας ὁμάδα στίβου. Στά 400 μ. μολοντί προκρίθηκε γιὰ τοὺς τελικούς δὲν ἔτρεξε διότι τὴν ἔνοησαν ἕνα τραῦμα στὸ πόδι.

Καὶ οἱ ὑπόλοιπες ἀθλήτριες πῆγαν καλά καὶ ἀρκετὲς συμμείωσαν καὶ νέα ατομικά ρεκόρ. Στά 100 μ. ἡ Νίκου Αλκ. ἔκανε 14''5, ἡ Φεργαλίδου Σοφία 13''7, ἡ Φραγκοπούλου Χρυσάνθη 14''8.

Στά 200 μ. ἡ Τριανταφυλλίδου Ἐλευθερία ἔκανε 28''4 (ατομικό ρεκόρ), ἡ Νυμπιτή Δέσποινα 28''8 (ατομικό ρεκόρ), ἡ Φραγκοπούλου ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 113

1. ΟΙ ΠΥΡΕΘΡΙΝΕΣ

Τά τελευταία δύο χρόνια ένα καινούργιο έντομοκτόνο κυκλοφορεί στις δεινδροκμικές περιφέρειες. Είναι ή συνθετική Πυρεθρίνη. Η Πυρεθρίνη είναι πράγματι ένα ισχυρό και άποτελεσματικό έντομοκτόνο. Καταπολεμεί με επιτυχία μεγάλο αριθμό εντόμων. Αναφέρουμε τις καρποκάψεις, τις λιθοκολλέτιδες, την ψύλλα της άχλαδιός κ.λ.π. Είναι ένα φάρμακο λίγο τοξικό στον άνθρωπο. Μπορεί να φάει κανείς φρούτα που ψεκάσθηκαν πριν λίγες μέρες (4-6). Δεν καταπολεμεί καθόλου τούς τετρανύχους. Για τόν λόγο αυτό, κατά τήν θερινή περίοδο, συμφέρει να χρησιμοποιεί κανείς έντομοκτόνα τά όποια έχουν κάποια άκαρεοκτόνο δράση και περιορίζουν τόν πολλαπλασιασμό τών τετρανύχων, όπως είναι τό Ζολόν, τό Χοσταθειόν (Προθειόν) που καταπολεμούν με επιτυχία τούς τετρανύχους τής σικογένειας Ουρτίσας. Όρθή χρήση τών πυρεθρινών και όχι κατάχρηση.

2. ΟΙ ΤΕΤΡΑΝΥΧΟΙ ΤΟΝ ΧΕΙΜΩΝΑ

α) Ό κόκκινος τετρανύχος. Κατά τήν χειμερινή περίοδο βρίσκει κανείς μονάχα αύγά. Τά αύγά έχουν κόκκινο χρώμα. Έτσι ξεχειμωνιάζει. Τά αύγά είναι άνθεκτικά. Έλάχιστο προσβάλλονται από τούς χειμερινούς πολτούς. Τήν άνοιξη, με τις πρώτες ζέστες, έκκολάπτονται τά αύγά. Ό πιο καλύτερος τρόπος καταπολεμήσεως τού κόκκινου τετρανύχου είναι, να έπέμβει ό δεινδροκαλλιεργητής άμέσως, μετά τήν έκόλαση τών αύγών. Η επιτυχία είναι έξασφαλισμένη. Η έκκόλαση τών αύγών συμπιπτει με τήν εμφάνιση τών πρώτων φύλλων τής μηλιάς Στάρκιν στην ύπόψη περιοχή.

β) Οικονόμεια Ουρτίτσι (Οί γνωστοί πρασινοκίτρινοι, πρασινωποί, πρασινόμαυροι κ.λ.π. τετρανύχοι). Διαχειμάζει υπό μορφή θηλυκών τετρανύχων που έχουν χρώμα πορτοκαλί πρό κόκκινο. Τόν χειμώνα βρίσκεται σε κατάσταση διαπύσεως, συνήθως υπό τόν φλοιό τών δένδρων, σπανίωτερα δε και σε άλλες θέσεις κοντά στον λαιμό τού δένδρου

Γεωργικές είδήσεις

κ.λ.π. Τήν άνοιξη οι θηλυκοί τετρανύχοι θα γεννήσουν παρθενογεννητικώς, όπως είναι φυσικό άγονιμοποίητα αύγά, τά όποια θα δώσουν μονάχα άρσενικούς τετρανύχους. Στην συνέχεια οι έκκολαπτόμενοι άρσενικοί θα γο-

Επιμέλεια

ΟΔ. ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

νιμοποιήσουν τούς θηλυκούς τετρανύχους, όποτε θα έχουμε τήν γέννηση άρσενικών και θηλυκών τετρανύχων. Έπειτα ό πολλαπλασιασμός γίνεται με τό Ζευγάρι τών δύο φύλων.

3. Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ ΟΠΩΡΩΝΑ

Ένας δεινδροκαλλιεργητής πριν ξεκινήσει στην εγκατάσταση τού καινούργιου όπωρώνα, πρέπει να έχει ύπόψη ώρισμένα πράγματα: 1) Διαλέγει τό φυτικό ύλικό. Τά φυτευόμενα δεινδρύλια πρέπει να ανταποκρίνονται στην επιθυμητή ποικιλία και να είναι όπολύτως ύγιη, χωρίς έντομολογικές προσβολές και ά-

σθένειες (Νά έχουν πράσει άπαραιτήτως από τόν θάλαμο άπεντομώσεως). 2) Άγοράζει δεινδρύλια από άνεγνωρισμένους και εύσυνειδητους φυτωρσυχους. 3) Κάμνει έπιλογή τών ειδών και ποικιλιών που εύδοκιμούν και προσαρμόζονται στο ύπόψη περιβάλλον. 4) Άγοράζει έμπορικές καθιερωμένες ποικιλίες και καινούργιες που ύπόσονται κάποιο κέρδος. 5) Έπιλέγει τόν καλύτερο συνδυασμό ποικιλιών (μηλιές, κερασιές άχλαδιές κ.λ.π.) για τά είδη που σταυρογονιμοποιούνται και φυτεύει στις σωστές άποστάσεις και αναλογίες τούς έπικονιαστές. Έτσι έχει τό κεφάλι του ήσυχο, και έξασφαλίζει τήν γονιμοποίηση και καρπόδεση τών δένδρων. 6) Άποφασίζει από πριν για τό σχήμα και τήν διαμόρφωση που θα δώσει στα δένδρα. Στους μοντέρνους όπωρώνας πυκνής φυτεύσεως κ.λ.π. Ταϊριάζουν τά ύποστηριγμένα σχήματα. 7) Συμβουλευέται τις άρμόδιες υπηρεσίες και ιδρύματα για τά προβλήματα που αντιμετώπιζει στην εγκατάσταση τού όπωρώνα.

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

λου Χρυσάνθη 30''8 (άτομικό ρεκόρ), ή Συμακατιάνου Ζωή 29''4 (άτομικό ρεκόρ).

Στά 400 μ. ή Τριανταφυλλίδου Έλευθερία έκανε 65''7, ή Νιμπιτι Δέσποινα 65''4 (άτομικό ρεκόρ), ή Σαρακατιάνου Ζωή 66''4 (άτομικό ρεκόρ), ή Τρούτσκου Πορφύρα 69''8.

Στά 400 μ. έπιτόδου ή Τρούτσκου Πορφύρα έκανε 76''6 (άτομικό ρεκόρ) βγήκε 4η και αποκλείστηκε στους ήμιτελικούς.

Στά 800 μ. και στα 1500 μ. ή Ήλια Χαρούλα έκανε 2'57''8 και 5'52''5 αντίστοιχως που αποτελούν άτομικά ρεκόρ.

Στό μήκος ή Νίκου Αικατερίνη έκανε 4.17. Στή σκυταλοδρομία 4X 100 κατέλαβαν τήν 9η θέση με νέο ρεκόρ 54''1 και στη σκυταλοδρο-

μία 4X400 επίσης τήν 9η θέση με επίσης νέο ρεκόρ 4'12''8. Στή γενική βαθμολογία κατέλαβαν τήν 10η θέση με 5 βαθμούς.

Οί άθληται τού Ζαφειράκη δέν τά πήγαν και τόσο καλά μερκοί μάλιστα άτύχησαν λόγω τραυματισμών, όπως ή Παγκαλίδου Ήλέτρα στο πένταθλο στη Δισκοβολία και τήνας και ό Χ''Ίωαννίδης Δημήτριος στα 100 μ. Η Παγκαλίδου Ήλέτρα στο μήκος έκανε 4.94 και στο Δίσκο 28.30. Η Παγκαλίδου Δέσποινα στο μήκος έκανε 4.70 και στο ύψος 1.45 (τό ρεκόρ της είναι 1.50). Η Σκουλαριώτη Παναγιώτα στα 100 μ. έκανε 13''2 στους ήμιτελικούς βγήκε 3η και αποκλείστηκε και στα 200 μ. επίσης έβηθε σε στους ήμιτελικούς έκανε 27''9. βγήκε όμως 4η και αποκλείστηκε.

Γενικά τά ήποτελέσματα ήταν πολύ ικανοποιητικά. ΕΡΕΙΟΣ

Τὸ ξυνόμαυρο Ναούσης

Ἡ οἰνοποιήσιμη ποικιλία σταφυλίου «Ξυνόμαυρο Ναούση» ἢ ποπόλκα καλλιεργεῖται καί εὐδοκμεῖ στήν περιοχή Ναούσης ἀπό παλαιωτάτων χρόνων.

Εἶναι γνωστή μέ τὰ ὄνόματα: μαῦρο Ναούσης, ποπόλκα, ποπόλικο, Ξυνόμαυρο, ἢ Ξυνόκαλτσο, μαῦρο Ξυνό, καί καλλιεργεῖται στήν Κεντρική καί Δυτική Μακεδονία. Κυριάρχησε τὸ ὄνομα «Ξυνόμαυρο Ναούσης» γιατί ἀπό ὅλες τίς περιοχές τῆς Κ. καί Δ. Μακεδονίας πού καλλιεργεῖται, φαίνεται ὅτι ἔδωσε τὰ καλύτερα ἀποτελέσματα σάν κρασί πιά, στήν περιοχή Ναούσης.

Κύρια κέντρα καλλιεργείας τῆς τὰ ὁποῖα ἔχουν καί σήμερα σημαντική ἀνάπτυξη σάν κέντρα ἀμπελοκαλλιέργειας ἐκτός τῆς Ναούσης, εἶναι ἡ περιοχή τοῦ Ἀμυνταίου, Γρεβενῶν καί τῆς Γουμένιστας.

Πρόκειται ἀληθινά γιά ἐξαιρετική ποικιλία ἢ ὁποῖα σέ κάθε περιοχή δύναται νά παράγη καί εἰδικόν τυπικόν οἶνον ἐντελῶς διάφορον τῆς ἄλλης (Μαῦρο Ναούσης, Ροζέ Ἀμυνταίου, κόκκινο Γρεβενῶν), καί φυσικά ἀνάλογα καί μέ τήν ἐφαρμοζομένη οἰνοποίηση.

Τὰ φύλλα τῆς εἶναι σφηνοειδῆ, ἀρκετά μεγάλο μέγεθος. Τὸ σαμπὶ τῆς μεσαίου μεγέθους. Ἡ ρόγα σφαιρική μεσαίου μεγέθους, χοντρόφλουδη, χρώματος κυανομέλανος. Οἱ κληματίδες εἶναι κοντές σκληρές καί ἔρθεις.

Στερεῖται συγγενείας μέ τὸ 3309. Δίνει καλὰ ἀποτελέσματα μέ τὸ 41B, τὸ LOT καί τὸ R 110.

Παλιότερα ἡ καλλιέργεια γινόταν σέ ξερικὰ ἐδάφη μέ τὸν κλασικὸ τρόπο τοῦ κυπελοειδοῦς σχήματος. Ἡ φύτευση πυκνή, πάνω ἀπὸ 450—500 κλήματα τὸ στρέμμα καί οἱ ἀποδόσεις ἦταν πολὺ χαμηλές στὸ ἐπίπεδο τῶν 5 φορτίων τὸ στρέμμα πού ἀντιστοιχεῖ σέ ση-

μερινὰ 500—600 χιλ)μα περίπου. Δηλαδή εἶχαμε 1—1.5 κिलὸ σταφυλίου κατὰ κλῆμα. Ὁ σακχαρικός τίτλος, βαθμὸς ΒΕ, ἦταν γύρω στὰ 120—130 μέ μιά αὐξημένη οξύτητα, ἀπ' ὅπου καί ἀπέκτησε τὸ χαρακτηριστικό τῆς ὄνομα.

**τοῦ Λυσ. Γυμνοπούλου
Γεωπόνου Γ.Α. Ναούσης**

Πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου καί πρὶν προσβληθῆ ἀπὸ τὴν φυλοξήρα ἡ περιοχή ἢ καλλιεργούμενη μέ ἀμπέλια στήν Νάουσα, κάλυπτε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐκτάσεως τῆς Ναούσης. Τὰ παραγόμενα τότε κρασιά ἐξήγοντο στὸ ἐξωτερικὸ ὡς οἶνοι ποιότητος σέ σημαντικές ποσότητες. Μετὰ τὴν προσβολή ἀπὸ φυλοξήρα καί τίς δυσμενεῖς συνθήκες γιά τὸ κρασί καί ἀντίστοιχα γιά τὸ οἰνοποιήσιμα σταφύλια, χαμηλές τιμές κρασιῶν, μεγάλο κόστος παραγωγῆς, χαμηλές στρεμματικές ἀποδόσεις πού ἐπικρατοῦσαν στήν Ἑλλάδα μέχρι τοῦ 1955, ἡ ἀμπελοκαλλιέργεια ἔφθινε. Παράλληλα ἡ ἐμ-

φάνιση τῆς καλλιέργειας ὀπωροφόρων δένδρων στήν περιοχή καί ἡ καλύτερη οἰκονομική ἀπόδοσή τους ἀπέληξε μέ ὀλοκληρωτικὸ ἀφανισμό τὴν ἀμπελοκαλλιέργεια στήν Νάουσα.

Μετὰ τὸ 1955 καί χάρις στίς προσπάθειες τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας κυρίως μέ πρωτογιάτη τὴν ἐταιρία Μπουτάρη, ἄρχισε δειλὰ δειλὰ νὰ ἐμφανίζεται μῖα τάση γιά ἀναμπέλωση, χωρίς θεαματικά ἀποτελέσματα. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ εἶχε ἐπιτυχία ὡς πρὸς τὴν ἀποκατάσταση τοῦ κρασιοῦ στήν ἑλληνικὴ ἀγορὰ στήν παλιὰ ψηλὴ του θέση «ποιοτικά».

Ἡ αὐξηση τῆς Ζήτησεως τῶν τυποποιημένων κρασιῶν ἀπὸ μέρους τοῦ καταναλωτικοῦ κοινού, οἱ ὑψηλές τιμές διαθέσεως τοῦ προϊόντος, ἡ αὐξηση τῶν στρεμ. ἀποδόσεων λόγω βελτιωμένης τεχνικῆς καλλιέργειας καί ἡ δυνατότητα πού παρέχεται γιά τὴν ἀξιοποίηση χερσῶν καί ξηρικῶν χωραφιῶν, ὑποκινοῦν τοὺς ἀμπελοκαλλιεργητὰς τῆς ἐπαρχίας Ναούσης νὰ στραφοῦν μέ ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν κλάδο τῆς ἀμπελοργείας ἀπὸ τὸ ἔτος 1970 καί ἐδῶ.

Σήμερα στήν Ζώνη παραγωγῆς οἶνων ὀνομασίας προελεύσεως ἀνωτέρας ποιότητος «Νάουσα» πού περιλαμβάνει τὸν Δῆμο Ναούσης καί τὰ χωριά Τρίλοφος, Στενήμαχος, Κοσάνος, Λευκάδια, Μορίνα, Γιαννοχωρι, καλλιεργοῦνται πάνω ἀπὸ 5000 στρέμματα τῆς ἐκλεκτῆς ποικιλίας Ξυνόμαυρο. Ὅλα τὰ καινούργια ἀμπέλια εἶναι σέ γραμμικὴ καλλιέργεια καί σέ ἐκτάσεις κατὰ μέσο ὄρο σημαντικὰ μεγάλες ὡστε νὰ ἀνταγωνίζονται ἀνετα τὴν φρουτοκαλλιέργεια. Καί εἶναι ἔτσι γιατί οἱ ἀποδόσεις κυμαίνονται στὰ 1000—1200 χιλ)μα κατὰ στρέμμα, καί οἱ τιμές στίς 12—15 δρχ. μονίμως μέ αὐξητικές τάσεις ἀφήνοντας ἔτσι

ένα καθαρό εισόδημα της τάξεως των 8000—10.000 δρχ. κατά στρέμμα στον καλλιεργητή. Οι προοπτικές για την επόμενη πενταετία είναι ότι θα υπερκαληφθῆ ἔκταση 10.000 στρεμμάτων.

Παράλληλα οι συνθήκες οινοποιήσεως ἔχουν βελτιωθεῖ μὲ τὴν δημιουργία μίας μονάδος τῆς ἑταιρίας Τσαντάλη δυναμικότητας 200 τόννων περίπου πού λειτούργησε τὸ 1975 καὶ μίας νέας τελείως συγχρονισμένης ἐγκαταστάσεως τῆς ἑταιρίας Μπουτάρη δυναμικότητας 2000 τόννων περίπου πού ἄρχισε νὰ λειτουργεῖ τὸ 1977 καὶ ὅπου γίνεται ἡ οινοποίηση, ὠρίμαση καὶ ἐμφιάλωση τῶν κρασιῶν. Συγχρόνως ὅλες οἱ ἄλλες ἑταιρίες ὅπως Μελιτζανῆ, Καστανιώτη Χρυσόχοου ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τῶν παρῶν προχώρησαν σὲ ἴδιες ἀναμελώσεις καὶ βελτίωση τῶν ἐγκαταστάσεών τους.

“Ὅλη αὐτὴ ἡ προσπάθεια ἐγινε κατορθωτῆ κυρίως χάρις σὲ δύο παράγοντες:

Πρῶτα τὴν πίστη στὴν ποιότητα τοῦ προϊόντος πού εἶχε ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, μὲ ἀποτέλεσμα ἀπ’ ἑνὸς μὲν νὰ δημιουργηθοῦν οἱ μεγαλύτεροι μηχανοκαλλιεργούμενοι ἀμπελώνες τῆς Ἑλλάδας στὴν Νάουσα (τῆς ἑταιρίας Μπουτάρη 500 στρέμματα καὶ τῆς ἑταιρίας Τσαντάλη 200 στρέμματα.) καὶ παράλληλα νὰ ἀξιοποιηθοῦν σὰν ἀμπέλια ἄγονες μέχρι τότε καὶ ἀκατάλληλες ξερικές ἐκτάσεις γιὰ ἄλλες καλλιέργειες. “Ἀπ’ ἑτέρου τὸ πρόγραμμα ἐπιδοτήσεων γιὰ ἀναμελώσεις τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας πού ἀφοροῦν ἀγορὰ φυτικού ὕλικου δαπάνες ἐγκαταστάσεως καὶ ὑποστυλώσεως τῶν τῶν πρέμνων τὴν ἐπιδότηση 30% γιὰ τὴν ἀγορὰ μηχανικοῦ ἔξοπλισμοῦ, πού ἄρχισε νὰ ἐφαρμόζεται τὸ 1972 καὶ τὸ ὁποῖο ἀν συνεχισθεῖ καὶ τὴν επόμενη πενταετία θὰ ἐπιταχύνει τὸν ρυθμὸ πορείας γιὰ τὴν περαιτέρω ἐπέκταση τῆς ἀμπελοκαλλιεργείας.

Παρ’ ὅλη τὴν καταστροφὴ

τῶν χρόνων τοῦ πρώτου μισοῦ αἰῶνα μας, καταστροφὴ πού ἀφάνισε τὴν οινοποιητικὴ παράδοση, δὲν ἐσθῆσε τελείως ἡ παραδοσιακὴ αὐτὴ παραγωγή. Σήμερα, χάρις πάλι στὴν κρατικὴ μέριμνα καὶ τὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, ἔχει ἀποκατασταθῆ ἡ νομοθεσία γιὰ τὸν οὐσιαστικὸ ἔλεγχο καὶ τὴν διατήρηση τῆς ποιότητας τῶν κρασιῶν τῆς περιοχῆς. Τὰ κρασιά πού παράγονται χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἐξαιρετικὸ ἄρωμα (BOUQUET) πλούσια γεύση, σῶμα καὶ ἔντονο κόκκινο ρουμπινί χρῶμα. Ἔχουν δηλαδὴ ὅλα τὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ κατατάσσονται στὴν πρὸ ὑψηλὴ βαθμίδα τῶν κρασιῶν τῆς Εὐρώπης.

Τὸ πλεονέκτημα αὐτὸ τῆς ἐπαρχίας Ναούσης, ἀσφαλῶς πρέπει νὰ ὀφείλεται στὶς εἰδικές ἐδαφοκλιματικὲς συνθήκες τῆς περιοχῆς.

Ἐπίσης χάρις στὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο πού ὑπάρχει σήμερα μὲ τίς ταινίες ἐλέγχου τοῦ ὑπουργίου Γεωργίας εἶναι διασφαλισμένη ἡ ποιότητα τῶν κρασιῶν.

Ἀνακεφαλαιώνοντας τὰ παρῶν, μπορούμε νὰ πούμε ὅτι ὑπάρχουν εὐαίονες προϋποθέσεις γιὰ τὴν περαιτέρω ἐπέκταση τῆς ἀμπέλου ποικιλία «F.N.» στὴν ἐπαρχία Ναούσης, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι ἡ ἐπέκταση αὐτὴ καὶ ἐπιβεβλημένη ἐκ τῶν πραγμάτων εἶναι καὶ συμφέρουσα, τόσο γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς καὶ τὴν βελτίωση τοῦ γεωργικοῦ εισοδήματος τῶν παραγωγῶν ὅσο, καὶ γιὰ τὴν ἐξύψωση τοῦ ποιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐλληνικῶν κρασιῶν.

ΠΡΟΣΟΧΗ

Ἡ ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται κυρίως στὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συνδρομητῶν της.

Παρακαλοῦμε τοὺς συνδρομητὲς νὰ φροντίσουν ἐγκαίρως γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς.

Ἡ κυψέλη πηγὴ ζωῆς καὶ ὑγείας

Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 100

τελευταία ὅμως τὴν πρόσεξε καὶ ἡ φαρμακοβιομηχανία, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν Δανία, Ἑλβετία, Ἰαπωνία, Ἰσραὴλ καὶ τὴν χρησιμοποιοῦν γιὰ παρασκευάσματα ὀχι μόνον ἐξωτερικῆς χρήσεως ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῆς σὲ διάφορες παθήσεις ὅπως λ.χ. τὸ ἔλκος τοῦ στομάχου κ.ἄ. Μέχρι στιγμῆς δὲν ἔχουμε ἀκριβεῖς πληροφορίες, σὲ τὴν μελισσοκομικὴ βιβλιογραφία τουλάχιστον σὲ ποιὲς παθήσεις χρησιμοποιεῖται. Ἐκεῖνο ὅμως πού ξέρουμε εἶναι ὅτι στὶς χώρες πού ἀναφέραμε ἡ πρόπολη ἀγοράζεται ἀπὸ τοὺς μελισσοκόμους πρὸς 4—5000 δραχμὲς τὸ κιλό.

Πέντε λουιὸν εἶναι τὰ πολυτιμὰ προϊόντα τῆς κυψέλης, μὲ ἀνεκτίμητη προσφορά τῆς μέλισσας γιὰ τὴν ὑγεία καὶ τὴν κολοπέραση τοῦ ἀνθρώπου πού εἶναι ὁ ἐκμεταλλευτὴς ἀλλὰ καὶ ὁ καταστροφεὺς τῶν πάντων.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὰ. Ἡ μεγαλύτερη καὶ σπουδαιότερη συνεισφορά τῆς μέλισσας στὴν οἰκονομία τῆς φύσεως εἶναι ἡ γονιμοποίηση τῶν λουλουδιῶν χιλιάδων φυτικῶν εἰδῶν πού πραγματοποιεῖ ἡ μέλισσα μεταφέροντας μὲ τὰ πόδια της τὴ γύρη ἀπὸ ἄνθος σὲ ἄνθος. Οἱ φυσιολογικοὶ ὑπολογίζουν ὅτι πάνω πρὸς 3000 φυτικὰ εἶδη θὰ εἶχαν ἐκλείψει χωρὶς αὐτὴ τὴ μεσολάβηση τῆς μέλισσας καὶ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀξία αὐτῆς τῆς ἐπεριβάσεως της εἶναι 10 ἕως 20 φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀξία τῶν προϊόντων τῆς κυψέλης.

Εἶναι λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος ἢ ἡ μέλισσα ἢ κορινίδα τῆς δημιουργίας;...

Από μικρά παιδιά έχουμε μάθει ότι το ψέμα είναι κακό. Όταν λέγαμε ένα μικρό ψεματάκι, ή μητέρα μας, θέλοντας να μας μάθει να σεβόμαστε την αλήθεια, μας έλεγε ότι ο «Θεούλης θα μας κόψει τη γλώσσα». Και φυσικά μας έλεγε ψέματα. Χωρίς κακή πρόθεση.

Χωρίς αμφιβολία πρέπει να σεβόμαστε την αλήθεια, όσο πρέπει να απεχθανόμαστε το ψέμα. Αλλά υπάρχουν αλήθειες που δεν πρέπει να λέγονται γιατί κάνουν κακό, όπως υπάρχουν ψέματα που επιβάλλεται να λέγονται γιατί κάνουν καλό. Ένας γιατρός π.χ. δεν λέει ποτέ στον άρρωστο του ότι η κατάσταση του είναι σοβαρή. Αντίθετα με μικρά ή κονδροειδή ψέματα, προσπαθεί να του τονώσει το ήθικόν για να αγωνιστεί καλύτερα έναντιόν της αρρώστιας του.

Το ψέμα είναι κακό όταν είναι κακός ο σκοπός που επιδιώκεται μ' αυτό. Στην περίπτωση που είδαμε πιο πάνω μπορεί να είναι σωτήριο. Μπορεί να σώσει μια ανθρώπινη ζωή. Σε αναρίθμητες άλλες περιπτώσεις μπορεί να σώσει μια φιλική ή κοινωνική σχέση. Αντιθέτως ή αλήθειον μπορεί να την καταστρέψει. Όπωςδήποτε δύσκολα μπορούμε να διατηρήσουμε τις φιλικές ή κοινωνικές σχέσεις μας, αν κάπου-κάπου δεν καταφεύγουμε στα μικρά άθωα ψέματα.

Ας υποθέσουμε, ότι μια φίλη μας γνωρίζει τον άρραβωνιαστικό της, να τον οποίο πιστεύει ότι είναι έξυπνος, ποσοφωμένος και γοητευτικός. Στην πραγματικότητα δεν είναι τίποτα από όλα αυτά. Αντιθέτως τον βασίζουμε άπονουστικά, πληκτικά, ανόρθωτο και άξεστο. Το έρωτημα είναι αν πρέπει να της πούμε αυτό που πιστεύουμε ή να συμφωνήσουμε με την άποψή της.

Ο σεβασμός προς την αλήθεια μας επιβάλλει το πρώτο. Αλλά αυτό ή αλήθεια είναι δική μας υπόθεση. Μια έρωτευμένη νέα βλέπει με διαφορετικά μάτια το αντικείμενο του έρωτά της. Αν λοιπόν της πούμε «την αλήθεια μας» θα την πληγώσουμε και θα χάσουμε την φιλία μας. Αλλά μπορούμε να το αποφύγουμε μ'

Μικρά άθωα ψέματα

ένα μικρό άθωο ψέμα. Χωρίς να παραδεχτούμε ότι ο άρραβωνιαστικός της φίλης μας είναι ο ίδεωδέστερος άνδρας μπορούμε να της πούμε ότι έχει γραφικά φρύδια, ότι ντύνεται κομψά κι ότι είναι έξυπνος, αφού ήξερε να την διαλέξει. Κανένας δεν θα μας κόψει την γλώσσα, ούτε την φιλική μας σχέση.

Σεβόμαστε, και πρέπει να σεβόμαστε την αλήθεια, αλλά μας άρέσει το ψέμα και το επιδιώ-

Του ΒΑΣ. ΝΑΛΜΠΑΝΤΗ

κουμε όταν μας κολακεύει ή μας ενθαρρύνει. Π.χ. όταν ρωτούμε ένα φιλικό πρόσωπο για το νέο χτένισμά μας, για το καινούργιο φόρεμά μας ή γενικά για το παρουνιαστικό μας, έχουμε ανάγκη από την επιδοκιμασία του. Αυτή ή ανάγκη δεν πηγάζει από την νοσηρή ή υπερβολική φιλαρέσκεία μας. Χρειαζόμαστε μια φιλική επιδοκιμασία, για να ξαναβρούμε ή να ενισχύσουμε την έμπιστοσύνη μας στον εαυτό μας και την αίσιοδοξία μας. Έχουμε ανάγκη από ένα μικρό άθωο ψέμα γιατί μια δυσάρεστη αλήθεια — που ένδεχομένως την υποπτευόμαστε — θα μας αποθάρρυνε και θα μας βύθιζε στην απογοήτευση.

Περισσότερο αναγκαία είναι τα μικρά άθωα ψέματα, στις έρωτικές ή συζυγικές σχέσεις. Ας υποθέσουμε ότι μια νέα δέχεται από τον άρραβωνιαστικό της ή τον νεαρό σύζυγό της ένα φθηνό δώρο που ανταποκρίνεται στις οικονομικές δυνατότητές του, αλλά δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες της. Αν εκδηλώσει την

απογοήτευσή της, κινδυνεύει να θεωρηθεί ματαιόδοξη και να ταπεινώσει εκείνον που της προσφέρει το φθηνό δώρο του με πολλή αγάπη. Δεν θα ήταν προτιμώτερο να παίζει μια μικρή κωμωδία και να τον πεφαι ότι το δώρο του την εύχαρίστησε πολύ χρησιμοποιώντας μικρά άθωα ψέματα; Κι' ύστερα δεν θα ήταν λογικώτερο να εκτιμήσει την χειρονομία του αντί ν' αξιολογήσει το δώρο του;

Πολλές αγάπες πάγωσαν και πολλές ευτυχίες γκρεμίστηκαν, από υπερβολικό και κακώς έννοούμενο σεβασμό προς την αλήθεια. Υπάρχουν αλήθειες που πρέπει να διακηρύσσονται και αλήθειες που πρέπει να άποσιωπούνται. Υπάρχουν ψέματα που σκοτώνουν και ψέματα που σώζουν. Έτσι όταν ξέρουμε ότι μια αλήθεια είναι δυσάρεστη και μπορεί να κάνει κακό, ή στοιχειώδης ευγένεια μας επιβάλλει να την άποσιωπήσουμε και στη θέση της να βάλουμε ένα μικρό ευεργετικό ψέμα.

Στα παιδικά μας χρόνια, οι νονείς και οι δάσκαλοι μας έμαθαν ότι ή ειλκρίνεια είναι μια από τις βασικότερες αρετές. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις που ή άνειλκρίνεια είναι ή καλύτερη τακτική. Άρκει να ξέρουμε να ξεχωρίζουμε αυτές τις περιπτώσεις... με ειλκρίνεια.

Ευχετήριο

Στις 3.9.78 ο κ. Ιωάννης Κορασιώλης μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου Αποφοίτων και της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού τέλεσε τους γάμους του με την δ. Έλένη Τσαγκαλίδου.

Το δ.σ. του συλλόγου εύχεται και στους δύο ευτυχία και χαρά.

Ευχαριστήριο

Ο Σύλλογος Αποφοίτων Ναύσης «Αναστάσιος Μιχαήλ ο Λόγιος» εύχαριστεί την κ. Λευκή Σαμαρά για την δωρεά 1500 δραχμ. εις μνήμην του θείου της Ιωάν. Αγοραστού.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

■ Συνέχεια από τη σελίδα 86

βλέπει την ηλικία των ισανόθροον-μένων προκειμένου να αποκτήσουν γερὰ παιδιὰ, να ἐλέγχει τὰ παιδικὰ θεάματα, να θεσπίζει κύκλο υποχρεωτικῶν σπουδῶν, γιὰ τὸ κάθε παιδί, ἀντιλαμβάνεται: τότε κανεὶς πῶς συγκλονιστικὲς καὶ αἰώνιες εἶναι οἱ προτάσεις τοῦ Σταγερίτη φιλοσόφου. Ἦγοῦν στ' αὐτὰ σας σήμερα οἱ προφητείες ποὺ μόνο ὁ Ἀριστοτέλης ἀποθαίνει ὁ κλασσικὸς σκῆψος, ποὺ ἡ ἀνθρωπότητα σήμερα ὀδεύει πάνω στ' ἀγκύρια ποὺ αὐτὸς χάραξε, ὥστε νὰ παραμένει ἀναλλοίωτα.

Ἡ Νάουσα στὸ Β' μισὸ τοῦ 19ου αἰώνα

Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 93

κηφόρα μόχη τῶν Γιαννιτῶν (19—20 Ὀκτ. 1912).

Με χαρὰ διαπίστωσα ὅτι ἡ προφορική παράδοση συμπίπτει μὲ τὰ γραφόμενα τοῦ BAKER. Εὐχαριστῶ θερμὰ τὸν κ. Μιχάλη Γουργουλιότο γιὰ τὴν συνεργασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BAKER JAMES, Turkey in Europe. London - Paris - New York 1877.

BAKER JAMES, Die Türken in Europa, Stuttgart 1878.

ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ Ι.Κ., Ἱστορικά ἀρχεῖα Μακεδονίας. Β' Ἀρχεῖον Βεροίας—Ναούσης (1598 - 1886), Θεσσαλονίκη 1954.

ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗ Ι.Κ., Ἱστορικά περὶ Ναούσης ἐξ ἀνεκδότου χειρογράφου. «Μακεδονικά» 3 (1953 — 1955), 126-141.

JENA SCHULTZE, Macedonien Landschafts und Kulturbilder, Jena 1927.

ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ ΕΥΣΤ., Ἱστορία τῆς πόλεως Ναούσης, Θεσσαλονίκη 1976.

ΧΙΟΝΙΔΗ Γ.Χ., Οἱ διώξεις καὶ οἱ φυλακίσεις τῶν Ναουσαίων ἀπὸ τοῦς Τούρκους στὸ κοόνια 1870—1877. «Νιάουστα» τευχ. 2α (Φεβρ. 1978) 8—9.

Ἀναβάλλεται τὸ «Ἡμερολόγιο»

Τὸ ἡμερολόγιο τῶν κυριωτέρων γεγονότων τῆς ἐπανάστασης τῶν Ναουσαίων τὸ 1822» λόγω πληθώρας ὕλης ἀναβάλλεται γιὰ τὸ ἐπόμενο τεύχος.

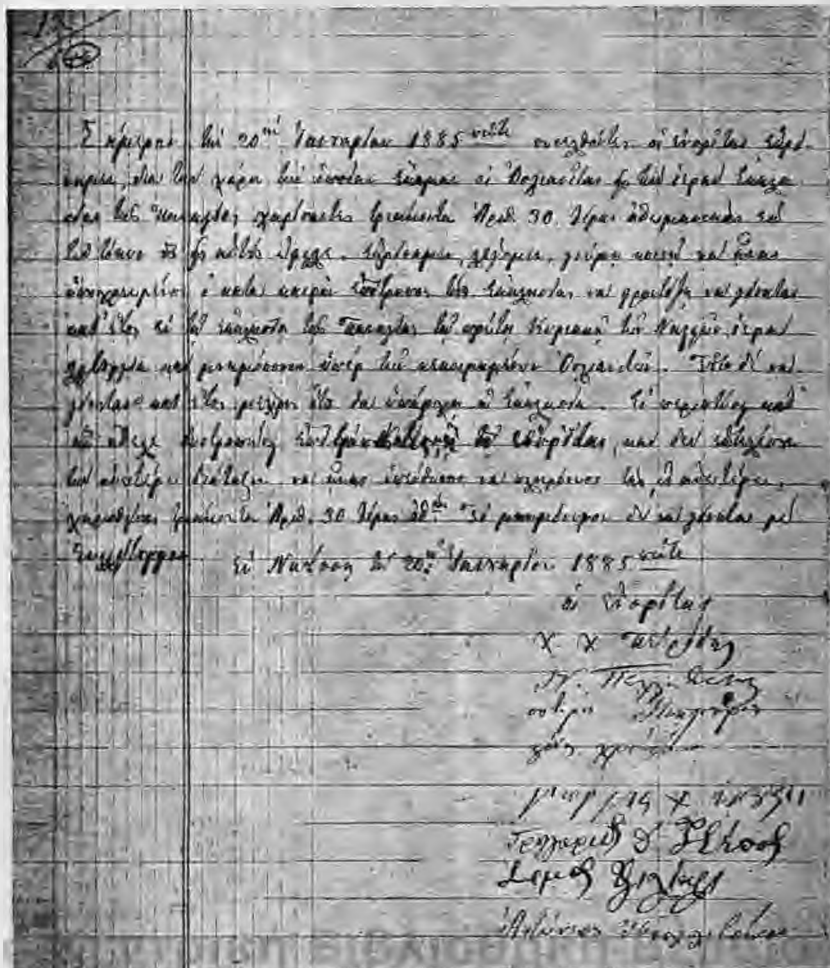
Ἐνα ἐνδιαφέρον ἐγγραφοῦ τοῦ 1885

Γνωρίζουν οἱ ἐπίτροποι τῆς Παναγίας μὴ δεσμευτικὴ γι' αὐτοὺς ὑποχρέωση, ποὺ ἀνέλαβαν τὸ 1885 ἐνοριῖτες τῆς ἐκκλησίας;

Πέρασαν τόσα χρόνια ἀπὸ τότε Μὰ τὰ γραπτὰ μένουν καί· θυμίζου.

Ἄς κάνουν λοιπὸν τὸν κόπο, νὰ διαβάσουν τὸ πιδ κάτω κεί····· πρακτικὸ. Ἔπειτα ἄς ἀπο-

φασίσουν. Μποροῦν νὰ συνεχίσουν τὴν ἐτήσια λειτουργία ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῶν κεκοιμημένων Ὀσλιαντῶν (κατοίκων Ἁγίας Φωτεινῆς σήμερα). Μποροῦν νὰ ἐπιστρέψουν πῆς 30 λίρες ἢ νὰ ἀγνοήσουν τὴν ἀπόφαση τῶν Ναουσαίων ἐνοριτῶν τοῦ 1885. Ἡ δέσμευση τοῦ κειμένου εἶναι μόνον ἠθική.

ΤΟ ΩΔΕΙΟΝ ΝΑΟΥΣΗΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ

ΚΑΤΟΧΗΣ

Ἄξιόλογη ὑπῆρξε ἡ δραστηριότητα τῆς μικτῆς χορωδίας τοῦ Ὁδείου Ναούσης στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς 1942—1944. Ἡ μικτὴ χορωδία μὲ επικεφαλῆς τὸν δ)ντὴ κ. Δ. Βαρθέρι ἐπραγματοποίησε ἀρκετὲς ἐμφανίσεις τόσο στὴ Νάουσα ὅσο καὶ στὶς γειτονικὲς πόλεις. Οἱ μετακινήσεις τότε πραγματοποιήθηκαν κάτω ἀπὸ δύσκολες συνθήκες, συνήθως μὲ φορητὰ αὐτοκίνητα. Οἱ σκοποὶ τῶν συναυλιῶν στὸ σύνολό τους ἦσαν κοινωνικοὶ, ὑπὲρ τοῦ οἰκοτροφείου Ἐδέσσης, ἀπόρων καὶ ἀπροστατευτῶν παιδιῶν στὴ Βέροια κλπ. Ὅλες οἱ δαπάνες τῆς λειτουργίας τοῦ Ὁδείου ἀντιμετωπιζόταν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ μέλη, δίχως καμμιὰ ἄλλη ἐνίσχυση.

Στὴν φωτογραφία μας διακρίνονται οἱ ἀογῆς τῆς πόλεως Ἐδέσσης καὶ τὰ μέλη τῆς χορωδίας μὲ τὸν διευθυντὴ τῆς τὸν κ. Δημ. Βαρθέρι στὴν εἴσοδο τῆς αἰθούσης τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου Ἐδέσσης τὸ 1943.

Διακρίνονται: στὴν πρώτη σειρά ὁ μητροπολίτης Πέλλης Παντελεήμων (μετέπειτα Θεσσαλονίκης), ὁ νομάρχης κ. Γεώργιος Θεμελῆς (μετέπειτα ὑφ)γός ἐθνικῆς ἀστυνομίας), ὁ δήμαρχος Ἐδέσσης καὶ ὁ δ)ντης Ναούσης κ. Σταύρος Κοιλῆς. Τὰ μέλη τῆς χορωδίας: **ΑΝΔΡΕΣ:** Ἀδαμίδης Κων)νος †, Βαλαδάσχος Μιλτιάδης, Βαρθέριος Κων)νος †, Βαρθέριος Νικόλαος, Γαλάνης Μίμης, Δαγκαλάκος Γρη-

γόριος, Δανδάνης Χρήστος, Δαμάντης Ἀντώνιος †, Ζαχαριάδης Ἀθανάσιος, Ζέμος Γεώργιος, Κανταρτζῆς Νικόλαος, Καμπούσης Γεώργιος, Καράτζας Πέτρος, Κάλης Δημήτριος, Καστανώτης Ἀντώνιος, Κώκος Δημήτριος † Κολτσάκης Χρήστος, Κουγιουμτζῆς Ἀπόστολος (Ἀλέξανθης) †, Κρυσταλλίδης Ἀνέστης, Λιάνης Γεώργιος, Μανάκας Νικόλαος, Ματθαίου Κων)νος, Μαργανάρης Ἰωάννης, Μαυρόνης Ἐμμανουὴλ, Μάστορας Θεοδόσι-

ος †, Μπασιούρης Κων)νος, Μπούδης Ἀναστάσιος, Μπακαλιός Κων)νος †, Μπέσιος Θωμᾶς, Μπέσος Βασίλειος, Μπέρσος Γρηγόριος, Ντόνιας Θεολόγης †, Ντόνιας Σταύρος †, Ξανθίδης Μιχαὴλ, Παπαγιάννης Βασίλειος, Παπαχατζᾶρας Νικόλαος, Παπαδόπουλος Θωμᾶς †, Παπαδόπουλος Γεώργιος, Πατσᾶς Ἀντώνιος, Παρθάλης Κων)νος †, Πεπερόπουλος Κων)νος, Πιττάκης Ἀλέξανδρος, Πέτρον Κων)νος, Πίνας Πέτρος, Πλατσούνας Ἀγαμέμνων, Πλατσούνας Χρήστος, Παπαγιάννης Γεώργιος, Ρίζος Γεώργιος, Σαουντζῆς Δημήτριος, Σάιτης Ἰωάννης, Σιμομιώκιος Νικόλαος, Σπάρτης Νικόλαος, Σταυῆτης Θεόδωρος †, Τσιρόγκας Ἀναστάσιος.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ: Βαρθέρι Ὁραοζήλη, Κατὴ Μαίρη, Κοιλῆ—Βυφείδου Ἐλένη, Λαδᾶ Εὐαγγελία, Λαδᾶ Μαργαρίτα, Μαυρόνη Εἰρήνη, Παπαγιάννης Ἐλισάβετ, Παρθάλη Ἐλένη, Παρθάλη Μαρία, Ροδοβίτη Ἐλένη, Σιώπη Φανή, Τσιταγιάννη Κατίνα, Φειδάντση Μαρία, Φέσιον Πάτη.

Οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Κ.Ε.Κ. Ναούσης μαζί μὲ τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ μισροῦτὸ στὴν ο.α.ο.κ. μετὰ τὴν τελετὴ ἀπονομῆς διπλωμάτων καὶ χρηματικῶν βραβείων

Έγκαίνια Χειροτεχνικής Έκθέσεως Κέντρου Έργαζομένου Κοριτσιού

Στην αίθουσα της Δημοτικής Πινακοθήκης έγιναν την Δευτέρα 3 Ιουλίου και ώρα 8 το βράδυ τα εγκαίνια της 7ης Χειροτεχνικής Έκθεσεως του Κέντρου Έργαζομένου Κοριτσιού Ναούσης παρουσία του δημάρχου κ. Δημ. Βλάχου και πλήθους κόσμου. Τους παρισταμένους προσφώνησε η προϊσταμένη δ/ς Ευγενία Ζάλιου, η οποία αφού τους ευχαρίστησε για την παρουσία τους, τόνισε ότι σκοπός της έκθεσεως αυτής είναι να μάθει ο κόσμος πόσα χρήσιμα και ωραία πράγματα μπορούν να βγούν από τα χέρια αυτών των κοριτσιών. τα οποία σαν εργαζόμενες που είναι δαπανούν ένα σημαντικό μέρος από την ελεύθερη ώρα τους για την επαγγελματική τους ολοκλήρωση.

Για την επιτυχία της έκθεσεως δούλεψαν με ενθουσιασμό όλα τα μέλη του ΚΕΚ. Τα έκθέματα τοποθετημένα ανάλογα με το είδος τους και άψογα δουλεμένα, απέσπασαν τα ευμενέστατα σχόλια και του τύπου και των πολυαριθμίων έπισκεπτών που θαύμασαν την δουλειά των μαθητριών του Κέντρου.

Ο νομάρχης κ. Γρηγ. Γιαννόπουλος στα εγκαίνια της έκθεσεως χειροτεχνίας του ΚΕΚ.

Ο δήμαρχος και η κ. Βλάχου συνομιλούν με την δ/τρια του Κ.Ε.Κ. δ/δα Ευγενία Ζάλιου κατά τα εγκαίνια της έκθεσεως χειροτεχνίας

Τὰ μέλη τοῦ Σ.Ε.Ο. Ναούσης σὲ ἀναμνηστικὴ φωτογραφία

ΟΔΗΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ 1978

Νέα Μάκρη Ἀλεξανδρουπόλεως

Τελείωσαν δυστυχῶς οἱ δεκατρεῖς μέρες ὀδηγητικῆς κατασκηνωτικῆς ζωῆς, γεμάτης ξενοιαϊᾶ καὶ δημιουργία. Κι' ἔτσι τὸ Σάββατο 5 Αὐγούστου μὲ λύπη μας ἀποχαιρετίσαμε τὸ φιλόξενο τοπίο ποῦ βρίσκεται σὲ κάποια παραμυθένια ἀκρογιαλιά τοῦ νομοῦ Ἑβρου. Φεύγοντας ὅμως πήραμε μαζί μας πάμπολλες ἀναμνήσεις ποῦ θὰ μείνουν στὴν καρδιά καὶ στὸ μυαλό μας γιὰ πάντα. Τὸ πρόγραμμά μας ἦταν ἀπλὸ καὶ εὐχάριστο: Σίπνηρια, ἔπαρση, πρωινό, ὑπηρεσίες, κατασκευές, δεκατιανό, μπάνιο, μεσημεριανό, ξεκούραση, ἐπιθεώρηση, μπάνιο, ἀπογευματινὸ, ὁμαδικὴ ἀπασχόληση, δείπνο, πυρά, σιωπητήριο.

Ὅμως, ἂν καὶ τὸ πρόγραμμα ἦταν σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς κατασκήνωσης τὸ ἴδιο, καμμιά μέρα δὲν αἰσθανθήκαμε μονοτονία ἢ πλήξη. Κάθε μέρα ἦταν γιὰ μᾶς κάτι τὸ ξεχωριστό. Ἐνα κουτὶ γειᾶτο ἐκπλήξεις. Μερκεὲς ἀπὸ αὐτὲς ἦταν ἡ ἐπίσκεψη στὴ γιορτὴ κρασιοῦ τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως... ἡ μέρα ποῦ κάθε σκηνὴ

ἦταν ἐλεύθερη γὰ διαμορφώσει τὸ πρόγραμμά της... ἕνα νυχτερινὸ παιχνίδι... ἡ παρακολούθηση κινηματογράφου στὸ γειτονικὸ στρατόπεδο... ἡ μέρα ποῦ ἄλ-

λαζε τὸ ἀρχηγεῖο — δηλαδὴ ποῦ τὸ πραγματικὸ ἀρχηγεῖο μας ἔκανε τὴν ἐξουσία του καὶ τὴ θέση τὴν ἔπαιρναν ἀπλὲς κληρωτὲς ὀδηγοί... καὶ τόσες ἄλλες.

Ὅφειλουμε λοιπὸν ἕνα μεγάλο εὐχαριστῶ στὴν κεντρικὴ διοίκηση τοῦ ΣΕΟ — Σῶμα Ἑλληνίδων Ὁδηγῶν — ποῦ μᾶς προμηθεύει τὸ ὑλικὸ γιὰ τίς κατασκηνώσεις, ἀλλὰ κυρίως στὴ δική μας διοίκηση, στὸ δικὸ μας ἀρχηγεῖο καὶ στὴν τοπικὴ μας ἔφορο δίδα Εὐγενία Ζάλιου, γιὰ τὸ ἀξέχαστο καλοκαίρι ποῦ μᾶς χάρισαν. Εὐχομαι τὸ ἐπόμενο καλοκαίρι, ἀλλὰ καὶ κάθε καλοκαίρι, μὲ τὴν ἴδια δρεξὴ γιὰ δουλειά. τὴν ἴδια ὑπομονή, ἐπιμονή καὶ προσπάθεια νὰ ὀργανώνουν τίς ὀδηγητικὲς κατασκηνώσεις σὲ κάποια δαντελένια ἀκρογιαλίας τῆς χώρας μας καὶ νὰ κάνουν εὐτυχισμένα δεκάδες παιδιά.

Ἀπὸ τὴ σημαντικὴ τοῦ χορευτικοῦ μας συγκροτήματος τοῦ «Πυροῦ» στὴν XV εὐρωπαϊκὰ στὴ Βιέννη. Ὁ ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ τῆς Αὐστρίας συγχαίρει τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ χορευτικοῦ γιὰ τὴν ἐμφάνισή του

Μπομπάρια (για 4 άτομα)

- 1) δύο κιλά κιμάς
- 1 μεγάλο και 1 μικρό κρεμμύδι
- 1) 2 φλυτζάνι λάδι
- 1 φλυτζάνι ρύζι
- 3 ντομάτες μεγάλες ώριμες
- 2 αυγά
- 1 λεμόνι
- άλατι — πιπέρι — μισχοπίπερο

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Αναμιγνύετε τον κιμά με το ρύζι, άλατι, πιπέρι, μισχοπίπερο, 1 αυγό και 1 μικρό ψιλοκομμένο κρεμμυδάκι. Τά ζυμώνετε καλά και τὰ κάνετε μικρά μπομπάρια (δίνετε τὸ σχήμα αυγού).

Σὲ μιὰ κατσαρόλα τρίβετε 1 μεγάλο κρεμμύδι και τὸ τσιγαρίζετε με τὸ λάδι. Ξεφλουδίζετε τὶς ντομάτες, τὶς ψιλοκόβετε και τὶς ρίχνετε στὴν κατσαρόλα. Ὅταν βράσουν καλά, ἂν θέλετε ρίχνετε λίγο νερό, προσέχοντας νὰ μὴ γίνουν πολὺ ζουμερά και ρίχνετε μέσα τὰ μπομπάρια. Ὅταν βράσουν ὅλα μαζί τὰ κάνετε με ἀυγολέμονο και τὰ σερβίρετε.

Ταρατόρι

- 1 φέτα ψωμι βρεγμένο ἢ παξιμάδι
- 1) 2 κουτάκι γιανούρι (προαιρετικό)
- 1 ἀγγουράκι ψιλοκομμένο
- 1 σκελίδα σκόρδο
- ξύδι ἀγνὸ — άλάτι
- καρύδια
- λίγο λάδι
- ἀγίασμα ψιλοκομμένο (δύοσμο).

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Σὲ ξύλινο γουδι ἢ στὴν μηχανὴ τοῦ πουρέ), βάζετε τὰ καρύδια, τὸ σκόρδο ἢ τὸ άλάτι. Ὅταν γίνουν πολτός ρίχνετε τὸ λάδι και τὰ βάζετε σ' ἓνα βαθὺ μπῶλ. Τὰ ἀνακατέβετε και ρίχνετε λίγο-λίγο κρύο νερό, ἕως ὅτου γίνει μιὰ ἀραιὰ σούπα.

Ψιλοκόβετε τὸ ἀγγουράκι και ρίχνετε τὸ γιανούρι. Ἄν χρειασθεῖ προσθέτετε και λίγο νερό ἀκόμη.

Σερβίρετε τὸ ταρατόρι σὲ βαθειὰ μπῶλ.

* Ἀλευρόσουπα (για 4 ἄτ.)

- 6 κουταλιές γεμάτες ἀλεύρι
- 2 κουταλιές γεμάτες βούτυρο φρέσκο ἢ λάδι
- άλάτι — νερό

Ναουσαϊϊκη κουζίνα

ἀπὸ τὸ ΚΕΚ Ναούσης

κνίσει καλά, ρίχνετε νερό, ὥστε νὰ γίνει μιὰ ἀραιὰ σούπα. Ρίχνετε τὸ άλάτι και τὸ σκόρδο. Μόλις πάρει μιὰ βράση ρίχνετε τὸ ξύδι.

Μελιτζάνες ἰμάμ μπαϊλντι

- 1 κιλό μελιτζάνες
- 1) 2 φλυτζάνι τσαγιού λάδι
- 4 κρεμμύδια (μέτρια)
- 3—4 σκελίδες σκόρδο
- 750 γρ. ντομάτες ὡριμες
- μαϊδανὸ (ψιλοκομμένο) — άλάτι — πιπέρι — ἔλαχιση ζάχαση.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Κόβετε τὰ κοτοανάκια τῆς μελιτζάνας και ἀφαιρεῖτε τὴ φλούδα ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρά. Χαράσετε κατὰ μῆκος σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἄφου ἐτοιμάσετε ὅλες τὶς μελιτζάνες τὶς ἀλατίζετε, βάζοντας άλάτι και στὴν σχισμὴ. Τὶς ἀφήνετε περίπου μιὰ ὥρα και τὶς πλένετε καλά. Τὶς στραγγίζετε και τὶς τηγανίζετε ἑλαφρὰ με λάδι.

Τσιγαρίζετε λίγο τὸ κρεμμύδι, ρίχνετε τὴν ντομάτα (λυωμένη) σκόρδο, μαϊδανό, άλάτι, πιπέρι, ζάχαρη και τ' ἀφήνετε νὰ σιγοβράσουν.

Στὴ συνέχεια βάζετε τὶς μελιτζάνες στὴν κατσαρόλα και γεμίζετε τὸ ἄνοιγμα με τὸ μείγμα τοῦ κρεμμυδιού. Ὅσο περισσέψει τὸ βάζετε ἐπάνω, προσθέτετε τὸ ὑπόλοιπο λάδι και ἀφήνετε νὰ βράσουν.

Σημείωση: Ἄν θέλετε τὸ φαγητὸ πιὸ ἑλαφρὸ, ἀποφύγετε τὸ τσιγαρίσμα τοῦ κρεμμυδιού ἢ τὸ τηγάνισμα τῆς μελιτζάνας.

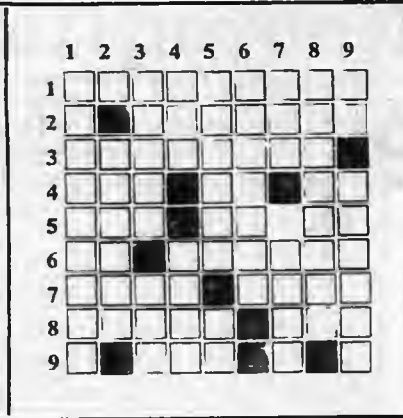
Τὸ Ἰμάμ Μπαϊλντι γίνεται ἐπίσης και στὸ φούρνο σὲ σκεπαστὸ γιουβέτοι. Ψήνεται σιτοὺς 177 βαθμοὺς C ἐπὶ μίμηση ὥρα.

- 2 κουταλιές ξύδι
- 1 σκελίδα σκόρδο (προαιρετικό)
- ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Ψήνετε τὸ ἀλεύρι με τὸ βούτυρο και ὅταν κοκ-

ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ:

1. Πεδινό χωριό της έπαρχίας μας.
2. 'Ο φτωχός, αυτός που στερείται τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ ζωὴ (μὲ ἄρθρο).
3. Σπουδαῖος καὶ γενναῖος ὀπλαρχηγός τῆς Νάουσας, τὸ ὄνομά του ἔχει καὶ μία κεντρική μας ὁδός.
4. Ἴσπανικὸ ἐπιφώνημα πὺ ἀκούγεται καὶ στὶς ταυρομαχίες (ἀντ.). — Ἐρωτᾶ — Ἀντίστροφα ἕνα ἄρθρο στὸν πληθυντικὸ.
5. Πάρα λίγο... ζητάει — Εἶναι καὶ ὁ ἀγωνιστικὸς χῶρος στὸ γήπεδο.
6. Εἶναι κάτι πὺ ὑπάρχει — Ἀπαραίτητος σὲ μ'ὰ Τράπεζα.
7. Γι' αὐτὴν ἀγωνίστηκαν οἱ πρόγονοί μας τὸ 1822 — Ἀνορθόγραφα δηλώνει σκληρό, τραχὺ στὴν ἐπιφάνεια.
8. Μερικές, ὄχι ὅλες (ἀντιστρ. ἀρχ.) — Ἔνας ἀριθμὸς ὀπτικά.
9. Λέμε στὴ Νάουσα ὅτι εἶναι

ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια (ναουσ.).

ΚΑΘΕΤΑ:

1. 'Ο εὐρύτερος γεωγραφικὸς χῶρος στὸν ὁποῖο ἀνήκει καὶ ὁ Ν. Ἡραθίας.
2. Ἱστορικὴ καὶ παλαιὰ πλατεία τῆς Νάουσας.
3. Ἡ Βέροια εἶναι πρωτεύουσα τέτοιου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος — Τὸ φιλιὸ στὰ ἀγγλικά.
4. Τὰ ἀρχικὰ ἀπὸ ἕνα ὄργανο πὺ τῆς Ἀθήνας — Νησι τῶν Κυκλάδων (αἰτ.).
5. Ἔχε καὶ ἡ Νάουσα ἀρκετὰ παλιά — Ὑποθετικὸς σύνδεσμος τῆς ἀρχαίας.
6. Μία ἀπὸ τὶς κυριώτερες ἀσχολίες τοῦ Ναουσαίου δεν-

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

δροκαλλιεργητῆ.

7. Μία ἀπὸ τὶς πέντε μεγάλες λίμνες στὰ σύνορα ΗΠΑ καὶ Καναδᾶ (ἀνορθ.) — Προσβάλλει τὰ μήλα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀμπέλια μας.
8. Κάποτε ὑπῆρχαν καὶ στὸν τόπο μας μαγαζιά πὺ τὸ κατασκεύαζαν (μὲ ἄρθρο).
9. Δηλώνει ὑποχώρηση — Μικρὸ ἀνδρικό ὄνομα στὴν τοπική μας διάλεκτο.

Ἡ λύση του

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ:

1. ΜΟΝΟΣΠΙΤΑ. 2. Ο ΑΠΟΡΟΣ. 3. ΚΑΜΠΙΤΗΣ. 4. ΕΛΟ (ΟΛΕ) — ΤΙ — ΛΤ (ΤΑ). 5. ΔΩΣ(Ε) — ΙΣΩΜΑ. 6. ΟΝ — ΤΑΜΙΑΣ. 7. ΝΙΚΗ — ΑΔΡΙ. 8. ΙΑΙΝΕ (ΕΝΙΑΙ) — ΙΠΟ. 9. ΣΟ-Ι.

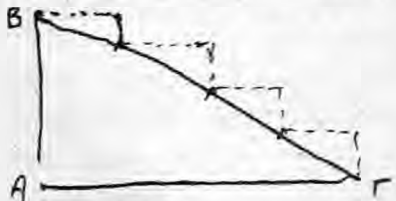
ΚΑΘΕΤΑ:

1. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. 2. ΑΛΩΝΙΑ. 3. ΝΟΜΟΣ — ΚΙΣ. 4. ΟΑΠ — ΤΗΝΟ. 5. ΣΠΙΤΙΑ — ΕΙ. 6. ΠΟΤΙΣΜΑ. 7. ΙΡΗ — ΩΙΔΙΟ. 8. ΤΟ ΣΑΜΑΡΙ. 9. ΑΣ — ΤΑΣΙΟΣ. ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗΣ

ΣΠΑΖΟΚΕΦΑΛΙΕΣ

Καθένας συμφωνεῖ δι: $\frac{1}{4}$ ἀπὸ τὸ κατοστάρικο εἶναι 25 δραχμές. καὶ ὅμως ἀν πάρουμε τὴν τετραγωνικὴ ρίζα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τῆς ἰσότητος ἔχομε: $\frac{1}{2}$ ἀπὸ τὸ κατοστάρικο = 5 δραχμές.

Τὸ ἄθροισμα καθέτων πλευρῶν = ὑποτείνουσα

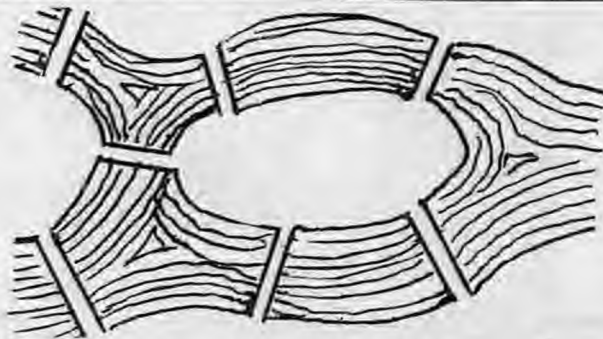

Δίνεται ὀρθογώνιο τρίγωνο ΑΒΓ. Χωρίζουμε τὴν ὑποτείνουσα σὲ 4 ἴσα μέρη καὶ ἀπὸ κάθε σημεῖο τῆς ὑποδιαίρεσης φέρουμε μ'ὰ παράλληλη πρὸς τὴν Α Β καὶ μ'ὰ πρὸς τὴν

ΑΓ ἔξω ἀπὸ τὸ τρίγωνο. Εἶναι φανερό πὺ τὰ κατακόμηνια τμήματα ἔχουν ἄθροισμα τὴν ΑΒ καὶ τὰ ὀριζόντια τὴν ΑΓ. Ἄς ὀνομάσουμε τὸ ἄθροισμὰ τους S_1 . Τότε ἔχομε $S_1 = AB + AG$. Ἄν οἱ διαίρεσεις γίνουν 8 τότε τότε θὰ ἔχομε πάλι

$S_2 = AB + AG$. Ἄρα καὶ δταν οἱ διαίρεσεις γίνουν ἄπειρες ἔχομε $S_{\infty} = AB + AG$. Ἀλλὰ οἱ ἄπειρες διαίρεσεις δίνουν τὰ σημεῖα τῆς ΒΓ.

→ $BΓ = AB + AG$
πὺ εἶναι τὸ σφάλμα

Οἱ ἑπτὰ γέφυρες

Στὸ τοπογραφικὸ σχέδιο πὺ βλέπετε ὑπάρχουν 7 γέφυρες. Μπορεῖτε νὰ τὶς περάσετε ὅλες ξεκινώντας

ἀπὸ ὀπουδήποτε θέλετε περνώντας ὅμως ἀπὸ κάθε μ'ὰ μόνο μ'ὰ φορὰ; (Ἡ λύση στὸ ἐπόμενο)

ΣΤ. ΣΑΜΑΡΑΣ

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στήν ἀγάπη καί τό ἐνδια-
φέρον τῶν συνδρομητῶν της.

Παρακαλοῦμε νά μεριμνήσετε γιά τήν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1979

ΦΥΛΑΞΤΕ ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΗΣ «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ»,

Με τό 5ο τεῦχος ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ — ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ. θά προμηθευτεῖται καί τό εὔρετήριό της

ὑλῆς τῶν πέντε πρώτων τευχῶν τῆς «Νιάουστας»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

*Εκατό περίπου χρόνια και
μερικά εκατομμύρια μπουκάλια*

πρίν *μέ τις πρώτες σταγόνες κρασιού από
κλήματα της Νάουσας, γεννιόταν η ποιότητα ΜΠΟΥΤΑΡΗ.*

Μαζί της γεννιόταν και η παράδοση ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

*Η αυστηρή προσίλωσι στην παραγωγή, παλαίωση και εμφιάλωση καλού κρασιού.
ΜΠΟΥΤΑΡΗ πρίν εκατό χρόνια. Σήμερα. Ύστερα από εκατό χρόνια.*

Πάντα καλό. Κρασί ή ούζο ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

μπουταρη

ΟΥΖΟ - ΚΡΑΣΙ ΑΠΟ ΤΟ 1879

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας